

Carpații

Depósito legal: M. 8.137-1958.

Director: Aron Cotrus + REVISTA DE CULTURA SI ACTIUNE ROMANEASCA IN EXIL Redactor: Traian Popescu

MEMORIILE COMANDANTULUI LEGIONAR VIRGIL IONESCU

de Traian POPESCU

NSFARSIT, după multă pregătire propagandistică pentru a convinge lumea și disidența legionară, că revelațiile fostului Comandant Virgil Ionescu vor fi copleșitoare pentru cariera politică a Comandantului, au apărut în "Pământul Strămoșesc" serie nouă Nr. 5-1979, Buenos Aires, memoriile defunctului camarad bineînțeles prelucrate, adaptate și îmbogățite cu notele marginale ale Profesorului Găzdaru.

Comandantul Virgil Ionescu și-a încheiat frământata viață legionară în München în 1966.

Prevăzându-și apropiatul sfârșit, a încredințat Comandantului Ilie Gârneață la acea dată în Erding, în Germania, spre păstrare și publicare, manuscrisul acestor memorii scrise la 27 Octombrie 1955 în Buenos Aires - Argentina pentru — extragem din notele marginale ale Profesorului Găzdaru pag. 195 din revista amintită:

"a fi puse la îndemana conaționaliilor din Tară și din exil, drept o autentică și sfâșietoare mărturie a dramei trădă de Corneliu Zelea Codreanu și de elita creată de el. În același timp ele alcătuiesc cel mai impresionant imn care s'a închinat vrednă Mișcării Legionare și Intelectorului ei. Exaltarea mistică a muceniciei din 1938-1940, se împletește cu viguroasa demascare a trădării perpetrată de un aventurier cocolaș prin fraudă la comanda mișcării."

Se vede că Domnul Profesor Găzdaru et Co. nu au citit cărțile Comandantului Horia Sima și nici nu cunosc textele conferințelor, discursurilor, articolelor și circularilor date în intervalul 1940-1979, în care, spre deosebita Domniilor lor, nu vorbește nicăieri de el, ci numai de marea figură Căpitanului și a operii lui educative — omul nou —, pentru realizarea căruia — pe plan universal — și-a dedicat restul vieții. În continuarea acestui articol reproducem unele din ele.

Noi ne permitem a întreba pe acest "vaanle apărător al Legiunii", de ce cunoscând încă din 1955 — data când au fost scrise aceste texte și nu 1966, când au fost predate spre păstrare Comandantului Bunei Vestiri Ilie Gârneață, deci cu peste unsprezece ani mai devreme, citite în Argentina, cum o mărturisește clinic în notele marginale, pag. 196 — paragraful 3 —, amplu comentate, rețușate probabil și pregătite pentru satisfacerea dorinței comune ponerii Comandantului prin toate mijloacele, le-a publicat totuși în 1979 deci, douăzeci și patru de ani mai târziu schimonosind prin interpolările anti-simiste, o lucrare care realmente putea completa documentarea asupra trecutului Legiunii, a Căpitanului, a luptei noastre a tuturor, pentru înfăptuirea, cândva, a Tărei visată de Ion Moța: frumoasă, temătoare de Dumnezeu și stralucitoare ca Soarele sfânt depe Cer.

În amintitul paragraf spune textual:

"Pentru confecționarea Memoriilor, Ing. Virgil Ionescu și-a adus din țară informații și însemnări proprii."

Cum? întrebăm noi, cunoscând feroarea regimului co-

BASARABIA COLONIZARI SI ASIMILARE de Nicolae LUPAN

A hotarul primelor două secole ale erei noastre ținutul Basarabiei de azi făcea deacum parte din țara ce li avea ca rege pe viteazul Decebal, urmat de nepotul dar înțeleptul Traian care cucerește Dacia prin lupte crâncene. Colonizarea ei intensă cu romani duce la asimilarea dacilor și la nașterea de mai târziu a poporului român.

De-a lungul întregii sale istorii țara noastră cunoaște nenumărate fărâmi teritoriale până când, în 1600, Mihail

Viteazul înfăptuiește prima unire a românilor de pe tot cuprinsul fostei Dacii și este proclamat la Alba-Iulia "domn al Țării Românești, al Transilvaniei și a toată Tara Moldovei".

Uciderea lui mișlească duce din nou la înstrăinări, ocupații și divizări. Două secole mai târziu, spre exemplu, Moldova lui Ștefan cel Mare este sfărțată de ruși în două. Poporul însă continuă să rămână, prin limbă, obiceiuri și datini, frântura unui neam desăbinit.

În 1918 se realizează, sub regele Ferdinand I, cea de a doua unire a tuturor românilor în cadrul hotarului milenar al țărilor: Tisa, Nistru, Dunăre și Marea Neagră. Dispareau granițe implantate cu forța în trupul unuia și aceluiași popor, popor de un sânge, popor de o lege. Euforia unirii însă nu dură decât 22 de ani.

La 28 iunie 1940 Armata Roșie rusească ocupa din nou Basarabia iar pe deasupra, ca despăgubire (!), și Bucovina de Nord. Erau zile de mare doliu și adâncă depresie națională. După izgonirea regelui iubiret împreună cu Lupeasca lui, noul conducător al României, Mareșalul Ion Antonescu, văsu unica posibilitate de readucere a Basarabiei lui Alecu Russo, și Bucovinei lui Eminescu la sânul Patriei în alianță cu Germania. Era o misiune sfântă pe care o aproba întreaga suflare românească în frunte cu țărănimea și prețimea.

Cuvintele Mareșalului roșite în zorii zilei de 22 Iunie 1941 — ORDON TRECEREA PRUTULUI — au avut pentru întreaga națiune o importanță mult mai mare decât pretinsul început de apăsătoare dictatură. România era din nou întregită! Dar numai pentru trei ani. Rușii ne răpesc încă odată Basarabia și Bucovina.

Speriați de deportările din primul an de obăduire sovietică marea majoritate a intelectualilor și țăranilor înstăriți părăsesc locurile natale plecând peste Prut. Nu există familie între Nistru și Prut care să nu aibă rude evacuate în România. Mulți basarabeni și bucovineni au murit deacum fără să-și vadă împliniți visul de a reveni în locurile de unde au fugit în 1944 de frica mascalului.

Spre marea noastră regret, al tuturor românilor, aniversările Marii Uniri de la 1918 nu pot da de o cam dată decât prilej de tristețe și doliu pentru cei ruși de vatra strămoșască și aruncați în cele patru zări ale lumii. Și nu e cazul, cred, să savurăm actul întregirii alături de timp cât circa 4 milioane de români continuă să se afle sub sapogul

(Urmează pag. 5.)

CUVANTUL COMANDANTULUI HORIA SIMA LA IMPLINIREA A PATRUZECI DE ANI DELA INFINTAREA LEGIUNII

- în 1941 cu lovitura de Stat,
- în 1942 cu azvârlirea în lagărele de concentrare,
- în 1945 cu alte lagăre și amnintări,
- în exil o furioasă ofensivă de a ne fărâmița și reduce la neputință.

De atâtea ori însă dușmanii au trebuit să constate că s'au înșelat; că Legiunea își lecueste rănila și-și reia drumul ei de luptă și suferință.

Această tărie de neînvinși are o explicație, pe care voi toți o cunoașteți și care constituie cred, cea mai mare virtute omenească; eroismul de durată în slujba adevărului.

Capitanul și Moța și toți eroii și martirii noștri, ne-au deschis acest drum, care nu se măsoară nici după victoriile obținute, nici după înfrângerile suferite, ci exclusiv după statornicia arătată în slujba unei credințe.

E mare cel ce face o faptă mare! Dar e mai mare acela, care clipa de clipa, zi de zi, an de an, toată viața lui, își păstrează lealitatea față de idealul imbrățisat.

Aceasta e secretul care ține viața Legiunii.

De la primele ei începuturi și până astăzi, putem urmări o perfectă continuitate, în spiritul ei, în doctrina ei, în organizația ei, în obiectivele ei, grație tocmai elementelor de mare stabilitate sufletească interioară și care nu s'au clintit de pe poziția lor în cele mai mari încercări.

Această aniversare ce a strâns la picioarele Sfintei Cruci dela Majadahonda, atâtea Legionari veniți de la mari depărtații și cu mari sacrificii, reprezintă un triumf al eroismului de durată, pe care Dumneavoastră l-ați cultivat în mod neîncetat și cu conștiința clară a răspunderilor ce vi le-ați asumat față de destinul legionar.

În Tara s'a petrecut un fenomen paralel cu al nostru, realizat în condiții infinite mai grele, cece asigură unitatea, coeziunea și continuitatea Mișcării, peste toate opreliștele Cortinei de Fier.

Să dea Domnul ca amintirea jertfelor făcute să ne lumineze și mai departe calea, dându-ne puterea să ne continuăm lupta pentru Christos, Neam și Patrie și să ne facă vrednici să transmitem generațiilor viitoare neatinș patrimoniul spiritual al Legiunii.

Salutul nostru rostit la picioarele acestei cruci, să străbată până în cele mai îndepărtate inimă românești, vestind reînnoirea legămintelor noastre.

Trăiască România liberă și independentă!
Trăiască Legiunea și Capitanul!

TRAIAN POPESCU

munist din acea vreme, altfel decât pe calea Părintelui Palaghiță, agent oficial al R.P.R. — ului în tentativa de anihilare a Gărzii de Fier, inclusiv disidența?

Continuă apoi:

„Le-a redactat la Buenos Aires în 1955. Prin Martie din acel an, autorul mă rugase să le supun unei lecturi, spre a le epura de unele incongruențe de limbă.

„Când eu manuscrisul acestor Memorii, mi-am dat imediat seama că de utilitate ar fi fost acestea pentru informarea legionarilor și pentru justificarea trimeritii lui Sima în fața unui juriu de onoare. De aceea l-am comunicat lui Gârneață impresia mea, spunându-i că aceste Memorii sunt extrem de interesante, mai interesante, sub raport legionar, decât oricare altă lucrare de acest gen care s'a publicat până acum în exil de către legionari.

Au tăcut chitic peste douăzeci și patru de ani, pentru că acuzațiile lor împotriva Comandantului, erau simple elucubrări dementiale, care departe de a convinge lumea, stărneau un surâs compătimitor, neoferindu-le perspectiva uzurpării gândite.

Vedeau cu desperare cum anii treceau și personalitatea lui Horia Sima creștea și se afirma viguros în lupta anticomunistă internațională marcând Mișcarea Legionară ca pe cea mai puternică și serioasă organizație anticomunistă europeană actuală.

Așa ne-a mărturisit — o Comandantul Virgil Ionescu la trecerea prin Madrid, acum vreo patruzeci ani, cu prilejul unei oferte în casa mea din Calle Villanueva, 43, fiind prezent și Georgel Demetrescu.

Deaceia, când di Nicolae Penescu, vinovat împreună cu alții de lovitura mortală dată Neamului Românesc la 23 August 1944, a lansat faimosul din exil, acceptând pentru unirea forțelor politice românești din exil, acceptând și participarea legionară, au crezut că le-a sosit momentul visat și s'au grăbit să intre în fața Consiliului Național Român din exil, patronat de fostul secretar general al partidului Național-Tărănesc ministru de interne în primul guvern bolșevic din București și călăul moral al închisorilor din Aiud, Zărca, Gherla, Pitești și Canalul Dunăre-Mare Neagră.

Intre timp, regimul comunist de la București, urmărind același scop de anihilare a singurei forțe de rezistență de temut în exil — Garda de Fier —, a crezut că e bine să dea o mână de ajutor aceluiași Părintelui Palaghiță, profesorul Găzdaru & Co. și a însărcinat, prin 1971, pe indivizii Fătu și Spălăteu — curioase nume românești —, să condenseze într-o broșură cărțile antilegionare ale lui Ică Antonescu „Pe marginea prăpastiei” și copia sofisticată a Părintelui Palaghiță „Garda de Fier spre reînvierea României”, într-o carte denumită, „Mișcarea Legionară, mișcare naționalistă de tip fascist”, în care fanteziilor anterioare li se adăugau prefabricatele documente „din arhivele Statului”, provenind așa zis din arhivele Serviciului secret al lui Moruzov și din diversele declarații ale lui Biris, etc. când a fost arestat după 1944, în dovedirea acuzațiilor dizidenței contra Comandantului de „agent al acestor servicii și autor al asasinării Capitanului, pentru a-i uxoriza locul și conducerea Legiunii”.

Cităm din notele marginale ale prof. Găzdaru din „Pământul strămoșesc”, serie nouă, 5, 1979, pag. 197:

„Dacă ținem seama de faptul că principalii martori ai unor asemenea isprăvi (M. Moruzov, Nicki Ștefănescu, Vărfureanu) au fost executați la Jilava iar Biris, însoțitorul lui Sima la întâlnirile cu Moruzov, s'a sinucis după eliberarea de la Aiud, înțelegem perfect de ce „Comandantul M. L.” a putut trăi liniștit 40 de ani. Astupatul cu pământ gară evenimentelor mărturisitorii despre spurcatele legături ale lui H. S., acesta s'a scaldat apoi întregi în iluzia că urmele responsabilității lui au fost definitiv imortalitate. Nu i-a trecut deloc prin albușul sa minte că aceste legături fuseseră consemnate prin scris, la vremea lor, de subalternii lui Moruzov și nici că Biris fusese obligat să destăinuiească totul, atunci când, după 23 August 1944, agenții de securitate l-au avut în mână. Cu vremea secretele compromitatoare au început să tarmesească din dosarele politienesti și sa populeze omulul lui Sima cu stripoi și cu cormare. De prin 1971, când doi intelectuali comunisti, Spălăteu și Fătu, au avut acces la arhivele respective și au dat la înalță activitatea delictivă a lui Sima, acestuia nu i-a rămas o altă salvare decât să mistifice realitatea printr'un alibi de 500 pagini. Încercarea de a ascunde adevărul a falimentat și astfel cartea s'a transformat într'un prețios ghid pentru reconstituirea fazelor trădării.”

Și acum o mică paranteză. Pentru ași susține tezele, prof. Găzdaru face apel la toate lăncile. Astfel, pe individul Fătu, îl numește „intelectual comunist”. Din rândurile citate mai înainte reiese clar că prof. Găzdaru îi acordă credibilitate absolută acestui „intelectual comunist”, care „a avut acces la arhive”. Părintele Boldeanu a avut noroc că faimoasele rânduri ale prof. Găzdaru au apărut după

procesul ce a avut Părintele la Paris. Dacă s'ar fi întâmplat acest lucru mai înainte, prof. Găzdaru ar fi fost citat de acuzare, adică de dușmanii nu numai ai Mișcării Legionare ci și ai Neamului Românesc.

Di Jean Miloe, autorul cărții „La Riposte”. Îndeobște cunoscut ca om onest și acum membru marcant al Consiliului Național, din care fac parte și dizidenții, la pag. 94 a numitei cărți îl numește pe „intelectualul comunist”, „un petit professeur” iar avocatul Părintelui Boldeanu, di V. V. Stanciu, îl numește pe „intelectualul” Fătu, „savant, istoric”, dar aceasta, în bătăie de joc.

Fătu a declarat că Părintele Boldeanu a fost secretarul M. L., celace prof. Găzdaru știe că e o minciună așfruntată. Întrebat care l-au fost sursele, „profesorul” (după afirmația dlui Miloe), „intelectualul comunist” (după părerea profesorului Găzdaru) răspunde că „din arhivele Statului, la care a avut acces”. Și di Miloe scrie: „Arhivele Statului nu l-au încredințat (acestui profesor), pise originale; îl trimite la Paris cu buzunarele tixite de hârtii pe care le va scoate foale cu foale și chiar mai multe deodată, se încurcă cu aceste bucați de hârtie cum ar face-o un mic băcan care ar face-o desigur cu mai multă îndemânare, și acest „profesor”, declară contra adevărului istoric, deci o minciună istorică”, etc (La Riposte, pag. 94).

Di Miloe, di V. V. Stanciu, etc. au arătat că afirmațiile „intelectualului comunist” Fătu, sunt „minciuni istorice”. Și aceste „minciuni istorice” tratate ca atare de Justiția franceză, sunt luate drept adevăruri, tot istorice, scoase din arhive, de către prof. Găzdarul! Să continuăm? Me mulțumim să repetăm că Părintele Boldeanu a avut noroc mare că cele scrise de prof. Găzdaru au apărut după cunoscutul proces de la Paris. Altfel ar fi avut și mai multe necazuri decât a avut.

Pentru Dumnezeu Domnului! Să fim serioși! Ați fost legionari și dacă mai există o fărâma de onestitate căpătenească în sufletele Dvs, cum puteți justifica atitudinea negativă adoptată ca dizidenți, însușindu-vă măsuriile dușmanilor împotriva camarazilor rămași pe baricade, utilizând lozincile, fanteziile și falsele lor argumente, când vrăjmășia le este îndreptată deopotrivă și contra voastră ca fosti membri activi ai Mișcării și preamăritori ai Capitanului.

Ei urmăresc distrugerea ansamblului legionar, în special doctrina „Gărzii de Fier” — singura care poate fi opusă comunismului ateu și singura forță spirituală rămasă neclintită în lupta contra marxismului triumfător, prin trairile Occidentului la Yalta, Teheran, Moscova, Potsdam, Helsinki și Belgrad.

Vă orbește, invidia care a pus stăpânire pe mințile și judecata voastră și v'a împins pe panta trădării.

Horia Sima a făcut politica împusă de împrejurările anilor 1938-1945 și a reușit — cel puțin pentru câteva luni — să realizeze Statul Român Național Legionar, pe care l-ați susținut fără reticente atunci și l'ați apărut pe baricade la 21 Ianuarie 1941, împlinind vreaa Capitanului.

Cum puteți crede că dacă aceste însemnări ale Serviciilor secrete ar fi existat realmente, la 21 Ianuarie 1941, în timpul rebeliunii Antonescilor contra Mișcării Legionare, condusă din umbră de resturile partidelor politice și de conspirația comunisto-jidovească, nu le-ar fi utilizat la maximum în „Pe marginea prăpastiei” și după aceea?

Nu era nevoie să aștepte 30 de ani pentru comiterea altor infamii împotriva Mișcării Legionare și a Comandantului ei.

Renegându-vă trecutul de luptă anticomunistă, ați intrat deodrept ca Ieremia cu oistea'n gard, fără să gândiți la hotecile capitalarde pe care vi le înșușiți, le avalați și trebuie să le apărați contra oporbului unanim al Românilor de acasă și din străinătate.

Trezii din letargia legionară în care v'ați complăcut atâtea amar de ani, „întinerind” unii „îmbătrânindu-se” alții, cum pretindeți, ați crezut sosit ceasul dislocării Comandantului din lupta exilului și v'ați repezit să nu pierdeți ocazia, alunecând pe panta trădării Capitanului și a luptei lui anticomuniste, continuată cu atâtea hotărâre de Horia Sima până astăzi.

Las altora sarcina să decodifice textul Memoriilor Comandantului Legionar Virgil Ionescu și să descopere interloările găzdarăști.

Nu pot însă încheia acest comentariu fără să reproduc din aceste Memorii destăinuiriile Comandantului Virgil Ionescu dela pag. 114, paragraful 5:

Cum între timp Belgia fusese arestat, fusese transportat la Lagărul din Miercurea Ciucului, iar Papanace părăsise Capitala. Cîme ne-a propus să delegăm conducerea provizorie a Mișcării Legionare lui Sima. Ne-a argumentat alegerea pe considerentul că Sima era unul dintre comandantii legionari mai puțin cunoscuți de poliția Capitalei...

Instrucțiunile necesare pentru conducerea Mișcării Legionare l-au fost transmise lui Sima prin Cosmovici, împreună cu schema unui nou sistem de organizare...

MEMORILE...

Cum rămâne Domnule Profesor Găzdaru cu afirmația D-tale din notele marginale pag. 195, paragraful 4, reproduc mai sus:

„Viguroasa demascare a trădării perpetrată de un aventurier cocolat la comanda Mișcării” — prin care arunci cu noroi pe testamentul legionar al Comandantului Virgil Ionescu, descoperindu-te ce ești, unul care te-ai crezut legionar, dar n'ai priceput gândul Capitanului.

„La început a fost Capitanul și numai el!”

„Prin el s'a revărsat cunoașterea celor legionare peste noi, ca și lumina pentru reînvierea României. Dar nu a continuat cum ar fi trebuit, prin al lui, care au vădit lumina fără să se lumineze; au trecut prin ea, dar nu s'au pătruns de ea.”

„Așa se va face că cei ce vor mai veni întru Legiune să numai înțeleaga pe cei plecați din ea și, legionari crezându-se, nu vor fi priceput gândul Capitanului.”

„Și acum la sfârșit, voi parafraza spusele lui Isus către Apostolul Toma: Fericiți acei care l'au cunoscut pe Capitan, l'au crezut și l'au urmat, dar mai fericiți cei care nu l'au cunoscut, și totuși l'au crezut, îl urmează și-l vor urma.”

„Va fi singura cale pentru România renăscută să se transforme într-o Națiune conștientă, puternică și creatoare. Nu interesează când va fi să fie, căci se va întâmpla!”

Horia Sima nu are nevoie să-și creeze alibiuri.

Cartea lui „Sfârșitul unei Domnii Sângeroase” este mărturia scrisă a sbuciumului unui legionar conștient de misiunea lui și care cu înțușia dramel ce se va abate asupra României, a căutat să frâneze triguic destin, pe care politicienii corupți și un Rege depravat îl făuriseră poporului român, cu înconștiența, fărâdelegile și crimele lor.

Ei a creat Istorie și continuă cu aceeași dărzenie lupta Capitanului și a martirilor noștri împotriva marxismului moscovit.

Cei ce se împotrivesc din invidie și neputință de a înțelege tot ce a realizat până acum, fac o crimă împotriva Legiunii, a Neamului Românesc și întârzie eliberarea lui.

CAMARAZI

Cel 30 de ani ce s'au scurs dela moartea Căpitanului nu au făcut decât să confirme trănica organizației ce-a creat-o și trănica doctrinei cu care a înzestrat-o.

Legiunea n'a pierit odată cu dispariția fizică a Căpitanului, așa cum și-au făcut planurile uneltorii asasinării lui. Treacă printr'un lanț neîntrerupt de prigoane, Legiunea a spart blocada tuturor coalițiilor vrăjmașe și și-a făcut drum în lume fără ași altera filința și fără a trăda testamentul lui spiritual și politic.

Dar oricând ori am legit la suprafață dintr-o grea încercare știam cui li datoram minunea supraviețuirii: Căpitanul. Fără de viața lui, fără de exemplul lui, fără sacrificiul lui, fără concepția lui creatoare de om și națiune, Mișcarea de mult ar fi zăcut în fundul Istoriei.

"Corabia Verde", cum numește poetul Aron Cotruș Legiunea, a trecut prin furtuni îngrozitoare, gata clipă de clipă să fie înghițită de valuri, dar tot de atâtea ori cărmaciul ei nevăzut, dar pururea prezent în suferințele noastre, Căpitanul, ne-a însușit credința și ne-a scos la liman.

El veghează fără încetare din ceruri, împorând ajutorul lui Dumnezeu pentru mult încercata lui Legiune. Putințata forțelor noastre a fost permanent compensată de uriașele descărcări de energie ce le-a primit din lumea supranaturală, unde s'a constituit, sub comanda Căpitanului, Legiunea triumfătoare a eroilor și martirilor, a celor morți în credință, cu care ne vom întâlni, refăcându-ne unitatea, în ziua Învierii.

În acest an de grație, 1968, s'a verificat în mod elocvent și neașteptat valoarea de durată a doctrinei Legionare și a viziunii lui politico-istorice. Când atâția credeau că Legiunea este depășită de orice conținut de actualitate pe toate planurile și nu mai reprezintă decât o reminiscență, cultivată de niște nostalgici incorigibili, iată că în lume s'a întâmplat o mare turburare, o mare fierbere, care a răsturnat concepția existențialistă la modă și a readus omenirea pe poziția numită de Căpitan "lupta între cele două lumi". Nu mai sunt puterile Axel care se înfruntă cu bolșevismul. Alte națiuni le-au luat locul în frontul anti-comunist, dar viziunea Căpitanului despre destinele omenirii nu a suferit nici o modificare. Sunt puterile occidentale în totalitatea lor care apară astăzi Altarele și civilizația creștină contra bolșevismului ateu și distrugător de orice cultură. Între cele două lumi nu există posibilități de acomodare și conviețuire, cum a prevăzut Căpitanul, nu există soluții parțiale, ci un conflict iremediabil, care nu se poate rezolva decât prin dispariția uneia din tabere.

Lumea liberă începe să se trezească după 25 de ani din "somnul cel de moarte" din cumpăna eroare a coexistenței pacifice, după ce s'a convins că moloah bolșevic nici nu s'a îmbălbănit și nici n'a dormit în acest răstimp, ci s'a pregătit intens pentru ultima ofensivă, care să-l asigure dominația lumii.

Contra tuturor expertilor în probleme comuniste, contra kreninologilor, contra inteligențelor politice și ziaristice ale vechiului nostru, contra speculațiilor asupra unei posibilități indefinite de coexistență, a biruit viziunea Căpitanului asupra destinelor lumii, iar noi avem mângăierea și mândria că nu ne-am abătut dela indicațiile lui, cu toate presiunile la care am fost supuși.

Suntem aici, Căpitane, unde ne-ai așezat tu, la hotarele dintre cele două lumi, gata de a servi Adevărul etern cu același pastune a primilor ani și cu același spirit de sacrificiu.

NOI NU NE-AM NASCUT ÎN ZADAR

Noi nu ne-am născut în zadar,
Noi n-am risipit sfântu-Ți har
Nici prin ce-am trăit și trăim,
Nici prin ce gândim și simțim!
Tu Ni L-ai dat, spre noroc,
Drept sfânt Arhanghel-Prooroc,
Pe Cel ce-asemeni Codreanu
Fu sfânt pândar Neamului.
Când Ți-am putea mulțumi?
Cum Ți-am fi noi vrednici fi?
El, inspirat de-al Tău har,
Ți-a ridicat un altar;
Noi pe altar am jertfit
Tot ce Corneliu-a gândit:

Mii inimi puri de martiri;
Mii începute zidiri!
Azi, de ne-nțrebi ce-am făcut,
Noi Ți-amintim de-nceput,
Căci am rămas ce-am fost ieri,
Nicidecum trădând, nicidecum!
Fii bun cu noi, Doamne Sfânt:
Ce ni-l mai dai pe Pământ?
Orice ni-l dai, bine ști,
Noi știm plini și jertfit!
Fii cum ne-ai fost, priincios!
Noi Te-om cinsti bucuros!

EMANOIL CARABAȘ

BASARABIA

rusească. Anume despre acești oropși ai soartei ași vrea să vă vorbesc astăzi. Despre acei, pentru care, chiar din primele zile de eliberare sovietică începură arestările, execuțiile și trimiterea cu forța în Rusia la mine de cărbuni și în batalioane de muncă silnică. Oamenii se ascundeau prin labirintele subterane săpate în mare secret. Erau însă prinși și pedepsiți în modul cel mai barbar. Era greu de găsit o familie care să nu fi avut pe cineva arestat. Dealtfel, până la 1940 nu exista în toată Basarabia țaran care să fi știut închisoare.

Începură apoi insuportabilele impozite agricole și așa numitele dădii către stat. Era măturat ultimul bob de grau și porumb din podul țaranului, li era luat, fără plată, ultimul cartof din beci. Oamenii mureau de foame cu zecile în fiecare sat. Erau mâncați câinii, pisicile. Veni apoi colectivizarea forțată din 1949, precedată de deportarea într-o singură noapte a circa 15 procente de familii țărănești din fiecare sat.

România lui Dej și Groza n-a luat apărarea românilor năpăstuiți de înstrăinare. După cum nici astăzi, anticipând puțin stările de lucruri de la fața locului, România lui Ceaușescu nu-l apără pe același basarabeni și bucovineni de asimilație.

Sub pretextul că în nordul și sudul Basarabiei majoritatea populației ar fi de origine etnică ucraineană Hotinul, Izmailul, Cetatea Alba și Chilia au fost date Ucrainei. E o manevră șovină de încurcare a Țelilor istoriei pentru că toți locuitorii din aceste meleaguri vorbeau limba română în momentul retrocedării. Cât despre pretinsa origine etnică slavonă, recensământul făcut de austriece la sfârșitul anului 1776 nu înregistra în Bucovina și în nordul Basarabiei nici un ucrainean sau rus! Abia după ce împăratul Franz Iosif al II-lea "scuti țara de cântăne pe timp de 50 de ani" începură să ne invadeze ei pământurile în fuga lor de monstruosul serviciu militar țarist ce dura 25 de ani!

Amintita fărâmiță geografică urmărește două scopuri: desrădăcinarea noțiunii de Basarabia care duce, prin asociere, la cele zece provincii românești și accesul Ucrainei, ca membră a Națiunilor Unite, la Convenția Dunăreană. Astfel, Basarabia e lipsită de Țărmlul Marii Negre, de Dunăre cu brațul ei Chilia și de Limanul Nistrului bogat în nămol curativ. Școlilor nu li se mai zice "românești" ci "moldovenesti". Limba rusă este obligatorie și se predă zilnic din clasa a doua primară. În schimb franceza se face doar adată sau de 2 ori pe săptămână din clasa a cincea!

Atât la Chisinau cât și la Cernăuți este impusă insistent noțiunea de "moldoveni" inexistentă aici până la 1944. În felul acesta se pretinde că ar fi două popoare: român și moldovenesc. La Chisinau Eminescu se editează ca poet moldovean, iar la Moscova — ca poet român.

Alfabetul latin a fost rebotezat în "alfabet românesc" și condamnat ca atare. Primul secretar republican de partid, veterinar de meserie, care se află în fruntea Moldovei Sovietice de 20 de ani nu vorbește limba poporului pe care îl conduce. Tot cei românesci: cărțile, ziarele, revistele, filmele, valorile culturale românești, formațiile artistice — se socotesc periculoase în Basarabia și interzis ca atare. Este interzisă și muzica românească la radioteleviziunea din Chisinau. Și nu pentru că conținutul acestor valori ar fi la București altul decât la Chisinau. Cauza este mesajul lor românesc care trezește sentimente naționale puternice în mijlocul populației băștinăse. A fost suprimată denumirea postului de radio pentru tineret "Lucașfăru" pentru că se identifica cu numele lui Eminescu ce trezește asocieri românești înăltătoare.

Un singur lucru trebuie să ne mângâie pe noi, cei din exilul nostru forțat: românii din Bucovina și Basarabia păstrează mereu trează sentimentul național latin și speranța fierbinte într-o unire cu frații de peste Prut și Siret, cum zic ei. Judecați și dumneavoastră: trecuseră 15 ani de la venirea rușilor în Bucovina și se hotărî, însăfărit, ca să fie deschis un post de radio și pentru așa zisii moldoveni din așa zisa regiune Cernăuți. Satele bucovinene erau cuprinse de o adevărată euforie. Unii ziceau că "s-au dus rușii", alții susțineau că abea "după asta se vor duce".

Dar cu tot entuziasmul într-o zi veni la redacție o scrisoare de care stătea prinsă o insignă comsomolistă strivită cu ciocanul. Chipul lui Volodca Ulianov-Lenin dispăruse de pe ea. "Regul cu care vă scriu, rădătorilor, — mărturisesc autorul ei, — nu e cernăală. E sângele meu. Cum puteți spune atâtea minciuni despre prietenia de veacuri dintre ruși, ucraineni și moldoveni? Dumeamne — nu prietenie! De ce nu spuneti cinstit că Cernăuții sunt ai românilor și nu ai rușilor?" Și tot care pe atunci trei mil de români din suburbia Roșă a Cernăuților au refuzat să primească

pașapoarte sovietice pentru că la rubrica "naționalitate" li se scrisese "moldovean" și nu "român".

Deobicei, cuvântului "disidență" i se alătură niște calificative aproape consacrate: disidență politică, disidență literară, disidență religioasă și aproape niciodată *disidență țărănească*! E o mare nedreptate, pentru că țărani au fost acel care au spus primii: nu vrem colectivism, vrem biserică deschisă! Țăranul a fost acela, conștientul meu Vasile Burcă, care a avut curajul să intre la sediul colhozului și să-i zică președintelui: "Înscrie-mă, tovarășe, în registre vacanț". Vacă, pentru că vaca primea trei kilograme de porumb pe zi, iar colhoznicul — 200 de grame!

Am asistat la o conferință a unui dregător de partid intitulată "Marxism-leninismul în viață" dar le-a vorbit țărănilor numai de hectare, procente, bețivani, furturi, ca după conferință să-mi zică: "Ii se poate vorbi și despre materii înalte, fac impresia că te ascultă, dar de fapt zic între ei că ești un prost".

Volu cita doar un mic fragment dintr-o scrisoare a compatriotului nostru Vasile Bărlădeanu care, din fundul Rusiei, spune prin altele: "Terminind cu rezultate excelente universitatea, am fost nevoit să iau drumul Iacului ca să-mi cîștig cu lopata și tirnăcopul o bucată de pâine în calitatea mea de creștin, urmind poruncile lui Hristos, căutam să mă acomodez realității, fără să mă intereseze citugi de puțin problemele politice, ducându-mi crucea smireniei și răbdării Domnului... Analizind lucrările lui Karl Marx și ale adeptilor lui am ajuns la concluzia că mi-au fost răpite toate drepturile de om numai pentru că nu știu și nu vreau să renunț la neamul meu, la bogățiile naționale, la divinități și la istoria poporului din care facem parte".

Sunt nemurătoare cazurile de manifestări de românism curat în Basarabia și Bucovina despre care s-ar putea vorbi ore și ore în sir. Și totuși dovedesc că tot cei românesc nu pieri și nici nu va pieri vreo dată aici.

O serbare a elevilor de la școala din Țetina, o altă periferie a orașului Cernăuți, era consacrată uneia dintre nesfârșitele aniversări ale revoluției bolșevice. În așteptarea dirijorului, care era subsemnatul, cortina rămănea nemiscată. Nu se mai putea aștepta și directorul porunci soției sale să înceapă ea programul. Leontina Porfirovna lovi cu diapazonul în degetul mare de la mâna stângă. Ii duse la ureche și în liniștea sălii dădu tonul:

— Trăiască Regele...

Sala începu să aplaud furtunos. Leontina simți cum i se moale picioarele și căzu fără conștiință în fața corișilor. În timp ce jertfa "intuiției trecutului" era rătată de pe scenă și stropită cu apă, directorul râni:

— Imnul Uniunii Sovietice!

Și corul începu: "Unire frățească, Republică mare...". Când se termină aplaudară doar directorul școlii urmat de învățătorii Șor, Cogan, Șerman, Crigăfel, Chinsbruner. E ceva tipic din ceea ce numesc rușii "dorul după tot ce-a fost odată", de la care se strâmbă cașicum ar avea în gură toată agurida din Basarabia. Întorc demonstrativ capul și de la monumentele istorice românești. Și iată că la un moment dat o minte lămuinoasă propuse ca statula lui Ștefan cel Mare să fie smulșă din locul ei inițial și mutată undeva la periferia Chisinaului. Sondajele poliției secrete au dovedit însă că moldovenii se vor împotrivi. Și atunci s-a recurs la un șiretlic: sub pretextul că postamentul de cărămidă trebuie înlocuit cu unul din piatră clopită, statula a fost mai întâi împrejmuită cu un gard înalt ca să nu se vadă ce se face acolo, iar apoi strămutată cu vreo 15 metri îndărăt și pilită sub coroanele a doi copaci seculari.

Acuma în fosta piață a mitropoliei pe primul plan nu mai apare monumentul lui Ștefan cel Mare, ci statula de granit roșu a lui Lenin. Mai mult. De jur împrejurul monumentului strămutat s-a sălt un rond de flori cu o rază de vreo zece metri, fără să se lase cărările spre postament. Acuma florile nu mai sunt puse cu dragoste și pietate, ca mai înainte, ci sunt aruncate de la distanță. Aruncate și căzute la întâmplare, florile însă nu lipesc niciodată.

Un tânăr poet fu întrebă odată, pe când încă mai lucra la comitetul de presă: "Dumea de ce duci flori numai la Ștefan și niciodată la Lenin?" "De atâtea că Ștefan cel Mare pentru mine este ceea ce e Lenin pentru voi" — răspunde poetul.

Nu voi contesta așa zisul plan leninist de "propagare prin monumente" care a trasat căile de dezvoltare a artei sovietice prin plantarea a mii și mii de "podoabe" sculpturale și arhitecturale dedicate unei multitudini de evenimente revoluționare și "luptători pentru libertate", activiști ai așa zisei mișcări muncitorești și predecesori ai așa zisului socialism. Omul, de cînd e om, și-a făcut mereu zel după chipul și asemănarea sa...

Îndrănesc doar să mă întreb dacă monumentele istorice de pe tot cuprinsul Basarabiei și Bucovinei, să zicem, inclusiv bisericile, mănăstirile, cavouriile personalităților

neamului, plăcile memoriale, au împiedicat ele vre-odată transpunerea în viață a ideii de propagandă comunistă prin monumente? Imi aduc aminte de o discuție pe care am avut-o acum vreo 25 de ani cu Rapaport, directorul de pe atunci al școlii din Ternaucă și fost șef al secției raionale de învățământ Herta. Duminică imi povestea, fără nici un fel de comentarii, că fusese chemat odată la raionala de partid și întrebat: "Pe cine reprezintă monumentul din centrul Hertei?" "Pe Gheorghe Asachi" — răspuns Rapaport. "Asta o știu" — îl apostrofă șeful —. Ce-a fost el: revoluționar sau capitalist? — "Nu cred să fi fost capitalist — se fustic pedagogul", știu doar atât că a fost cărturar umanist, scriitor și întemeietorul învățământului în limba română în Moldova..."

Foarte curind după această discuție, într-o noapte, monumentul dispără. Iar peste un timp oarecare Rapaport fu chemat din nou și dojenit pentru faptul de a nu fi spus că Gheorghe Asachi se situase la 1859 pe poziții anticomuniste. Soarta monumentului însă era deja pecetluită: bustul din bronz fusese deacum topit! Dispariția o istorie frumoasă împreună cu zeci de alte istorii dispărute sub șenilele bulldozerelor.

Acum cîtva timp am aflat că la bagina lui Constantin Stamati-Clurea s-a deschis o cameră-muzeu consacrată scriitorului. Cît trage însă ea la cîntar în comparație cu cavoul dispărut din fosta curte a bisericii din Caraculeni-Vechi? Iertată să-mi fie comparația, dar mă gîndesc la mîrgăria oată de găina babei din poveste. Sau la muntele care a născut un soarece, dacă vreți!

Prin '67 scrisesem un articol critic despre trista soartă a cavoului lui Stamati — fiul și-l prezentasem la ziarul "Moldova Socialistă", unde redactorul de pe atunci mă întreba dacă sînt membru de partid și dacă vreau să-mi pastrez această calitate! M-am mulțumit, deci, cu conservarea acestui articol la naftalina muzeului literar al scriitorilor sovietici basarabeni, pentru care l-am imprimat și pe bandă de magnetofon. Imi pare bine cît puțin de Stamati-tatăl, stătuia căruia a fost totuși strămutată din fața gării Lipnic și pusă în curtea școlii din satul Ocnita!

Mă gîndesc și la monumentele de arhitectură din trecut, numărul cărora nu mai poate să sporească, chiar și la sate, deși acestea mai rar sînt lovite de calamitățile războaielor, de năvălirile dușmanilor. Mă gîndesc, în primul rînd, deși nici pe departe nu sînt un om religios, la fostele circa 1000 de biserici, devastate și nefolosite de către populație, mai ales la cele cîpșite din lemn, care sînt adevărate capodopere de artă arhitectonică. Cum ar fi biserica din Rotunda, la 6 kilometri de satul meu natal, biserica, care azi vrea să cred mult că nu s-a ruinat chiar definitiv în cel aproape cîinci ani de cînd n-am mai dat pe acasă.

Dar mănăstirile? Mai bine zis, cele 20 foste mănăstiri, ca să nu mai vorbim de numeroasele schituri și biserițele din peșteri de pe tot cuprinsul ținutului dintre Nistru și Prut cu arhitectura lor medievală, cum este cea a mănăstirii de la Vărzărești, construită încă de domnitorul Alexandru cel Bun! Nu este mai puțin importantă și valoarea artistică a mănăstirilor construite în secolele XVII și XVIII: Jabea, Hinc, Curchi, Condrîța, Saharna, Rudni, Suruceni, Tabăra, la asaltul și ocuparea cu forță a căreia a participat și Feodosie Vidrașcu, fost președinte al radio-televizunii chisinăuene, secondat de cel mai bun crainic de la radio, care, cu megafonul la gură, avea misiunea să-i demoralizeze pe bieții călugări, ce se baricadaseră în curtea mănăstirii, spunînd că nu vor ceda nici un dram din averea lor muncită și că la forță vor răspunde cu forță. Se produse o încăierare violentă cu poliția ce se termină cu răniile de ambele părți, cu arestări și deportări.

Dar despre mănăstirea bucovineană de călugărițe din Pătrăuți, zidită de Ștefan cel Mare la 1487, mai știe cineva ceva la ora actuală? Ea, care, deși devastată în repetate rînduri de năvălitori, a fost de-a lungul a aproape patru secole un adevărat izvor de știință a scrișului, titlului și de artă a fierii covoarelor bucovinene! Ce le-ar strica elevilor de la școala din Pătrăuți să știe despre toate acestea, să afle că, pentru merite deosebite în fața poporului, mănăstirea din satul lor primea prin uricurile domnitorilor Grigore Ghica și Mihail Racoviță moșia de azi a colhozului din localitate, cît și pe cea a Mihovenilor?

Cît despre schitul Vîlnița, întemeiat de episcopul Nicolai al Rădăuților, cel din Crisicteac de pe Nistru, impropriu-tărit la 1768 cu jumătate din moșia Zvinessa prin hrizovul domnului al lui Grigore Ioan Vodă Calimac, cele din Broscuți, Zamostea, Horecea, Voloca și Jadova, nici istoricii consacrați nu mai amintesc astăzi despre ele. Oare chiar să nu facă parte aceste lăcașuri din istoria ținutului?

E un anacronism flagrant și o totală lipsă de înțelegere a lucrurilor, dacă nu chiar o crimă. Fie numai și pentru simplul motiv că toate aceste lăcașuri nu sînt decît niște mărturii de înțelepciune a timpului cu care înaintașii noștri se îngrijeau de păstrarea credinței strămoșești, de lu-

minarea minții, pentru că aproape fiecare mănăstire avea o școală primară sau de meserii. În cadrul mănăstirilor și schiturilor erau adesea create funduri religioase din care primeau ajutoare bănești și în natura familiile nevoașe și cu mulți copii. Nu vreau să idealizez, cunoaștem cu toți părțile negative ale moșilor mănăstirești, dar de ce să nu spunem, bunăoară, că fondul religios bucovinean a început să finanțeze după 1784 nu numai școlile primare, eparhiale, ci și toate celelalte școli din provincie: Institutul de filozofie, liceile, gimnaziile, școlile normale și chiar o școală de moșit. Deci, fondul era al națiunii întregi. De ce să nu-o spunem? Nu este aceasta istorie?

E vre-o rușine oare dacă o să reproduc de la acest microfon cuvintele parohului Constantin Moraru din Cernaui care zicea la 1893: "Voi părinților din Bucovina așteți silii numai decît să vă trimiteți copiii regulat la școală de la vîrsta împlinită de șapte ani pînă la vîrsta împlinită de 13 ani. Dacă au îmblat copiii voștri acești șese ani regulat la școală, apoi faceți cu dinșii ce vreți: luați-l la gospodărie, dați-l la meșteșuguri, la școli, mai înalte, dați-l unde socotiți, că școala de șese ani le-a luminat mintea ca să poată trăi cu cinste ca țărani, ca meșteșugari, catene și în orice altă stare".

Dar nu asta vream să accentuez. Vreau să spun că biserica Sf. Paraschiva unde și-a făcut datoria de român acest preot, biserica, ce este un adevărat monument de artă arhitectonică, se dărâmă pe an ce trece. După cum vreau să subliniez deasemenea că multe din amintirile relieve istorice și-au pierdut și continuă să-și piardă o mare parte din calitățile lor artistice, de-și noii lor stăpîni, ministere ale sănătății și consilii sindicale, nu sînt instituții turcești și nici tătarești!

Mă gîndesc cu stringere de inimă la mănăstirea Chițcani de lângă Tighina. Ce frumusețe, prin însăși locul ales pentru amplasare!

Mă purta prin curtea el atletul rus Bedila, soțul medicului, șef al spitalului ce se află de vreo-o 15 ani în incinta mănăstirii, și-mi arăta cu multă bunăvoință și înțelegere acareturile călugărilor de altă dată, biserica propriu zisă, livada mănăstirii. Îl ascultam în calitatea mea de ziarist și lucrăm, pare-mi-se, amîndoi, în fața picturilor murale distruse, în fața mormanelor de immense icoane și tablouri în ulei mutilate, tablouri de toată frumusețea, modele de autentică creație artistică. Ca să nu mai vorbim de nenumăratele monumente demolate sau de cele pe teritoriul cărora se construesc aripi de clădiri noi, inadmisibile din punct de vedere istorico-arhitectural. Ce-l drept, uneori se restabilește cine ceva. Partea proastă, însă, este că orice monument istoric restaurat își găsește număle-dit o aplicare utilitară. Cum e cazul celor mai multe biserici, devenite astăzi muzee ateiste, galerii de documente și tablouri ale așa zisilor foști legalisti, săli de degustare a vinurilor, depozite, hublouri, ciocarîi, etc. etc.

În această ordine de idei este caracteristică istoria catedralei din Strasburg, care, pe timpul Marii revoluții franceze, la porunca primarului revoluționar, începu să fie dărîmată. Și atunci s-a găsit un om înțelept care l-a spus primarului că catedrala este una dintre cele mai înalte clădiri din Europa și că ar fi mai bine să nu fie distrusă, ci să se coase un mare fes iacobin cu care să fie îmbrăcat vîrful catedralei și în felul acesta să vadă toată lumea de la mulți kilometri că Strasburgul este oraș al revoluției...

Cu părere de rău, în statele cu regimuri antireligioase, nu s-au găsit pînă la ora actuală înțelepți care să pună asemenea fesuri pe turlele bisericilor și mănăstirilor să nu fie distruse.

Sunt cunoscute și gogomănil orareum mai fericite. Întîmplarea făcuse ca arhiconoscătorul mână de granit a lui Vladimir Ulianov să fie îndreptat spre catedrală. Și chisinăuului, "credincioși" indicații lui, se duceau duminică și de sărbători la liturghii. Pînă cînd un alt cap luminat zise: catedrala trebuie mutată la biserica Clujea! Foarte curînd în locul crucii de pe cupolă date jos de poetul Ion Bolduna pentru 200 de ruble fluturî în vînt scera toți clocanul, în incinta catedralei făcîndu-se sală de expoziții. Gurile rele zic că pentru vreo 2000 de lei Bolduna ar fi gata să coboare purpura rubinie și să urce tricolorul românesc. Numai să vină vremea și să alba cine îl dea.

Într-o singură noapte a fost dărîmată clopotnița din fața catedralei. Dimineața în locul fostului monument de adevărată artă arhitecturală era deacum un rond de flori. Lumea se oprea ca la urs iar agenții cazeiului nu pridideau cu exclamațiile: ce rond frumos! Curînd însă bucuria le căzu în scîrbă: un invățat de la academie descoperi pe undeva că clopotele din vîrful clopotniței distruse fuseseră turnate din tunurile luate de ruși ca trofee de la turci în războiul din Crimeea. Foarte bine, numai că descoperirea fu făcută cînd clopotele erau deacum metal topit!

Sunt atâtea și stătea lucruri dramatice pe care mintea

de om sănătos nici nu le poate concepe. Acum cîtva timp ziarul de limbă rusă "Pensée russe" din Paris reproducea mărturisirea unui moldovean: "Faptul că găsindu-ne în această situație geografică mai suntem printre cei vii, că mai existăm în genere este o mare minune. Nici nu vă puteți închipui prin câte ani am trecut! Două zeci din anii cei mai frumoși din viață l-am trăit în condițiile stalinismului. Occidentalul nu înțelege drama noastră. Am prieteni buni în Franța, pe care l-am văzut nu demult, dar nici unul n-a vrut să mă creadă. Am încercat să le povestesc despre soarta noastră, dar ei vorbeau intruna de automobile, de femei și de felul cum să facă mai mulți bani".

Într-o dimineață de toamnă, trecînd pe lângă casa presei, școala moldovenească nr. 1, universitate și ministerul de Interne al republicii, oamenii citeau pe ziduri și pe sticlele vitrinelor: "Ruși, cărați-vă acasă!", "Moldova — pentru moldovenii!", "Jos Bodulul!", "Școala, Ștefane, și vezi ce se face pe pămîntul tău!", etc.

Ușa clasei a zecea se deschise și eleva Andruș, arătînd mîinile pline de vopsea, zise: "Eu am făcut inscripțiile din oraș. Eu și cu studenta Elena Neagu". Colegii hotărîră să tacă. Și abea după două săptămîni au fost arestate complicele. Arestate și condamnate la închisoare și muncă corecțională.

Se plătește cu preț scump disidența și rezistența națională la Chișinău. Ca însăși cuvîntul "libertate". Libertate de expresie, libertatea scrisului, libertatea tăcerii... Dacă omul nu dorește să ia cuvîntul la întruniri este privit cu ochi răi și tratat ca element suspect.

Logica: din moment ce omul ține înseamnă că poartă niște idei. Iar îndată purtate și neîmpărtășite — înseamnă că ele nu corespund liniei oficiale. Între atotputernicii regimului și cel suspectat se produce o spîrtură pe care, de obicei, jertfa nu o sesizează.

Scopul: cu cît explozia e mai neașteptată cu atît efectul e mai mare. Așa cel puțin cred născătorii de povești cu cocoși roșii. E de ajuns ca cineva dintre cei suspuși să zică printre altele că la radio se da prea multă atenție formării estetice a cetățeanului în detrimentul celei social-politice și caruselul pornește!

— Unde este internaționalismul socialist? Unde a dispărut patriotismul socialist? De ce vorbim în șoaptă despre prietenia popoarelor frățești? Aici făcînd excepție doar pentru român. Acestuia nu i se atribuie niciodată calificativul de "popor frate", așa cum îi se zice, bunăoară bulgarilor, ungurilor, cehilor și chiar nemților!

Dar toate pînă la urmă se transformă pe lumea asta. Sunt o sumedenie de capete de acuzare-tip în Basarabia, care pe timpul fărâdelegilor staliniste ar fi lăsat în urmă doar numele celor vizați. Nimeni și niciodată n-ar fi aflat unde au fost judecați și unde li se odihnesc oasele. Ca să fiu "autentic" nu știu, dacă și eu, așa fi avut vreo dată ocazia să fac aceste relații. Pur și simplu, am fost poate mai precaut sau poate mai norocos decît alții.

...În decembrie 1971 organele securității l-au arestat într-unul din sanatoriile caucaziene pe merceologul șef al depozitului republican "Moldobuvi" și l-au dus într-o direcție necunoscută. Zădărnici l-au așteptat de Crăciun acasă soția, fiicele, nepoții, prietenii. N-a venit nici de Anul Nou. Atît prima cît și a doua sărbătoare le-a petrecut la închisoarea din Chișinău. Curînd au fost arestați și "complici" lui: conferențiarul institutului pedagogic din Chișinău Gheorghe Ghimpu și bucurășeanul Graur care locuia temporar în Basarabia.

În momentul arestării securitatea republicană dispunea de o singură dovadă a vinovăției lor: scrisoarea ministrului de Interne al Romaniei Ion Stănescu adresată șefului K. G. B. al U. R. S. S. Iurii Andropov. În scrisoare se spunea că Secretarul General al CC al Partidului Comunist Român Nicolae Ceaușescu a primit de la Alexandru Usatue-Corbu o declarație privind constrîngerea basarabenilor și rusificarea lor. Această declarație era anexată la scrisoarea ministrului român.

Care vasăzică, nu m-au crezut frații — se gîndea cu indignare Corbu, cînd anchetatorul securității l-a arătat scrisoarea. M-au trădat! Care vasăzică, am fost luat drept provocator... Ce jositnici! Ce mîrdărie! Oare cu gîteia lui Ceaușescu s-a făcut aceasta porcărie? Doar declarația la cancelaria lui am depus-o... Cum o chema pe femeia căreia l-am lăsat tot materialul și care mi-a spus că Ceaușescu nu poate să mă primească în audiență pentru că este în Turcia?... Blestemată să fie!... Cîtă corupție! De n-ar fi fost această trădare, rușii niciodată nu ne-ar fi descoperit! Da, o dovadă incontestabilă...

După șase luni de interogatorii interminabile începu procesul. Un proces public. Public, dar afară de rușele cele mai apropiate în sală n-a fost admis nimeni. Străzile ce duceau spre judecătorie erau blocate de poliție. Sala de judecată a fost umplută cu securiști și oameni de încredere.

— Noi nu sîntem teroriști, noi nu sîntem organizatori de răscoale armate — zise unul dintre "inculpați".

— Ingerii! — se auzi o voce pornită. Sala începu să se agite, cerînd o pedepsă cît mai aspră. Totul era cîșut cu atît alba. O regie de cea mai proastă calitate.

— Nam săvîrșit nici un fel de crimă — rosti un alt acuzat — am încercat să facem ceva pe cale pașnică pentru poporul nostru...

— Luptători, vasăzică — răsuna o altă voce din sală.

Alexandru Corbu povestea la judecată că tatăl său Vasile pe care enkavediștii îl luaseră noaptea numai în cămașă și indispensabilă a murit într-unul din lagarele siberiene la începutul anilor patruzeci într-o zi de 13 mai.

— Nu sînt superștios — zicea el — dar ce coincidență înfiorătoare! În ziua morții lui sînt judecat și eu, nefîind exclus să nimeresc în aceeași locuri unde și-a găsit moartea tatăl meu care nu se făcuse cu nimic vinovat în fața puterii sovietice...

Despre ziua morții tatălui său, Alexandru Corbu aflase abea după treizeci de ani, în timpul unuia dintre interogatoriile sale. Aceasta nouăte avea drept scop intimidarea și demoralizarea lui.

Cînd i se dădu cuvîntul lui Gheorghe Ghimpu acesta îi rugă pe judecători ca să-i permită să-și îmbrățișeze fiul. Judecătorii căzură de acord. Gheorghe Ghimpu se aplecă, ridică viora pe care i-o adusese soția la rugămîntea lui și zise:

— Ții minte, feciorășule, și-am spus eu odată că atunci cînd vei crește mai mare o să-ți cumpăr o vioră...

— Am deaba patru ani, tătice! — țipă copilul — simțînd că nu e a bună vorba pe care o începuse tatăl său...

— De ce ești tîns cu mașina, tătice!...

— Ia-o, feciorășule, te implor, căci nu știu cînd o să ne mai vedem — începu să plîngă cu hohot tatăl.

Copilul îi cuprinse de gît cu amîndouă mîinile... Viora căzu pe podea scîlfînd un sunet sîmțitor. Toate rușele din sală plîngeau și ele. Iar undeva, în rîndul kaghebiștilor, se auzi:

— Da despărțiți-i odată... Lacrimi de crocodil...

Alexandru Corbu-Usatue a fost condamnat la șapte ani de muncă silnică și la cîinci ani de surghiun în locuri îndepărtate. Ghimpu — la șase ani, iar Graur — la patru ani de detențiune.

— Pentru ce? — întreba Ghimpu.

— Pentru naționalismul vostru — se auzi o voce din public.

În materie de naționalism românesc din Basarabia și Bucovina e cazul, cred, să vă expun trista poveste a unui oarecare Ursu, poveste tipică și caracteristică tuturor celor ce gîndesc și trăiesc românește în condițiile unui regim sovîin impus cu forța care strîvește tot ce e autohton, tot ce trimite pe căi arhidocumentate la un trecut istoric, altul decît acel la care pretind tot felul de pseudosavani în domeniul istoric și arheologic. Cu un atare luepus nu este exclus ca într-o zi un invățat rusofil să susțină că primele așezări omenești din jurul cetății lui Bucur erau așezări slave!

Așadar, situația acestui Ursu, Ursu Nicolae, în calitate lui de responsabil pentru educația tineretului se complica prin faptul că în așa numitul an jubiliar al lui Lenin, afară de inscripțiile antirusoști de pe străzile Chișinăului, la o școală din Anenii Noi au fost scoase în curte și arse portretele conducătorilor sovietici, la o margine de centru rural de pe malul Prutului doi tineri făcînd din portrețul lui Lenin panou de tragere la țîntă, iar doi coriști de la radioteleviziunea moldovenească nu găsiră loc mai bun pentru necesitățile lor decît monumentul lui Iliei din Chișinău.

Istoria radiodifuziunii republicane nu mai cunoștea un caz ca la vreo gîdînță a colegiului să asiste primul secretar republican al comsomolului.

— Ni s-au ros urechile — începu Lucinski — auzind una și aceeași întrebare: două limbi sau una? Două, tovarășii! O știe și moș Gheorghe: limba moldovenească și limba română. Numai postul de radio pentru tineret nu vrea să știe acest lucru. De ce să nu se organizeze un ciclu de emisiuni prin care să li se dovedească odată și pentru totdeauna celor tîri de cap că nu este o limbă ci două?

Ursu încecă să spună că e o chestiune de competență academiei de științe, dar aprinsul orator îl puse la pînză, zicînd că nu e cazul să fie întrerupt și trecu la o altă grijă mare: monumentul lui Ștefan Vodă.

— Izvorul tuturor relelor naționaliste! După cum știți, în Piața Biruinței se află două cuvinte lăsa să se întrevadă că acest "domnitor feudal" n-a fost el chiar atît de mare. Apoi începu să filosofeze că și la unul și la altul se pun buchele de flori.

— De ce nu s-ar organiza o emisiune inteligentă în care să li se dovedească admiratorilor lui Ștefan că niciăieri în lume la monumentele istorice nu se depun flori?!

Îngirarea păcatelor lui Ursu în materie de naționalism nu și făcea efectul și Lucinschi trecu la pretinsa promovare a culturii occidentale.

— De ce atita Bethoven cînd îl avem pe Cealovski? De ce atita Bach cînd îl avem pe Kabalevski? De ce atita Chopin cînd îl avem pe Șostakovici?

Această ultimă învinuire fusese aleasă ca moment culminant, spunând că comitetul central al partidului nu mai are chef să-l didăcească pe Ursu și propuse ca acesta să fie destituit.

După cum vedeți, autoritățile nu recur în totdeauna la procese judecătorești. Pentru disidenții politiciile ele mai au un vicleșug: concedierea din postul deținut fără dreptul de a mai intra la vre-un serviciu după specialitate. Omul caută de lucru o lună, două, zece. Nu este primit nicăieri. Începe să trimită scrisori disperate la autoritățile respective. Nici o reacție: un an, doi, trei... În acest timp omul este persecutat și înfosit, santajat și chemat la interogatorii secrete. Pe de o parte nu este primit nicăieri la lucru iar pe de alta i se întentează proces penal pentru "parazitism social".

În loc să i se facă dreptate Ursu este discutat în ședințe de partid pentru includerea unui fragment din rapsoada lui Enescu într-o emisiune radiofonică pentru tineret. Asistă o sută cincizeci de comunisti. Sint oameni pe care "discutatul" îi stîmă și-l stîmău. Oamenii care în repetate rânduri l-au ales în posturi de conducere, oameni care l-au propus de atîtea ori pentru tot felul de decorații și stimulări. Și nimeni nu îndrăznește să spună un cuvînt. Adevărat că nici nu-l critică. De ce tac oamenii?

— Nimeni nu vrea să rămînă fără bucată de pline...

Dacă omului l-a fost lipită așa numita etichetă de lup nimeni nu-l mai sare în ajutor. Cel puțin în Basarabia așa este. Crimă înaltă de drept comun se descurcă mult mai ușor. Disidenții niciodată! Colectivul în care Ursu muncise ani de zile tăcea. Și cum putea să scoată cineva un cuvînt cînd era vorba de o învinuire ca cea a "promovării culturii occidentale" sau a "românizării"? Stau oamenii cu privirile în pămînt și ascultă "dovezile teribile aduse de primul adjunct al președintelui radioteleviziunii:

— Ce-au zis artiștii noștri, ai cei emeriți și cei ai poporului, cînd au aflat din programul postului moldovenesc de radio pentru tineret că Joni Halliday primește pentru un concert cîinci mii de franci? Cui dăm noi apă la moară? În loc să transmîm și la noaptea cîntăce despre Lenin, despre partid, despre patrie, redacția tineretului transmite "O halbă de bere pentru calul meu".

— În sală se cotește un răs ușor.

— Tom Glons, interpretul acestui cîntec, este cunoscut în America ca cel mai înfocat "cu-clux-klan".

Colectivul stă și ascultă. Unii zîmbesc, alții se întreabă în șoaptă:

— Intră-adevăr, la ce-l trebuie calului bere?

Învinge principiul neamțecului.

Există în Moldova o categorie de oameni ce pretind la o linie a lor proprie, zicîndu-i principială, vigilență, partinică chiar. În realitate aceștia nu sînt decît niște carieristi și conjucturisti. Să luăm, bunăoară, așa numitul naționalism moldovenesc născocit din considerente de carierism de primul secretar al partidului Bodul. El confundă tendințele mindria națională a românilor din Basarabia cu naționalismul și sugrumă tot ce-l autohton Pina și limba poporului al cărui nume îl poartă republica a devenit o formalitate de stat. În școlile rusești din republică nimeni nu vrea s-o învețe. În viața de ficare și la popor — lui — nu e întrebuințată. Toate intrunirile, inclusiv sesiunile parlamentului național, se țin în limba rusă. Dealtfel, Lenin spunea că dușmanul cel mai înverșunat al oricărei republici naționale este minoritarul rusificat.

Dreptulirea nu-l deranjase cătuși de puțin pe Ursu. Simțea o ușurare chiar. Avîzur nefavorabil pentru frontul ideologic îl luă drept glumă la început.

Se înșela. Își dădu seama de acest lucru cînd începu să roadă pragurile redacțiilor, editorilor și școlilor în căutare de serviciu. Pe toți cei cărora li se adresa parcă-l schimbăse cineva peste noapte. Oamenii, cărora în trecut le făcuse bine, li ajutase se aranjase la lucru, le dăduse de cîștig, pur și simplu, li întorse spatele. Unii dintre ei îl fuseseră subalterni. Nu putea avea la ei nici o pretenție pentru că așa era dispoziția mai marilor partidului.

Prezentă o serie de achte documentare și artistice pe la diferite ziare dar fără nici un rezultat. Indicația era să nu fie publicat. Nici chiar cu pseudonim.

Ceru audiență la șeful secției de propagandă Anton Constantinov. Acesta îi spuse că nu e neapărat să facă ziaristică, sugerîndu-i că în Uniunea Sovietică nu exista șomaj și că se poate aranja oriunde, numai să vrea.

— Vreau — zise Ursu — dar uite că de șase luni de zile, de cînd umbliu, nu vrea nimeni să mă ia.

— Păi nu e musai în Moldova — spuse el cu propria împertinentă — țara noastră-i mare.

— Țara mea e aici, în Basarabia, dumneata n-ai de cit să-ți cauți de lucru acolo de unde ai venit.

— Uite acesta-i naționalismul dumitale — rosti apăsător Constantinov, dînd de înțeles că audiența luase sfîrșit.

În stradă îl întîlni pe secretarul general de redacție al Enciclopediei Sovietice Moldovenești care-l spuse că ar putea să-l primească la redacția limbii dacă cineva de la comitetul central de partid, fie și un instructor "cât de păcătos", ar sugera acest lucru.

Ursu se duse la mai marea enciclopediei pe linie de partid și-l spuse cum stau lucrurile. A zis că-l înțelege perfect, dar trebuie să se consulte cu Lucinschi.

Peste citeva zile Ursu trecu din nou pe la Ana Melnic.

— Piotr Chirilovici a spus că nu se poate — începu șefa secției instituțiilor științifice.

— De ce?

— E mult prea devreme.

— Cum, că am 50 de ani impliniți și trei copii care mai trebuiesc hrăniți, îmbrăcați!...

— Zice că salariul e prea mare... Și în genere, Bagrin poate să vă angajeze și fără consimțămîntul nostru.

Bagrin era șeful enciclopediei.

Poate și nu prea poate — zise Ursu ridicîndu-se.

N-avea nici un rost să-și piardă timpul. Marionetele nu decid nimic din proprie inițiativă.

După un an de căutări și refuzuri Ursu se pomeni cu un bilet prin care era solicitat de Lucinschi la comitetul central.

În anticameră îl așteptau deacum Anton Constantinov, șeful secției de propagandă, și Alexandra Primac, prim secretar al comitetului raional de partid.

Lucinschi se ridică de la birou și-l întinse mina lui Ursu. Acesta spuse că nu dorește să dea mina cu el.

— De ce? — întrebă șeful fistic.

— Pentru că mă ții de un an de zile fără pînă.

— Treaba dumitale, noi însă vrem să te întrebăm de ce nu lucrezi de atîta timp? Ești comunist și trebuie să ai o ocupație.

— Dumneata ai dat ordin să nu fiu primit nicăieri la lucru!

Constantinov și Primac lăsară capetele în jos. Stăpînul cabinetului era șeful lor direct și Ursu îl apostrofa în modul cel mai categoric. Dealtfel, acesta încercase în repetate rânduri să se aranjeze ca foehist, ca paznic de noapte dar i se refuza pe motivul că era studiul superior: cum vine asta, i se imputa, iarist, fost director de filarmonică, redactor șef și foehist?

— De ce m-ați chemat? — întrebă pornit Ursu.

— Să vă dăm de lucru.

— Sint gata.

— La spitalul de alienați mintali, te duci?

— Nu sint bolnav.

— Fără glumă, se cere șef de gospodărie.

De necrezut! Ce șef de gospodărie să iasă dintr-un om care nici tangențial nu avusese vreodată de-a face cu aprovizionarea? Și de ce anume la spitalul de nebuni? Oare nu cumva e o cursă?

— Serios? — Întrepușe linistea Ursu.

— Foarte serios — confirmă Lucinschi.

— Pot să accept cu o singură condiție.

— S-o auzim.

— Dacă te duci dumneata la acest post ca titular, atunci vin și eu ca adjunct...

Între timp, pe căi oculte și ascunse de ochii atotvăzător al cagebului mi-au parvenit unele știri despre soarta de mai departe a doi buni români basarabeni. Acum căteva luni în Basarabia și România circula pe linia "samizdatului" moldovenesc o scrisoare deschisă a lui Gheorghe Ghimpu, scriitoare, ce prin intermediul unui prieten din Israel o am și eu, o scriitoare destul de lungă, în care, printre altele se spune că Basarabienii sunt băgați la închisoare, trimiși în lagăre, dați afară din slujbă, persecutați numai pentru faptul că și iubesc națiunea, poporul, istoria, că în orașele moldovenești nu sunt școli cu predarea în limba moldovenească, că la Chișinău și în alte orașe basarabienii sunt acei care construiesc case pentru ruși, fiind aduși zilnic de la satele din împrejurimi cu camioane descoperite pe ger și arșiță, că în Moldova Sovietică instituțiile și judecătorile își duc întreaga activitate în limba rusă, că a fost introdusă cu forța cirilica pe care copiii n-o pot înșuși în materie de ortografie și termină școlile ca niște puțini știutori de carte. "Văzu moldovenilor — își încheie Gheorghe Ghimpu scrișoarea — este unirea malmurilor Prutului sub steagul tricolor românesc".

În legătură cu Prutul, blestemat de basarabeni, așa cum era cîndva blestemat Milcovul, vreau să vă spun că eu și soția mea am jucat la nuntă lui Gheorghe Ghimpu în satul său natal Colonița, la doar cîțiva kilometri de Chișinău, și că la această nuntă, în curtea socrului cel mare s-a dansat hora unirii în care băieții și fetele, în costume

naționale, din cercul de dansuri de la institutul pedagogic, cere condus de Gheorghe, cântau apăsător: "Haideti la Prut cu grăbire, să-l secăm dintr-o sorbire...".

Înainte de cel de al treilea congres al scriitorilor din Basarabia părea că atmosfera ideologică în republică e mai sănătoasă ca oriînd. Și cînd colo, hop, că se ridică la tribună un director de școală din Râșcani și zice: "Nu e greu a înșira brașoave nici chiar de la această tribună scriitoricească cădă nimic nu al a spune. Dar ce ne facem noi învățătorii de literatură cînd se ridică câte un elev mai dornic de a cunoaște adevărul și ne întrebă dacă nu cumva am citit "Doina" lui Eminescu? Care "Doina"? — o facem noi pe neznaiul. Aceea cu "De la Nistru pîn" la Tisa,

Tot românul plînsu-mi-s-a..."

Sau cum poruncii să procedam cu un alt vers al marelui nostru poet? Cum? "Ce-ți doresc eu ție, dulce Moldavie...".

Oratorul n-a putut să-și continue cuvîntul. Se dezlanțu un tunet de aplauze care cine știe cît ar fi ținut de nu era suspendată ședința.

La răsărit de soare scîlpește o stea verzuie. Și o vede numai acel ce întîmpină zorii zilei. O vede și murmură în sinea lui:

"Coboară-ncet, Luceafăr blînd..."

Și gîndul îi zboară la Ipotești Luceafărului poeziei, noastre, la Humulești lui Creangă, la Mircești lui Alexandri, la cetatea lui Bucur... Toate acestea evocă flința străbunilor noștri, faptele lor de arme din Cosmin sau de la Lipnic, limba lor comună de care se tem rușii cel mai mult, de limba pe care o cîntă atît de frumos poetul basarabean, preotul Alexe Mateevici.

Cum apare fenomenul rusificării în Basarabia? Simplu de tot. Vine un rus, să zicem, la Trușeni. Peste puțin mai vine unul, adus de primul, apoi vine al treilea adus de al doilea, tot din fundul Rusiei, și cînd te uiți peste un an-doi acești oșpeți nepoftiți cer școală rusească la Trușeni. Mai trece cîțiva timp și intrunirile din sat se țin în limba rusă, pentru că, vedeți dumneavoastră, asistă cîțiva ruși și nu e politicos să se vorbească într-o limbă pe care n-o cunosc toți cei de față.

Mai trece un timp și rușii veniți nu de mult sunt numiți de alți ruși din centrul la posturile cheie din sat.

— E timpul să știți rusește, tovarășe, că nu te înțeleg nici — decum ce vrei —, zice obraznic rusul de la primărie.

— Vreau o adeverință, tovarășe, precum că sunt țărăn din Trușeni și doresc să mă mut cu traul în Rusia.

— Asta-mi place, zice rusul, acolo precis că o să înveți limba în care a vorbit marele Lenin...

Nu e ușor a fi român basarabean la ora actuală. Și nu numai basarabean, probabil. Pentru că tot ce e viu pe pămîntul acesta vrea să trăiască linistit. Și muncitorul și țărănul, și intelectualul. Mai ales atunci cînd aude parcă vîlîind pe la urchi crîvîțul siberian. Vreau să spun că e foarte greu a fi primul. Să legi, bunăoară, unul la unul ca să înfrunți ursul polar. Și totuși, după cum vedeți, are și ținutul dintre Nistru și Prut oameni temerari. Deși sunt și o mulțime de așa zici "rătăciți", cum îi numea Aron Pumnul pe românii ce-și pleacă capul în fața ocupantului.

Iar ocupantul de la ora actuală este mai preocupat ca oriînd de incurcarea Țitelor cu iz istorico-romănesc. Mai ales cînd e vorba de toponomia locurilor. La 22 de kilometri de Chișinău, pe malul Nistrului, există o localitate cu numele de Vadul-lui-Vodă. Totuși lumea știe că e vorba de un vad, de la latinescul *vadum*, unde maul răului e jos de tot dar apa puțin adîncă, ceea ce permite trecerea prin apă de la un mal la altul. Anume prin acest vad a trecut odată Vodă Ștefan, lucru pe care îl atestă și un stejar multiseclar ce poartă numele marelui nostru domnitor. Rușii însă îi zic acestei localități Vaduluvoda cu tîlmăcirea de la "apa" — "vodă" și nu de la Vodă. De aceea rusificatorii caută nici să nu mai scrie acest nume de localitate cu două tălăsurii de unire ci ca un simplu cuvînt.

Sunt pur și simplu fericiți să amintesc în această ordine de idei că pe la Vadul-lui-Vodă a trecut înainte de 1918 Nicolae Jorga, deși le găsește rușilor ca scuză ignoranța, atunci cînd constată că el numește această localitate Vaduluvoda. Pentru zelozii de toponimică rusească de la academia de științe din Chișinău vreau să redau un mic pasaj din "România cum era pînă la 1918" în care marele nostru istoric scrie: "Era în aer o mireasmă de țel, cîntau privilegiorile de o parte și de alta a pădurilor de pe mal; mai era nevoie să-mi spună cineva ce țară era aceasta? Cunoaștem din rădăurile Botoșanilor, din codrii Vasluiului, din mîgurile dunărene, o cunoaștem din adîncurile Ardealului și Bucovinei, din șesurile Banatului, din toate părțile

pe unde m-a purtat viața și dorul; doar era mireasma țării mele, și aceea nu înșală.

Așa am văzut lăturea răsăriteană a României, pe Nistru constata Nicolae Jorga.

Purtînd acum mai bine de un secol o discuție cu Aron Pumnul, cunoscutul iluminist bucovinean Alecu Hurmuzache sublinia că "cea mai nenorocită schimbare, care a pricinuit strămtorarea limbii noastre "au fost ocupațiile din răsărit, cînd aceste două provincii ale noastre, zicea el, "au început să-și piardă fața cea drept moldovenească, iar poporul român a început tragic să pierdă limba, apucînd a se da la limba rusească, va să zică s-a însculat un rîu care cu greu se va mai stîrpi". E vorba de un rîu care de cele mai multe ori începe cu schimonosirea numelui de familie, făcînd din Roman — Romanov sau Romanovici, din Pietru — Petrov, din Andrei — Andreev sau Andreevici, din Orhel — Orghiev, din Cetatea Albă — Belgorod Dnestrovsc, etc.

Și totuși românul basarabean a știut să-și păstreze limba ca pe cel mai frumos odor, pentru că în limba lui a răsărit și răsare prima stea, în limba lui vorbese izvoarele și codrii, pentru că românesc îl este viitorul, după cum românesc a fost trecutul meleagului său.

Vorbînd despre limba noastră în calitatea ei de comoră primordială putem constata cu bucurie că în aceste momente de grea încercare pentru flința națională a neamului românesc din Basarabia și Bucovina, folclorul este acela care stă la baza mîngălierilor și speranțelor, că prin însușirea a tot ce e autohton în creația artistică de toate zilele se ajunge la o neîntrecută conformitate de gîndire și aspirație atotromănească.

Și cît de jalnice și mîselești, pe fondul acestui mîreț act spiritual, apar opintele pseudostiințifice ale unui Simion. Cibotaru cînd zice că "România și moldovenească sunt două limbi diferite" care s-au dezvoltat în direcții diferite și funcțiile lor istorico-sociale nu se aseamănă între ele. Limba moldovenească — sustine dumnealui — este supusă influenței rusești, în timp ce româna cunoaște influența engleză și franceză. La ora actuală, coincide învățacul moscovit din capitala așa zisei republici moldovenești — moldovenească dispune de toate semnalele unei limbi naționale independente. Această spicure dintr-un intervîu în limba rusă este o replică pe care Simion Cibotaru le-o dă naționalistilor "români basarabeni" care, ori de cîte ori au ocazie, îl întrebă pe profanul de talia lui Cibotaru: "Știi voi cum sunt traduse cărțile din română în moldovenească? Prin simpla înlocuire a alfabetului latin cu cel cirilic".

Cît de actuală este și pînă în ziua de azi demascarea stăpîntorilor și cotoptorilor cînd autorul Cîntării Românei zice: "Toți își bat joc de viața, munca și sîrăcia ta și slugile slugilor calcă peste trupul tău...". Într-adevăr, un Simion Cibotaru, un Emilian Bucov, un Aureliu Busolov, un Gheorghe Malariuc nu sunt decît niște slugi ale slugilor moscovite de la Chișinău cînd savurează respectiv desfrînarea limbii strămoșești, fărîmîrea teritorială a țării, binefacerea politico-sociale ale sovietismului, anii de foc al eliberării de sub jugul românesc.

Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac! Dar ar trebui să știe, sunt datori să cunoască spusele lui Alecu Russo: "...Reformarea, ce desparte omeneia de astăzi, veni cînd România era în cîmpăna de a se topi în oceanul slavon, și gonî limba slavonicească de tot din lumea română și începe adevărată și singura tradiție a limbii române". Ar trebui să știe, sunt datori s-o știe că nici un moș Gheorghe din Strășeni nu pune preț pe pretinsul nivel de trai mai ridicat al basarabenilor față de cel al românilor din Vechiul Regat, după cum același moș Gheorghe rade pe sub mustăți cînd vine vorba de așa zisul naționalism din Basarabia pe care conducătorii Cremlinului îl inspiră întru întărirea graniței de pe Prut, o graniță implantată cu forța în trupul unuia și aceluiași popor, rade și zice: "Ce prost ești, mă! Simioane! Chiar să nu înțelegi tu pericolul rusificării Basarabiei?".

La Chișinău scriitorul și filologul este investit cu dreptul de a influența cetățeanul doar prin prisma rațiunii. Omul poate să rade, să plîngă, să danseze, să iubească. Poate să uite pe parcursul unor pagini (doar al unor pagini) de procente, de norme de muncă, de depășirea planului de producție, etc. Orice lucrare artistică însă are ca personal principal un harnic constructor al societății de mâine, în jurul cărui se înșalăază cu ață albă o întimplare sau un conflict între o tinăre crescătoare de vite care este pentru fecundarea artificială a vacilor și un șef de fermă care se cramponează pe poziții vechi, cînd vaca era dată la taur. Întîmplările și conflictele sînt altele în așa fel ca ele să constituie neapărat evenimentul antagonism de clasă, ciocniri de ordin social dintre exploatați și exploataori.

Cît despre conflicte, ele trebuie să plămădească chipuri "vii" ale personajelor, dintre care cele pozitive să te cucească iar cele "negative", oricît de simpatice ar fi, să-ți trezească mînie și revoltă prin graiul celor "pozitive". Re-

voită și bucurie, totodată, pentru că grație "măiestriei" scriitorului, cultivatorii de porumb, fiind se adună, declară că partidul i-a învățat cum se prăgește cucuruzul, mulgătoarele din stăpăneala Bugeacului, să zicem, fiind în sfârșit, spun și ele că tot partidul le-a învățat cum să stărească ultimul strop de lapte din lăța vacii, iar bucătarii, când se întrunesc, zic că ei pe partidul i-a învățat cum se face un borș de foale verde...

Cu alte cuvinte, literatura este scrisă la comandă. Iar minutorul de condei, înalte de a se așeza în fața foii imaculate, se cere în audiență la mai marele ideologilor din district pentru a-și expune planurile de creație. Un fost zootehnician, veterinar agronom sau, în cel mai bun caz, un învățător medicilor i ascultă cu tot aplombul înfățat de partid. Dă mereu afirmativ din cap, fără a scoate un cuvânt. Scriitorul se fistichește. Mai ales în momentul când stăpînul cabinetului începe să facă notițe în blocnot. Monologul la sfârșit. Și încep directivele, cum că:

- orice operă literară trebuie să oglindească veridic mersul înainte spre comunism;
- că la toate etapele contemporaneității scriitorul trebuie să afirme calitățile nobile ale constructorului acestuia;
- că la toate greșelile imperialismului scriitorul trebuie să răspundă, condamnat în opera sa tot ce este dușmănos, reacționar în lupta pentru pace în lumea întreagă;
- că prin intermediul eroilor săi literatura trebuie să dea dovadă de atitudine loială față de cauza comunismului;
- că literatura trebuie să educe la toți cetățenii simțul datoriei față de țara socialismului care a biruit;
- că literatura trebuie să oglindească realitatea de pe pozițiile reale ale realismului socialist real, etc., etc.

Doar o singură condiție lipsește din avalanșa imperativelor, aceea că literatura ar trebui să fie totuși literatură! Ca un Ovidiu al lui Alexandrii, spre exemplu, care a văzut lumina rampelor la Moscova și la Chișinău, unde teatrul național republican "Puschin" i-a ales pe bardul de la Mirești, ca unul care a făcut așa de mult pentru dezvoltarea dramaturgiei naționale.

Spectacolul era pregătit cu prilejul a două mii de ani de la nașterea marelui poet latin. Și teatrul gâsi de cuvînt să accentueze nemurirea lui printr-un detaliu original și impresionant, introducîndu-se un fel de monolog în cadrul căruia, pe fondul ruinelor Romei, Ovidiu recită un fragment din "Monument":

Am săîrșit o lucrare
Ce nici a lui Zeus mîine,
Nici Ierul, nici focul,
Nici timpul ce roade
N-o vor nimici...

Întîlnit ea o statule în fața cortinei trase, Ovidiu își prezice o viață veșnică. Iar spectatorul, setos de tot ce e românesc, era în delir, răsunetele în presă — dintre cele mai elogiase: "Încă un mărgăritar scos la lumină din tezaurul fără de preț, adunat bob la bob de predecesorii noștri".

Desigur, că erau și "vigilenți", care lăudau teatrul pentru că concepea spectacolul "de pe pozițiile contemporaneității noastre, accentuînd momentul și semnificația socială..."

Un lucru e cert: "Ovidiu" aducea satisfacerea celor mai nobile aspirații ale omului, revalorificîndu-i gustul artistic paraginînd de surrogatele contemporane, cultivîndu-i limba și dragostea de moștenirea literară națională. Lucru, ce se poate obține numai imprimînd atît poeziei cît și prozei limba poporului ca tot ce are ea mai armonios, mai pitoresc. Numai prin absorbirea a ceea ce e autohton, scriitorul poate ajunge la o perfectă conformitate de aspirație cu poporul său. Așa cum este cazul poetului Grigore Vieru, bunaoră, care, adaptîndu-se la literatura veche și la cîntecul popular, evită superficializarea limbii și promovează moștenirea folclorică, zicînd:

Eu de mamă și de tată
Nu mă sator nici odată.

Folclorul oral și cel vocal în ținutul dintre Nistru și Prut merg laolaltă, completându-se și inspirându-se reciproc, dar cel mai mult din "Miorița". Ani de zile s-au purtat discuții la nivelurile cele mai înalte dacă trebuie sau nu trebuie admisă această neîntrecută creație poporului în cadrul manifestărilor de ordin cultural. Reparația ei în public prin intermediul cântărețului Nicolae Sulac a fost o explozie de euforie națională. Iar cel mai popular dans în Basarabia este Perința, perința românească!

S-au împlinit 61 de ani de la Unirea cea Mare a României. Și tot de atîtea ani comemorăm cu adîncă pietate

această măreață dată din istoria neamului și, sunt sigur, va fi sărbătorită atîta timp cât vor fi români pe lume.

Cât despre sifonarea unora așa zise și pe atunci mari puteri în legătură cu unirea românilor, ea nu trebuie să ne mire. E o lege a firii ca bogatul să nu-l creadă pe sărac și voinic pe cel slab. Pentru că cei mici și slabi sînt devin puternici ei întotdeauna sînt datori să aibă un ideal, idealul unirii, unirii în cuget și-n simțiri care lipsește atît de mult exilului nostru românesc, unirii sfărțate de tot felul de ambiții de grupuri izolate care nu provoacă decît neînțelegere în mijlocul nostru și bucurie regimului de la București. Or, scopul nostru suprem este lupta contra comunismului și usurarea, pe cît e posibil, a Golgotei fraților noștri de acasă.

Iar problema problemelor activității noastre trebuie să rămână mereu integritatea națională a neamului în grănițele lui firești. Și să nu luăm nicodată exemplu de la cei care se dezic de ceea ce e al nostru. Așa cum face "Europa liberă", spre exemplu.

Ascultăm acest post de radio încă de pe atunci când se chema "Ziar vorbit al românilor de pretutindeni". Îl ascultăm și de fiecare dată mă gîndeam: cît de mult îl lipsesc mărturiile concrete aduse de oameni concreți de la fața locului! Treptat, încep să nască în mine o dorință fierbinte de a umple, odată și odată, acest gol impardonabil. Nu era o ambiție de ordin personal ci național. Și lăta că acum cinci ani găseam refugiu în Occident. Refugiu, dar nu și libertate prin intermediul undelor "Europel libere" care, în realitate, nu este liberă. Nu este, pentru ca și la cele din Moscova, București și Chișinău. O cenzură impusă de un "guvern invizibil" de peste ocean și strălucită cu vigilență la fața locului.

După sosirea mea în Belgia imprimam împreună cu soția mea și d-l Noel Bernard o "masă rotundă" privind starea de lucruri din Basarabia și Bucovina de Nord pe tărâm economic, politic și cultural, imprimare ce n-a fost difuzată nici până în ziua de azi. Motivul, cred, rămîne mărturisirea deschisă ce mi s-a făcut atunci de München: "Domnu Lupan, cauza Basarabiei este pierdută!", sugerîndu-mi-se totodată că de soarta acestor două provincii trebuie să se ocupe "Liberty". Adică, rușii, vedeți dumneavoastră, aceste ținuturi se află acum în componența Rusiei. Cu o atare logică, baci la stîna trebuie pus lupul!

Cu prilejul celor 60 de ani de la întregirea României propuneam "Europel libere" un ciclu de emisiuni "fără revindicare teritoriale", "pur istorice", cum sînt de fiecare dată sfătuit aici, promițînd că materialele vor fi "fără umbră de antisovietism", că voi ascunde mesajul anti-rusec, "tot așa cum la Chișinău ascundeam printre rînduri de cenzura sovietică mesajul românesc". S-au scurs vreo zece luni de când emisiunile, în număr de trespresce, au fost trimise dar n-au luat încă zborul undelor.

Scrim acum cîva timp în "CUVANTUL ROMÂNESC" că Bucureștii nu contrapun nimic falsificărilor sovietice ai istoriei Basarabiei și Bucovinei. Nu contrapun din simplul motiv că se tem de Moscova. Dar diplomatul minune, cum era numit odată la "Europa liberă" Kissinger, de cine s-a temut? Sau lui Cyrus Vance de ce-i este frică? De neșabuitul "Act Final" de la Helsinki? Istoria cunoaște atâtea cazuri când angajamentele luate de ruși devin simple petece de hîrtie în momentul când nu le mai convin.

În Aprilie 1978 inițiam și făceam o scrisoare președintelui american Jimmy Carter. Expuneam încă odată problema ridicării interdicțiilor de la "Europa liberă", privind Basarabia și Bucovina. S-a primit un răspuns de formă. Exact ca în zicala cu sfinții care te mănîncă înainte de a ajunge la Dumnezeu.

Și mai este la post de radio românesc din München o chestie pe care n-o prea înțeleg. N-o înțeleg și mă întreb de ce o bună parte din colaboratorii d-lui Bernard se ascund la microfon sub tot felul de pseudonime. Ce-l drept, de etimologie românească, dar nu văd rostul acestor pseudonime. S-ar putea crede că, ori e o rușine să lucrezi la acest post de radio, ori le este frică de ceva și preferă să rămână în anonimat. Unde mai pui că acest fenomen îl face curioși și pe radioscultații care, de ce nu, vor să știe cine a fi fiind, de fapt, Petrescu, Negulescu, Ionescu, Cămpănuș...

Un lucru e cert: acest post de radio se vrea liber, se vrea românesc și, deci, eradicat al întregii gili strămoșești care începe la Nistru și nu la Prut, domnule Bernard!

E timpul, cred, să-și spună cuvîntul toate partidele politice din exil, zărele și revistele românești din Occident, întreaga suflare românească din străinătate.

S-ar putea ca la un moment dat multe din cele expuse de mine să pară niște conflicte mărunte, de ordin personal, care nu prea au cine știe ce cu implicarea și deznăționalizarea unui popor în genere. Ar fi o răstăcere dintre cele mai amare. Pentru că, de obicei, protagoniștii tuturor conflictelor cu dedesubturi naționale dispar la un moment

dat pentru ani de zile sau pentru totdeauna și vestea gușoată a acestor dispariții bagă spălm în cel care nu gîndesc la fel cu asupritorii, tăindu-le multora pofta de a se manifesta ca buni români. Nu sînt oare aceste persecuții crime dintre cele mai grave contra umanismului și dreptului omului de a spune sau a scrie ceea ce gîndește? Acuma se știe că numărul exterminărilor de-a lungul celor peste 60 de ani de la triumful Marelui Octombrie atinge, după Soljenitîn, înfrîntoarea cifră de 60 milioane de oameni nevinovați! Cine răspunde pentru zecele de mii de români basarabeni și bucovineni executați sau morți de foame și frig în fundul Rusiei?

Ascultăm acum cîva timp un jurnal televizat în cadrul căruia Helmut Schmidt vorbea de criminalii celui de al doilea război mondial și gîndul mă ducea la timpul când zărele sovietice descriau cu mult patos procesul de la Nürenberg.

Nu știu cum o fi ogîndit atunci presa occidentală acea bufonadă. Dar faptul că fusese aleasă forma engleză de judecată și nu cea franceză, când acuzatul poate să dialogheze cu judecătorii săi, mă face să cred că periodica europeană nu era mai puțin pornită contra acelor comandanți de oști.

Eram covîns, și acea convingere nu m-a părăsit nici până la ora actuală, că procesul de la Nürenberg era o ilegalitate și o greșală psihologică prin faptul că învinșii erau judecați de învingători, și nu de poporul învins care avusese de suferit de pe urma fanatismului hitlerist nu mai puțin decît alte popare. Apoi, de ce trebuie să fie judecat un general, sau oricare alt militar, când el nu face altceva decît că execută ordinele unui Napoleon în Spania sau Belgia, unui Hitler în Rusia sau Franța, unui Stalin în Germania sau România, unui Truman la Hiroshima, etc? Sau, de ce n-a fost judecat nimeni pentru cel peste zece mii de ofițeri polonezi secerăți de la spate cu mitralierele și îngropați mai mult de vii în pădurea de la Catîn? Au fost oare Stalin și comisarii lui cu mîinile mai puțin murdare de sînge nevinovat decît mareașii germani?

Să fi fost oare mareașul Ion Antonescu mai criminal decît generali politiști sovietici care au lichidat zece de mii de români basarabeni și bucovineni nevinovați, încît regele Mihai I a trebuit să-l extradeze mișelește pe acest general rușilor pentru lichidare fără judecată? De ce nu l-a judecat poporul român, dacă avea motiv să-l judece?

De ce n-a judecat nimeni nici până în ziua de azi pe călăii popoarelor sovietizate? E știut însă că unul dintre ei împarte cu dărnice și până la ora actuală sute de sentințe contra oamenilor religioși, disidenților politici și contra opozițanilor rusificării forțate. Or, anume acest Rudenco îl judeca pe generalii germani, "criminali de război".

Un demon judeca la Nürenberg pe alți "demoni". Îl judeca acum treizeci de ani și ceva! Dar astăzi? În numele cărei morale un conducător de țară, un cancelar german, vine să-și îndemne compatrioții la găsirea cu încredință a unor evenimente criminali de război care n-au fost încă pedepsiți dar care până în 1979 mai pot fi supuși "judecării de apoi"?

Sunt departe de gîndul de a minimaliza atrocitățile naziste, dar se cunosc deacum multe cazuri când numărul victimelor este exagerat în mod voit. Și asta nu fără ajutorul Moscovei. După cum nu fără porunca aceleiași Moscove în zilele noastre o armată întreagă de așa zisi istorici, în frunte cu Artiom Lazarev, denaturează trecutul Româ-

niei. A fost scoasă la suprafață, spre exemplu, o caricatură de istorie a ținutului dintre Nistru și Prut în care sînt date cu lux de amănunte tot felul de evenimente care ar fi avut loc în Basarabia din "dorința fierbinte a moldovenilor".

"După biruința răscoalei armate de la Petrograd — stă scris în această maculatură — în Moldova, ca și în alte părți ale țării, s-a desfășurat lupta pentru instaurarea Puterii Sovietice". Se vorbește cu patos sovietic despre "insuficienții și conducătorii acestei lupte". Or, cine erau aceștia? S-o spună numele lor: Melloșin, Venedictov, Iudovschik, Troitchik, Arnoldov, Crusser, Simonov, Corneev, Rogov, Sabovskii, Cneaghițchi, Cuzmin, Baranov, Vasilev, Ermeev, Crasilnicov, Rojcov, Meerson, Crălenco, Iachir, Tanasev, Zilberman, Roșai, Hristae, Borisov, Rudiev, Rubenstein, Tacenco, Nicolșchi și alți "vrednici fil ai poporului moldovenesc" — citim în această istorie. Dealtfel, Pavel Tacenco și Alexandru Nicolșchi erau agenți și trimiși speciali ai Moscovei. Printre toți acești ruși, ucraineni și evrei cu "ov" și "achi" în coadă figurează doar două nume românești: Barbuță și Păpușă!

În 1915 românii dintre Nistru și Prut se adresau prin gura bucovineanului Zamfir Arbure pentru ajutor românilor din Vechiul Regat. Dar astăzi cui și cum să se adreseze basarabenii și bucovinenii? Cui și cum să se plîngă de rusificarea ținutului lor, de deportarea a circa 600 de mii de tineri români în fundul Rusiei și Cazahstanului și de aducerea în locul lor a peste un milion de ruși și ucraineni?

Numai noi, românii din străinătate, putem aduce la cunoștința Occidentului ce înseamnă pentru țara noastră și pentru Europa, în general, mîna frățească a marelui imperiu din răsărit care în 1812 "salva" Basarabia de jugul turcesc, în 1940 o scoate din "ghearele boierilor români", iar în 1944 ne pîngărea întreaga țară.

"A rosti numele BASARABIA e una cu a protesta contra dominației rusești...", constată marea noastră poet.

Numai noi, românii din străinătate, putem protesta deschis contra deznăționalizării ținutului dintre Nistru și Prut prin strămutarea în Rusia a peste șase sute de mii de tineri români basarabeni și aducerea în locul lor a unui milion de ruși și ucraineni!

Numai noi, românii din străinătate, putem protesta contra colonizării acestui ținut românesc și asimilării populației lui băștinase!

Numai noi, românii din străinătate, putem protesta liber contra pauperizării țărănului basarabean prin furarea roadelor muncii lui și ducerea lor în Rusia: o treime de struguri, o cincime de vinuri, o treime de tutun, opt procente de fructe, șase procente de ulei, zece procente de porumb, o treime de sucru de fructe și legume din așa zisa producție unională...

Acum un secol Eminescu scria în "Timpul": "De când este suferit de român pe fața pămîntului, românul a fost mîndru de a fi Român... Chiar și atunci când lumea îl privea cu dispreț... Sămînța, din care a răsărit acest popor, este nobilă, și poporul nu va pieri decît atunci când românii vor uita de nobletea semințelor lor."

Să ne strîngem deci rîndurile în numele nobletei eminescene a semințelor noastre!

Trăiască România Mare!

(Conferință ținută la 31 Martie 1979, în Kobn, Germania Federală, la adunarea Centrului Cultural "Independența").

STELE, CARPATI, DUMNEZEU

Licărînde stelele,
Lunii-s ca mărgelele:
Imprejur de fața dalbă,
Nemalpenomenia salbă!
Și-mi pare că-ntr-aste toate
Stau Carpați-mi nestemate!
Cin' pîrînte le va fi?
Cînd i-a plămădit aci?
Cine le-o fi împodobit
Fața-n veac spre Răsărit,
Să-nămpine Soarele
Cîntîndu-și isvoarele?
Eu susur din Veac agale
Pe-ale lor sfințite poale
Și mă jur cu crezămînt
Că n-au seamăn pe Pămînt!
Și Te știu, Pîrînte, eu:
Sfînt Zalmoxe — Dumnezeu!

P O E M E

APA VIE

Nu-nțeleg, nu pot să știu
Ce cat eu azi în pustiu?
Și mă-nțreb — știu, în zadar! —
Cît de lung e-acest Calvar?
Cine mi-o fi-nvăluit
Ochii, de ce-am răcit?
Pentru ce-au luptat, avan,
Mireea, Tepeș și Ștefan?
Ce-or zice străbunii mei,
Ne-nfricați de oști de Smei?
Pentru ce, și până cînd
I-o-i rușina pe Pămînt?
Dă-Mi, să sorb, iar, apă vie,
Să-nvîiu... liber pe Moște!...

Emanoil CARABAS

CAZUL PAUL GOMA

de N. S. GOVORA

II

Nr. 26/27 al revistei filozofice "Limite" (August 1978), dl Ieruncă continuă cu tălmăcirea lui Paul Goma. Situația era confuză și ne așteptam la o clarificare. Dar dl Ieruncă evită clarificarea, caută să înnece peștele în borcan și situația devine și mai confuză.

Am fi voit să fim lămurii de dl Ieruncă, dacă Paul Goma a spus că nu știe ce este, că nu știe dacă este diident sau opozant, că nu știe dacă marxismul e mort sau nu în țările comuniste. În articolul precedent, l-am întrebat pe Paul Goma ce este și ce știe? Natural, articolul meu a apărut mai târziu, deci dl Ieruncă nu avea de unde ști ce gândesc eu, dar întrebările pe care le-am pus dlui Goma, după ce mi le pusesem mie însumi, și le-a pus desigur orice Român care s'a interesat de bomba Goma și trebuia să le pună și dl Ieruncă.

Dl Ieruncă nu a făcut-o și nu o va face niciodată, pentru că dă "fuge de polemică". "Nu vom da nume, spune el, deoarece nu se pare că o polemică la un astfel de nivel contravine celei mai elementare igiene intelectuale". Deci a nu fi de părerea dlui Ieruncă, a-ți pune și a pune întrebări, "este un fel de "țigăniadă" tragicomică nu a exilului, ci a unui anumit exilii!"

Adică Românii anticomuniști devin "țigani", pentru că nu pot fi de acord cu cei ce au fost și rămân anticomuniști, dar *disidenți*, ce nu sunt de acord cu cuplul Ceaușescu, dar nu contra celorlalți, Burtică, Verdeț, etc. În plus, acești *disidenți* declară că se vor întoarce în Țară, atunci când va cădea cuplul Ceaușescu. Până atunci cer unchiului Sam ceva tain rămbursabil. Rămbursabil, deci, "denn", pe care îl vor rămbursa din banii Țării, atunci când vor răsturna pe Ceaușescu și se vor aranja cu moștenitorii, adică cu Burtică și Verdeț.

În articolul său, dl Ieruncă ne spune că e natural ca Goma să fi vorbit mai mult de Ceaușescu și mai puțin de ceilalți, dar evită să ne spună dacă Goma a afirmat sau nu că se va întoarce în Țară când va cădea Ceaușescu. Și aceasta e important. Dl Ieruncă se întinde asupra datelor aduse de Goma, spitale psihiatrice, distrugerea Bisericii Ene, modificarea Regulamentului Academiei, autolegerea ca academiciană a Ceaușecăi, etc. Ori aceste lucruri nu prezentau nici o noutate. În "Buletinul Israelitilor de Rit Elen", dl Theodosiadis scrie: "Din cele declarate de Paul Goma, BIRE poate avea satisfacția de a se vedea confirmat în tot ce a scris despre preținza independență a lui Ceaușu, despre nefasta prezentă a nevestei sale, despre situația dramatică a scriitorilor din reșere, despre lăgărele de muncă și spitalele psihiatrice, numele celor arestați, dărâmarea bisericii Ene, paranoismul sefului, revolta minerilor din Valea Jiului cu consecințele ei, etc. *Aveam impresia că Goma citește colecția BIRE din ultimele zece luni*". Și aici îl dăm dreptate dlui Theodosiadis. Tot ce a spus Goma, era cunoscut de Occident, căci nu numai BIRE, ci toată presa exilului, a scris despre ele. Dece atunci acest delir al cuplului Ieruncă și Cia? S'ar putea obiecta că "Buletinul Israelitilor de Rit Elen" e o gazetă în limba română, pe care nu o pot citi Occidentali, deci datele aduse de Goma în conferința de presă, sunt un aport nu numai pozitiv, ci transformativ. Dar de unde are dl Theodosiadis datele ce publică la gazeta sa? Crede că cineva — cu toate că aceasta ar voi dl Theodosiadis să se înțeleagă — că numitul gazetar "profesionist" are o rețea de informații în Țară? Dl Theodosiadis culege datele ce publică din gazetele românești, franceze și — poate — din cele grecești, de la posturile de radio ce emit în limba română, franceză sau greacă. Căci, de exemplu, radio Târgul Cucului are o teribilă organizație de ascultare a tuturor posturilor din țările comuniste, primește scrisori sau chiar telefoane din Țară.

Deci asupra celor ce se întâmplă în Țară, dl Goma nu a adus nimic nou. A rectificat doar unele date înșinate de dl Ieruncă. Astfel dl Ieruncă, în revista sa a înșinuat că autorul grevei minerilor din Valea Jiului, este Paul Goma. Ori acesta — spre consternarea cuplului Ieruncă — a spus clar că el a aflat despre această grevă de la radio și televiziune.

Ce a spus nou? Păianlile personale. Ori, în etalarea acestor păianlile, nu a spus lucruri grozave. În afara de înșinate, spune că i s'a spus fire din barba de către ministrul adjunct Pleștigă. După versiunea Theodosiadis, "i s'a spus fire din barba". Am spus că desigur nu e plăcut să ți se smulgă fire din barba, chiar de către un ministru, dar să vedem versiunea Ieruncă. Dl Ieruncă ne spune că Goma a răspuns gazetărilor cu un humor galben, că a minimizat bătaia și schingiuirea. Să fim serioși! Lăsând la o parte faptul că bătausul era ministru, reiese clar că Goma a fost bătut de o *singură persoană*. Departe de noi gândul de a minimiza faptul că Goma a fost bătut de o *singură persoană*, și încă, ministru. Dar noi exilații, cunoșteam din cărțile lui Bacu, Cărlă, Dumitrescu, Urwich și Michel Solomon, *adevratele schingiuri*, în care cei ce băteau erau mai mulți și *înarmați cu unelte de tortură*. E curios că povestirile celor citați mai sus nu au avut darul să emoționeze cuplul Ieruncă și Cia, care s'au ocupat de cărțile lor pe sponci sau pur și simplu nu s'au ocupat de loc și nu au citit la radio Târgul Cucului pasajul din cărțile lor, citire ce a adus lui Paul Goma mai mult de 40.000 de dolari. Și Goma vorbește de o *schingiure* în romanul său "Gherla", dar e vorba de un roman și, în roman, autorul are tot dreptul de a face apel la imaginație. Ori cărțile celor citați mai înainte nu erau romane ci — să le zicem — memorii, unde imaginația trebuie să rămână deoparte.

În "Limite" citim: "Imi smulgea barba și nu mă întreba nimic". Reiese că era mai mult un joc sadic, un fel de joacă de-a plăcu cu soarele. BIRE spune că Goma a afirmat că "ministru adjunct" — "i smulgea fire din barba", iar dl Ieruncă că "i smulgea barba". Iarși sunt de acord cu dl Theodosiadis și nu cu dl Ieruncă, pentru că din barba se pot smulge fire (4-5 odată) și nu smocuri. De ce? Pentru că nu se poate. Afară de cazul că s'ar întrebunța o unealtă de tortură. Ori Goma nu a vorbit de existența nici unei unelte. I-o fi dat și cățiva pumni în cap și căteva picioare în spate, pentru că Goma vorbește de bătaie, spunând că a voit să știe cine a *avut onoarea să-l bată*. Nu mai e nevoie, totuși o repet: e clar că nu e plăcut să ți se smulgă fire din barba și să ți se dea picioare în spate, chiar dacă *onoarea aceasta* îi revine unui ministru comunist. Dar e vorba de un *singur* bătaus. Am văzut poza lui Goma și reiese că e un om robust. Nu l-am văzut-o pe a "ministru", dar chiar dacă ar fi mai volnic decât Goma, un om, atacat de alt om, *singur*, și nelăsat de unele de tortură, se apără instinctiv, ducându-și mâinile, coatele, picioarele, la punctul atacat, dacă acesta e mai sensibil. Repet, nici Goma, nici dl Ieruncă în "Limite", nu pomenesc de existența unui ciomag, unei scanduri sau chiar a unei măști. Revin, reiese că era vorba de un joc sadic al "ministru". Se apropia de el, i smulgea câteva fire din barba, îi mai trăgea un pumn sau un picior și Goma, făcând o strămbătură de durere, închizând ochii, glăsea că nu e prudent să se apere. Și dl Ieruncă se emoționează și devine inchiștorial. Dar de ce nu s'a emoționat și nu a denit inchiștorial în fața *cruntelor schingiuri, adevrate schingiuri*, povestite de cei 5 memorialiști citați mai înainte? Răspunsul nu e greu de dat: cei 5, inclusiv evreul Solomon, nu erau *foști comuniști*, ci *da*.

Dl Ieruncă vorbește de Năvodaru. Eu am o informație că Năvodaru a fost nu numai comunist "în ilegalitate", ci un corifeu, *șab*, cum se spune azi în Țară. A fost — mi s'a spus — director al "Scintelei". Dacă informația mea e exactă, atunci dlui Ieruncă și Goma sunt rude, sunt cumnați: amândoi au fost, deci și sunt, ginerii lui Năvodaru. Cum? Foarte simplu: Năvodaru era căsătorit cu "Scintela", deci cu mama, iar Ieruncă cu "Scintela Tinerețului", adică cu fata. Dacă am corectat îndoilele asupra directoratului lui Năvodaru, nu am niciuna în celălalt directoare pe dl Ieruncă. Dl Ieruncă a fost directorul "Scintelei Tinerețului". A scris-o regretatul Ion Cărlă și dl Ieruncă n'a protestat.

Și — obiceiul lui —, iar o incurcă dl Ieruncă. Ne spune că Goma a devenit membru al partidului în 1968. Motivul? Declarația din balcon a lui Ceaușescu, l-a făcut pe Goma să creadă că Ceaușescu va realiza rugul. Deci Goma era *antirus*, dar nu *anticomunist*. Dar — ne spune dl Ieruncă — Goma nu s'a înscris în partid nici din *credință* co-

munistă, nici din *oportunist* ei, pentru că, Goma credea în antirusismul lui Ceaușescu. Și acum, o întrebare indiscretă: de ce s'a făcut comunist dl Ieruncă? Din *credință* comunistă sau din *oportunist*? Căci el nu poate spune că s'a făcut din *antirusism*. În timpul războiului a fost la "Timpul" și "Ecoul" unde, în plin regim antonescian, a dat adăpost la aceste gazete unor evrei comuniști, și el ștăbi astăzi, la București. Era acolo și Miron Paracheviciu. Era acest Paracheviciu antirus, era partidul comunist român antirus?

Dar afirmația rămâne clară: Goma s'a înscris în partid pentru că îl credea pe Ceaușescu antirus și nu din *credință* comunistă sau *oportunist*. Aceasta o scrie în coloana a II-a a paginii a 7-a din numărul citat din "Limite". Dar să vedem ce spune pe același pagină, de data aceasta în coloana I-a? "De pildă, pentru cei înclinați spre antirusism, se insistă asupra "originii" soției lui Paul Goma, E. evreică. Și în plus, părinții ei sunt comuniști din "ilegalitate". Dar erau Năvodari comuniști din *credință* comunistă sau din *oportunist*? Oportunistism, în cazul de față, trebuște exclus. Un evreu, Raul Rubel, în cartea sa "Iadul pe pământ", ne spune că evreii au o înclinație bolnăvicioasă spre comunism. În rușinoasa retragere din Basarabia, în 1940, soldații și ofițerii români erau desbrăcați, descălțați, scuipați și loviți de bande de evrei comuniști. Nu au făcut Năvodari parte din bandele de evrei comuniști ce au insultat armata română? Ne poate spune dl Ieruncă câte șanse de credibilitate are această ipoteză?

Și lăta ce scrie mai departe, tot în coloana I-a, dl Ieruncă: "Cu astfel de socrii, nu era normal ca Paul Goma să devină el însuși comunist". Deci în coloana II-a, dl Ieruncă spune că Goma s'a înscris în partid, pentru că îl credea pe Ceaușescu antirus, iar în coloana I-a afirmă că Goma a devenit comunist din cauza influenței exercitate asupra lui de socrii lui Năvodari. Nu i se pare dlui Ieruncă că umblă cu cărți măsute sau cu lerunca vopăită?

Despre Năvodari, dl Ieruncă mai scrie că nu sunt niște privilegiați. Logica spune totuși, că sunt. Toți "ilegaliștii" au fost și sunt niște privilegiați. Știe că pensia cea mai mică ce se dădea unui "ilegalist", era de 2000 de lei? Și de ce nu e logică presupunerea că Năvodaru avea vîlă, dacă informația mea că el fost directorul "Scintelei", este exactă? Pentru că, a fi fost director al "Scintelei" era o funcție foarte mare pentru partid și nu vîd de ce nu i s'ar fi pus la dispoziție o vîlă.

Și mai spune dl Ieruncă că Goma și-a pierdut mica slujbă de redactor de la "România literară". A fi redactor la "România literară" unde director e George Ivașcu, "legionarul" dlui Theodosiadis, să fie oare o slujbă mică? Iarăși logica dă un răspuns negativ, mai ales când cel ce face afirmația umblă cu cărți măsute.

Dar lăta unde e marea durere a dlui Ieruncă: "După ce în Inchisoriile Răsăritului au fost lichidate prima și marea rezistență anti-comunistă și au fost distruse elitele (timp în care dl Ieruncă era directorul "Scintelei Tinerețului", sau bursier la Paris), toate mișcările din Răsărit (1956 Polonia și Ungaria; 1968: Cehoslovacia) au fost inițiate în primul rând de intelectuali comuniști". De cea din Germania, dl Ieruncă uită să ne vorbească.

Și mai departe: "Foștii comuniști sunt în general, odată ce s'au demeticit, dintre cei mai activi și eficace anticomuniști. Dacă începem cu Arthur Koestler și sfîrșim cu Annie Kriegel, măsurăm cât rău au putut face comunismului cel ce au crezut în el". Și, adăugăm noi, la Români, în această categorie intră Miron Paracheviciu, Tepeș, Tănase, Goma și Ieruncă. Unii dintre aceștia par a nu se fi demeticit încă bine.

Dl Ieruncă vrea să ne facă să credem că acea conferință de presă de la Paris, în care Goma a pronunțat cuvântul "circ", a fost o apoteoză. Și în aprilinul afirmațiilor sale, ne citează agențiile de presă, stărele și posturile de radio ce și-au trimis reprezentanții. Dar această conferință a fost pregătită vreme îndelungată cu surle și trâmbițe de către cercuri interesate *disidente*, adică de "comuniști desamăgiți". Nu s'au dat în lături organizatorii de la nici un truce teatral. Au adus în scenă și pe soția dlui Ieruncă, care fusese atacată cu câteva zile înainte de niște indivizi. Categorie, condamnam acest act de adeardreptul imbecil. Dar era oare nevoie să vină dna Ieruncă la conferință, bandalată cu o mumie? Să admitem că da. Dar lăta ce reproduce din declarația soției sale, dl Ieruncă, în "Limite": "Vineri, 18 Noiembrie, mă întorceam din oraș spre orele 5 jumătate dupămiază. În curtea din fața casei, se aflau doi necunoscuți (al doilea pitit după niște plante, n'a apărut decât în ultima clipă). Cel care mi-a ieșit în față m'a întrebat în franțuzește, cu accent, dacă sunt "Madame Monica". Mi-am dat seama imediat că fie sunt Români, fie vin din partea unor Români (franza nu e prea românească die Ieruncă și ai noroc că l-am desbătat pe dl Valimăreanu de obiceiul de a vîna virgule, că te dădea la gazetă). Avea un plic mare în mână, mi-a spus că are

un mesagiu și să intrăm în casă să mi-l citească. Am simțit că e ceva suspect și am refuzat, spunându-i să mi-l citească pe loc. A *insistat* să intre. Am refuzat din nou și atunci a apărut al doilea și a apărut prima lovitură. Mi-am pierdut imediat cunoștința dar mai înainte am tipat și un funcționar de la poșta care trecea pe stradă l-a pus pe fugă. Erau-mi-a spus un vecin care l-a văzut fugind și care l-a ajutat apoi pe funcționarul de la poșta să mă transporte în casă și să cheme poliția — doi tineri cam *negricioși*".

Păi bine dlor, de ce nu registați bine piesa? Admit că totul e adevărat, dar de ce va încercați în declarații ca școlarii prinși cu lecția nelăvăată? Deci "Madame Monica" a stat de vorbă cu un individ care avea un plic în mână, acesta a *insistat* să intre în casă (ca cineva să *insiste*, trebușe să i se acorde cel puțin un minut), a apărut altul (reiese că prin față și nu pe la spate, de moment ce l-a dat și o lovitură în nas), l-a văzut deci și pe acesta, dar nu știe să spună ce cum erau, că erau *negricioși*, a trebuit să-l spună un vecin, care l-a precizat că pe lângă că erau *negricioși*, mai erau și tineri!!! Ce poate crede un cititor cinstit, în fața acestor incurcate declarații? Nu se naște îndoiala asupra veracității, mai ales că numita doamnă are și înclinații spre "vedetism"? Da, dna Monica Ieruncă vrea să fie vedetă. Deși are o voce spartă, cum ne asigură "cronicarul radiofonic" de la "Buletinul Israelitilor de Rit Elen", numita dnă nu vrea să părăsească scena. A scris și ea un "Jurnal" (se pare că aceasta e o boală de familie) și deși a trecut mult timp de la apariție, publicațiile românești din exil (cu o singură excepție) par a fi primit zisul Jurnal cu indiferență, dacă nu cu ostilitate. Dar cu dna Monica, nu merge. Mă sabotează presa? Ei ce? Nu am eu la dispoziție Radio Târgul Cucului? La acest post de radio, dna Monica a organizat o "masă rotundă", ca să discute zisul jurnal. Cine prezida? Dna Monica (cu vocea-l spartă-Bire dixit). Care era subiectul discuției? Jurnalul Dnei Monica!!! Cărțile celor 5 citați de noi, nu au meritat o "masă rotundă", Jurnalul dnei Monica, da. Și încă cu prisosință!!!

Deci dna Monica a spus ziaristilor străini toată povestea cu atacul, individul cu plicul, *insistența*, loviturile... și faptul că a aflat de la un vecin că atacatorii erau doi tineri cam *negricioși*!!! Oare nici unul dintre gazetarii nu a văzut fie ața albă, fie navititatea, pentru a întrebunța un eufemism? E posibil că majoritatea acestor trimiși ai ziarilor, etc. să fi fost binevoitori (mai ales cei de la Târgul Cucului), și în articolele lor au înlăturat navitatea sau au vopsit ața, dar e lășiș posibil să fi fost printre ei și un naiv (printre cei ce-și zic gazetarii, mai ales când sunt "profesionisti", proporția navilor — lășiș un eufemism, e alarmantă) și să fi scris exact cum citim în "Limite" și cum desigur s'au întâmplat lucrurile, în gazeta cel-l trimisese. Ce vor zice cititorii acelei gazete? Și atunci, unde e apoteoză?

Nu uită dl Ieruncă să vorbească în articolul de care ne ocupăm și de Radio Târgul Cucului. "Am vorbit încă din numărul trecut despre importanța rolului informativ pe care l-a avut, în mișcarea pentru drepturile omului din România, postul de radio Târgul Cucului". Acesta e un adevăr incontestabil. O știu și eu și o știu toată lumea, dar aceasta nu spune nimic. Românii sunt înșetați de știri din afara grătilor imense închisori care e întreaga Țară, și în lipsă de mai bine, se mulțumesc cu un *bine relativ*.

Într-o notă glumească din acest număr, întreb care e procentajul de românii evrei de la acest post de radio. Nu sunt deloc, absolut de loc antisemit-e drept că am refuzat totdeauna să-mi dau și prosoapul nu numai peria de dinți dar nu sunt antisemit-dar logica spune că oricum, interesele Românilor, la acest post american, ar fi mai bine aparate de niște *Români-valahi*, decât de niște *Români-evrei*.

De data aceasta vin cu întrebări mai precise și fără glumă. Ași voi să ne spună radio Târgul Cucului:

— Căți Români-valahi care se gasea la acest post de radio, aveau în timpul războiului nostru Sfânt vârsta de a merge pe front? Și căți dintre aceștia au fost pe "câmpul de onoare" și căți nu? Și de ce nu au fost? Care sunt motivele?

— Căți dintre ei au fost directori de gazetă, dacă au făcut-o pentru ca să *trăiască*, sau au depus exces de zel? Dacă nu au depus exces de zel, să ne reproducă unul din articolele scrise în acele vremuri.

— Căți dintre ei au fost cu burse la Paris, burse date de faimosul Pătru Groza? Dacă au făcut-o pentru a-l păcăli și a scăpa din închisoarea comunistă, să ne spună data la care au renunțat la aceste burse.

— Căți dintre Români mai tineri care au avut o funcțiune dată de comuniști, celace nu e condamnat, au depus exces de zel, celace e condamnat?

(Urmează pag. 21.)

MAXIME SI CUGETARI

IN ROMANESE de Nicolae NOVAC

87

Pentru a înțelege inima și gândul unui om, nu te uita ceea ce deja a împlinit, ci la ceea ce aspiră să facă.

88

Dacă aș cunoaște cauza ignoranței mele, aș fi un înțelept.

89

Chimistul care ar putea extrage din substanțele inimii sale: compasiunea, respectul, dorul, răbdarea, regretul, surpriza și iertarea, și le-ar putea combina într'un tot unic, ar putea crea acel atom ce se cheamă IUBIRE.

90

Virtutea unora dintre bogătași este că ne învață pe noi să urim bogăția.

91

În educație, viața gândului merge gradual dela experimentul științific, la teoria intelectuală, la simțul spiritual, și apoi, la Dumnezeu.

92

Deosebirea dintre înțelept și nebun, este mai subțire decât pânza de paianjen.

93

Acela ce niciodată n'a semănat o sămânță, n'a zidit o cărămidă s'au n'a cusut un veșmânt, dar și-a făcut politica drept meserie, aduce dezastru asupra națiunii sale.

94

Sălbatecul, când îi este foame, culege un fruct din pom și-l mănâncă. Cetățeanul flămând al societății civilizate, cumpără fructul dela unul care l-a cumpărat dela altul, care l-a cumpărat el însuși dela cel care la cules din pom.

95

Sultanul Sultanilor este acela care a câștigat dragostea săracilor.

96

Fă deosebire între darul care este o insultă și darul care este un semn de respect.

97

Mult mai discutat este cel ce contrazice decât cel ce agreiază.

98

Grea este viața aceluia care-și dorește moartea, dar continuă să traiască din dorința celor dragi ai lui.

99

Între oameni, se găsesc ucigași ce n'au vărsat sânge, hoți ce n'au furat nimic, și mincinoși ce-au spus până acum adevărul.

100

Când mi-am plantat durerea în ogorul pacienței, mi-a dat fructul fericirii.

101

În lentila măritoare a ochiului omului, lumea arată mai mare de cât este.

102

Religia a început atunci când omul a descoperit dragostea soarelui pentru sămânța semănată de el în pământ.

103

Pasărea are o onoare pe care omul n'o are. Omul trăiește în colivia legilor și tradițiilor fabricate de el; dar pasărea trăiește în concordantă cu legea naturală a lui Dumnezeu, care face ca pământul să se învârtască în jurul Soarelui.

104

Arată-mi fața mamei tale; și eu îți voi spune cine ești.

105

Lupul devorează mielul în întunericul nopții, dar urmele de sânge rămân pentru a-l acuza în lumina zilei.

106

Viața fără Libertate, este asemenea unui trup fără de suflet.

107

Nu măsoara timpul spunând: a fost un Ieri, deci va fi și un Măine.

108

Ceea ce omul dă'n vileag, se deosebește de ceea ce ascunde; precum ploaia ce cade peste câmpii se deosebește de norul ce plutește desupra munților.

109

Curajul, care este cel de al șaselea simț, găsește drumul cel mai scurt spre triumf.

110

Îi cunosc tatăl; cum deci îți închipui că nu-l cunosc pe el.

111

Persecuția nu-l face pe cel drept să sufere, nici opresiunea nu-l distruge pe cel ce se găsește de partea adevărului. Socrate a zămbit când a luat otrava Ștefan a zămbit când a fost ucis cu pietre. Ceea ce cu adevărat doare este conștiința care suferă când ne opunem ei și moare când o trădăm.

112

Voi urma poteca oriunde destinul și misiunea mea, în căutarea Adevărului, mă va duce.

113

Rugăciunea este cântecul inimii ce-și găsește drumul spre tronul lui Dumnezeu chiar atunci când este incurcată în lamentarea a o mie de suflete.

114

Dușmanul meu mi-a spus: «Iubește pe dușmanul tău». I-am urmat sfatul și m'am iubit pe mine.

115

Salvați-mă de acela ce nu spune adevărul decât dacă împunge; și de omul cu o conduită bună dar intenții rele; și de cel ce-și arogă stimă proprie, găsind greșeli în alții.

116

Guverne reprezentative, au fost, în trecut, fructe ale revoluțiilor; astăzi sunt: consecvențe economice.

117

Suntem cu toții practici în propriul nostru interes, și idealști când e vorba de alții.

118

Acela ce vine îmbrăcat în cel mai bun costum de haine al său la înmormântarea vecinului său, va purta zdrențe la nunta fiului său.

119

Cel ce se holbează la imaginile mici și apropiate; va avea dificultate în a vedea și distinge cele ce sunt mari și îndepărtate.

120

Dumnezeu a creiat spiritele voastre cu aripi pentru a putea zbura în spațiosul firmament al Dragostei și Libertății. Ce trist este deci a vă smulge aripile acestea cu propriile voastre mâini și să permiteți ca duhul vostru să se târască asemenea unui vierme în lut.

VIS METAFIZIC

Pe umerii tăi vei simți
lăsându-se obosiți
Ingerii stinși ai acestei veri întârziate.
Sub vitraliile infinite, albastre
fumează mirosurile arse
ale potenților care se retrag
în giulgiul lor,
ca un reflux al nopții.

Fugile Dianelor pe ape
răsfrâng în ochii tăi
adâncuri fără margini
pe care al vrut să le închizi
avar, în suflet,
potir cu mironideni, al lui Graal.

Clipele s'au oprit
orânduite pe gardurile de sub lună
ca pasări de piatră.
Stelele când vor cădea
Vor face o larmă de lumină
spărgându-se
de oglinzile lezerelor, întinse ca niște plase
— palme ale faunilor pădurii —

Formele palide se vor depărta
sub fumul altarelor mute.

Pe lângă tine vor trece
ușor ca o adiere
hortenziile albe
dintre care una se va lipi de obrazul tău,
rece ca mâna înelată, a Morții.

În somnul greu al acestei ore neclintite
Ne vom întâlni la capătul fără de trup al cărărilor
în care umbrele noastre se vor îmbrățișa
Sub cerul liniștilor albe.

OVIDIU VUIA

VIZITA PRESEDINTELUI CEAUSESCU LA MADRID

În ziua de 21 Mai 1979 a sosit în vizită oficială la Madrid Președintele R.S.R.-ului Nicolae Ceaușescu, însoțit de familie și o numeroasă suită de colaboratori.

Ziarele de stânga și de centru, pregătiseră din timp, printr-o serie de vizite la București și reportaje speciale, o atmosferă prietnică vizitelor, considerată un dublu eveniment: fiind prima vizită oficială a unui Șef de Stat socialist — tip est Europa — în Spania și în același timp și cea a primului demnitar Român care o înfrupta în istoria raporturilor dintre cele două Țări, extreme latine ale Europei.

Până la sfârșit nu a fost așa.

Sosirea la Aeroportul Barajas-Madrid. (Foto Carpații)

Primirea la aeroportul Barajas a fost rece-limitată la ceremonialul de rigoare, cu toată risipa de afabilitate a Majestăților lor Regele și Regina Spaniei.

Lipsea de data aceasta-neobișnuit în Spania ospitaliera — generoasă cu oaspeții săi — adesiunea populară cu entuziasmul ei spontan și sincer.

În afara oficialităților, câteva zeci de curioși recrutați din vizitatorii întâmplători ai aeroportului madrilen, ocupau partea teraselor dominând locul recepției oficiale, îndiferenți la desfășurarea programului dublului eveniment.

Ce se putuse întâmpla pentruca atât de așteptata vizită — și de o parte și de alta —, să aibă aspectul "plouat" pe care l'a avut?

Nici Santiago Carrillo, tovarăș eurocomunist și prieten încontestabil al Președintelui Ceaușescu, care l'a răsfățat în exilul forțat în România, împus de Moscova, n'a îndrăznit să-și mobilizeze adepții pentru a salva situația și arăta recunoștința pentru sprijinul necondiționat pe care i l-a dat premierul român, în anii grei petrecuți la București.

În fond vizita — după concluziile trase ulterior — din comportarea oaspeților și a gazdelor, era departe de a fi ce dilrambic se anunțase.

Verificând arhiva noastră cu ani în urmă am găsit articolul "Un pas greșit" publicat în "Carpații" Nr. 4, din

Majestățile lor Regele și Regina Spaniei însoțesc oaspeții spre locul primirii defilării. ("Pueblo", 22.5.1979.)

10 Octombrie 1972, care confirmă că nu ne-aminșelat și pe care-l reproducem alăturat.

Prin el se desvăluie îmblătirea R. S. R.-istă în afacerile interioare ale Spaniei, încă din epoca Franco, continuată ulterior prin cadoul făcut lui Santiago Carrillo când a fost

UN PAS GRESIT

Ca cel pe care-l illustrează reproducerea din ziarul "Munca" din București, din 20 August 1972.

ORGAN AL CONSILIULUI CENTRAL AL UNIUNII GENERALE A SINDICATELOR DIN ROMANIA

Anul XXVIII nr. 7708. ■ Marti 29 august 1972 ■ 6 pagini 30 bani

Convorbiri între delegația Partidului Comunist Român, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, și delegația Partidului Comunist din Spania, în frunte cu tovarăsa Dolores Ibarruri și tovarășul Santiago Carrillo

Sistemul de a juca pe două tablouri face parte din tactica ghilotă a comunismului, care nu e sincer nici cu el însuși, nici cu "tovarășii" lui și sub nici o formă cu partenerii occidentali.

Datorită împrejurărilor România R. S. R.-istă a reușit să fie prima Țară din sateliții Rusiei Sovietice, cu care Spania a acceptat să reia legături diplomatice la nivel de Consulat General. Astăzi măsura a fost extinsă și la celelalte state de dincoale de cortină, inclusiv URSS, dar pe plan economic.

Considerentele spaniole în această rețurare de relații cu România, au fost în primul rând de frățietate latină și în cel de al doilea rând, dintr-o adâncă prietenie pentru Neamul Românesc.

Moartea eroică a lui Ion Moța și Vasile Marin pe frontul Madridului, la Majadajonda, la 13 Ianuarie 1937, a deschis drumul României către inima Spaniei, care n'a uitat niciodată sacrificiul lor voluntar pentru cauza națională a Spaniei și pentru creștinătate.

Apoi refugiații Români aduși de pribegie pe meleagurile Spaniei, au ghilot prin comportamentul lor să întărească

această prietenie. Tontă activitatea lor intelectuală, în acest lung interval de timp, fiind destinată a lămurii Spania asupra nedreptății făcutei României de învingătorii în cel de al doilea război mondial și de a sădi în sufletul oricărui spaniol, stima pe care neamul nostru o merită pentru imensele sacrificii făcute în milenara lui istorie, în favoarea Europei, a cărei sentință neclintită a fost la granița ei de Răsărit.

A cocheta pe deoparte cu guvernul spaniol și cu regimul Generalismului Franco, ales de popor și nu împus de forțe streine, și a unelti în același timp contra lui, cu acel

pe care poporul spaniol i-a alungat ca pe niște netrebnici, este neser rios, iar politic un pas greșit.

Răsfățatul RSR-ului, Dolores Ibarruri și Santiago Carrillo, primiți ca reprezentanți ai unei Spanii roșii, care nu există, și cărora Dl. Ceaușescu le promite sprijin în lupta împotriva Spaniei franchiste, nu vor avea niciodată prilejul nici legal, nici ilegal, nici macăr de a-l primi în mod particular, nici de cum oficial, la Madrid, așa cum Domnia Sa a făcut-o cu el la București.

Apoi cum rămâne cu doctrina — foarte scumpă — premierului Român, a neamestecului altora în politica internă a niciunui Stat, mai ales când acesta își manifestă o prietenie, la obținerea căreia n'a avut nici un aport, prietenie fără reticențe acordată de Spania, Neamului Românesc și nu Partidului Comunist Român.

C.

Majestățile lor Regii Spaniei și Familia Ceaușescu, primind defilarea trupelor. ("ABC", 22.V.1979.)

Călduzind oaspeții către elicopterele care-i transportau la Aranjuez. ("Diario 16", 25.V.1979.)

În vizită la Primarul Madridului Dl. Prof. Tierno Galván, cu ocazia oferirii simbolice a cheilor de aur ale Madridului și recepția ce a urmat, ca frățietate socialistă-comunistă în prezența Secretarului General al Partidului Comunist Spaniol — Dl. Santiago Carrillo. ("El País", 23.V.1979.)

ales deputat în Parlamentul Spaniol un Rolis Royce blindat cu care să-și facă neturburat propaganda comunistă dealungul Spaniei, participarea la toate chemezele sau sărbătorile campestre ale Partidului Comunist Spaniol, fie cu bani grei, fie cu standuri, pavilioane, țuca și mititei.

Spaniolii sunt un popor curios și au un orgoliu național neegalat. Nu acceptă ca un străin să se amestece în treburile lor locale sau naționale și vizita Premierului român părea destinată mai mult "consolidării" prieteniei lui Santiago Carrillo, decât apropierei reale între cele două extreme latine ale Europei și au răspuns în consecință abținându-se de la orice manifestare.

La aceasta s'au adăugat și exigențele oaspeților și în special disprețul lor manifest contra protocolului regal, a uzanțelor diplomatice, a tradițiilor locale și a "educației burghere" a Occidentului, celace a obligat pe Președintele Român să amâne de trei ori conferința de presă programată, renunțând în ultimul moment la ținerea ei.

Sigur, a fost mai bine să evite neplăcutile întrebări pe care presa națională și internațională i le pregătise și care au răsunat în toate gazetele, indiferent nuanța lor politică, în momentul plecării oaspeților români, ca o ușurare a coșmarului celor 5 zile cât a durat vizita.

Au culminat gazele de stânga "Cambio 16" și "Diario 16", care cu mult lux de amanunte au discutat evenimentul, sub titlurile: "El alucinante viaje de Dada Ceaușescu" și "El Rey Sol y los vaqueros".

CORRESPONDENT

NUESTROS ANTEPASADOS LOS-DACIOS

BUREBISTA EN EL ANIVERSARIO DE XXI SIGLOS DE SU REINO

por Trajano POPESCO

A presencia del hombre en el espacio comprendido entre los CARPATOS y el DANUBIO ha sido establecida por los científicos en la época del «Silex», es decir, más de 22.000 años antes de nuestra era.

Las excavaciones de OHABA PONOR y CIOCLOVINA-TRANSILVANA lo demuestran definitivamente, así como lo menciona el General Platon Chirnoaga en su obra «ISTORIA DACIEL», pág. 17 (Edit. Carpatii-Madrid).

Y... si ha existido vida, han existido también civilizaciones sucesivas, fruto de la evolución de estos seres humanos, los cuales, partiendo de la vida primitiva, han llegado hasta las primeras formas de convivencia colectiva, obligados por vínculos de origen y sangre, y por la necesidad de defenderse contra los enemigos comunes — fieras salvajes u otros hombres —.

Así se han constituido las tribus, la comunidad de tribus y después las conglomeraciones estatales.

Las tribus que ocupaban el espacio Cárpat-Danubiano formando el pueblo autóctono, en los milenios pasados, han sido identificadas por los historiadores, como pertenecientes a la migración indoeuropea y a la gran familia de los Tracios, de los cuales Herodoto escribe que «era el pueblo más grande, más valiente y más extendido en el mundo de entonces».

Reproducida de la Revista de la «Noi Tracii», año V, Nr. 57, Junio 1979.

El mapa de Europa, que reproducimos, indica la extensión de la presencia de los Tracios en el espacio europeo más allá de sus fronteras y dentro del cual la más relevante tribu ha sido la de los Dacios.

Estos ocupaban el espacio Cárpat-Danubiano, es decir, desde Tisza hasta más allá del Danubio y el Mar Negro y de los Carpatos, de Maramures hasta el Danubio y los Balcanes.

A los que vivían al norte de la espina dorsal de los Carpatos que protege este territorio, los Romanos les llamaban Dacios y a los que vivían al Sur, los Griegos les llamaban Gecos; sin embargo, los dos «grupos» pertenecían en realidad a la misma familia Trácica, de los Dacios.

Por eso, el gran estadista nacionalista rumano CORNELIO ZELEA CODREANU, en su libro «Para los Legionarios», pág. 92, dedicó este glorioso himno a la estirpe rumana:

«Todos los pueblos, que nos circundan, han llegado de alguna parte y se han establecido sobre la tierra adonde viven.

«La Historia nos da datos precisos sobre la llegada en los Búlgaros, de los Turcos, de los Magyares, etc.

«Sólo un pueblo no ha venido de ninguna parte. Este pueblo es el nuestro, es el pueblo rumano.

«Hemos nacido en los más remotos tiempos aquí, de esta tierra, junto con los robles y los abetos.

«De ella estamos atados no sólo por el pan y la existencia que nos asegura trabajándola duramente, sino también por los huesos de nuestros antepasados, que duermen en las entrañas de ésta.

«Nuestros padres están aquí.

«Todos nuestros recuerdos, toda nuestra gloria guerrera, nuestra Historia, aquí en esta tierra están enterradas.

«Aquí se halla Sarmisegetusa con las cenizas del Rey Decébal, el inmortal, pues el que sabe morir como él, nunca muere.

«Aquí duermen los Musat, los Basarab; aquí en el Podul Inalt, en Rasboeni, en Suceava, en Baia, en Hotin, en Soroca, en Tighina, en Cetatea Alba y en Chilia duermen los Rumanos caídos en las guerras — nobles y campesinos — tantas cuantas hojas hay en nuestros bosques o cuanta hierba cubre la infinitud verde de nuestras praderas.

«En Posada, en Calugareni, en la orilla del Olt, del Jiu, de Cerna y en Turda.

«En los montes de los infelices y olvidados Motzi de Vidra hasta Huedin y Alba Iulia, adonde fue torturado Horia y sus hermanos de armas, hay sólo huellas de luchas y tumbas de héroes.

«En todos los Carpatos, desde Oltenia hasta Dragoslave y Predeal, desde Oltuz hasta Vatra Dornei, sobre las cumbres y hasta los abismos de los valles, doquier ha corrido en olas la sangre rumana.

«A media noche, en las horas difíciles de nuestro pueblo, nosotros oímos la voz de la tierra rumana que nos manda luchar por ella.

«¿Con qué derecho quieren los hebreos, los húngaros y los rusos, añadidos nosotros, robarnos esta tierra? ¿Sobre qué base histórica fundan sus pretensiones y, sobre todo, la insolencia con que se colocan frente a nosotros, rumanos, aquí en nuestra casa?

«Estamos ligados a esta tierra por los millones de muertos y por millones de hilos invisibles, que sólo nuestra alma siente, y ¡ay de aquéllos que intenten separarnos de ella!

Huellas de civilizaciones locales o antiguas, hay extendidas a lo largo y lo ancho del territorio rumano.

Las riquezas naturales, o minerales, oro, plata, sal, y los productos agrícolas, trigo, miel, etc., les permitían negociar con los vecinos, así que pronto llegaron a tener una vida próspera y refinada, imitando a los Romanos.

Los descubrimientos arqueológicos de Gusterita-Sibiu, Bunori en Tarnava Mare, Rus en Somes, Bradut en Odorhei, etc., han sacado a la luz del día, cantidades de utensilios, de adornos, alhajas femeninas, armas, cascos, coras, carros de combate con ruedas de bronce, espadas, puñales, escudos que datan de los años 700 a. J. Chr., que demuestran el nivel civilizado de nuestros aborígenes (Istoria DACIEL — op. cit. — pág. 21).

Vivían en ciudades fortificadas en las colinas.

Los Geto-Dacios, pueblo austero, monoteísta, su único Dios siendo Zalmoxes, quien les inculcó la creencia en la vida de más allá y en la inmortalidad del alma, eran guerreros temibles, pues para ellos la muerte significaba una alegría y la llegada al mundo de Zalmoxes.

Orgullosos de sus dotes naturales no tenían complejos de inferioridad frente a ningún vecino, al contrario no vacilaron hasta en obligar a los mismos Romanos a que les pagasen una especie de indemnización, por respetar al Imperio, y varios emperadores romanos lo aceptaron y lo pagaron.

Aprovecharon las disensiones surgidas entre los Romanos en la época de Mario y Sila, para atraer en Dacia a los

descontentos, militares, técnicos e incluso a los agricultores empobrecidos del Norte de Italia por la competencia que los hacían los productos baratos que venían del Imperio a Roma.

Así consiguieron organizar su ejército propio según la táctica y técnica romana, fortalecer sus defensas de las ciudades según el sistema romano y mejorar incluso su propia producción agrícola.

Estos Romanos fueron los primeros colonos que se mezclaron con los Geto-Dacios autóctonos, junto con los que casi dos siglos después — año 106 d. J. Chr. — colonizó en la Dacia Félix el emperador Trajano que la conquistó, formando el pueblo rumano que resistió todas las vicisitudes históricas hasta hoy día. Centínea del Occidente Europeo lo defendió contra los invasores bárbaros de Asia — Hunos, Gepidos, Avaros, Eslavos, Búlgaros, Cumanos, Húngaros, Turcos y hasta los últimos, los Rusos soviéticos — ofreciendo en su larga historia inmensidad de sacrificios humanos.

Eran «HOLOCAUSTOS» de verdad, que fueron siempre silenciados por la criminal complicidad de los países del oeste europeo, que culminaron en el siglo XX vendiéndolo en Yalta, Teherán y Postdam, a los Soviéticos.

En la Historia de nuestros antepasados Daco-Getos destacan dos figuras legendarias, la del Rey Burebista y la del Rey Decébal.

El primero reinó entre los años 97-44 a. J. Chr. y el último entre los años 80-106 d. J. Chr.

Burebista, de cuyo Reinado se cumplen en estas fechas más de 20 siglos, fue el gran unificador de todas las tribus Dacogetas bajo sus órdenes, creando un estado cuyo territorio se extendía en el Norte hasta Bohemia, en el Sur-Oeste hasta el mar Adriático, en el Este hasta Bug y Mar Negro, en el Sur hasta los Balcanes, con una fuerza militar tan importante y agresiva, que obligó a Julio César, que conducía el mayor poder militar y político de entonces, el Imperio Romano, a preparar una campaña contra él.

En el año 55 a. J. Chr., Burebista, después de haber organizado el Reino y el ejército, se lanzó a cumplir su plan conquistador empezando con las ciudades griegas en las orillas del Mar Negro: Olbia en la desembocadura del Bug en el Mar Negro, Tyras — Cetatea Alba — en la desembocadura del Dniester en el Mar Negro, Histria, Tomis, Callatis, Odessus, Mesambria y Apollonia — puertos abiertos — en el Mar Negro y después todo el territorio al Sur del Danubio hasta las crestas de los Balcanes.

La amenaza era directa a las Provincias Romanas de la Moesia y Julio César no podía quedarse tranquilo, más aún que el audaz Rey Dacio se permitía mezclarse en la guerra civil entre él y Pompeio, tomando parte al lado de este último, al que le ofreció el apoyo de los Dacios.

Pompeio perdió la partida y César se preparaba en el año 44 a. J. Chr. para atacar a Burebista, pero las incógnitas del destino hicieron que Julio César fuera asesinado en los idus de Marzo y que unos meses más tarde Burebista fuera eliminado de la misma forma.

Hubiese sido un choque entre dos titanes del tiempo, cuyas consecuencias no se pueden estimar. Cierto es que el Imperio Romano superó la crisis provocada por la muerte de Julio César, en cambio el Reino de Burebista se desplomó partiéndose en 5 reinos distintos, hecho que tranquilizó a Roma para un período bastante largo, a pesar que cada uno de estos Reyes atacaban por cuenta propia las provincias romanas al sur del Danubio.

Así el genio político de un gran Rey, la conciencia de la necesidad de unificación de las tribus y reinos Tracios en uno solo y gran Reino Dacio, quedó frustrada y comprometida por la acción desafortunada de unos conspiradores, que impidieron la unidad Daco-Romana soñada.

A Burebista siguió en el trono Dacio de Argedava-Deceneus, hombre más religioso que guerrero, y otros cuatro insignificantes hasta que en el año 50 d. J. Chr., surgió en el firmamento Dacio otro gran Rey, Decébal, que quiso realizar el gran sueño de Burebista.

Fracasó como militar, pues había tropezado con un gran guerrero romano, el emperador Trajano, que le venció en seis años.

Como castigo Trajano transformó Dacia en provincia romana y la colonizó con elementos romanos e ibéricos, bajo el nombre de «Dacia Felix».

Así se creó la hermandad Daco-Romana de la cual salió — victoria de Burebista y Decébal — el pueblo Rumano que resiste en su herencia hasta hoy día.

Esta herencia y la continuidad Rumana, la Columna Trajana de Roma la cuenta en mármol, desde hace dos milenios, a todo el Universo.

En el aniversario de veinte siglos y medio de su hazaña unificadora, Burebista merece plenamente el homenaje agradecido del Pueblo Rumano, que, como digno descen-

diente, supo, con el vigor dacio, hacer de las cenizas del Reino de Rumania nacido en 1918, el milagro de la Gran Rumania, precisamente porque sus raíces profundizaban la tierra Daco-Geto-Rumana, desde hace más de dos milenios.

CE INALT SI ALBASTRU...

de Ión PIN

Ce inalt și albastru era sborul de ieri...!

Ce dulce popasul din stele!

Peste tot surădeau primăveri, —

Troenind cântec alb-pe cărările mele.

Cine m-a chemat,

Acuma — de bat...!

La poarta lumii — plină de păcat!?

Inima mea, —

Eu nu mai știu ce-ai vrea...!

Din tine parcă — strigă cineva.

Aici! —

Unde toate — mi sunt streine,

Inimă — cine?

Te -n deamnă să m-adiuci?

Dece te-ai adăzi,

In înfiorările pădurii de brazi, —

Sut munți de zăpezi și de ger?...!

Altădat —

Mi-te-au purtat, —

Zorile — fluturând peste sat,

Prin livezi...

Orî,

Flori, —

Zămbitoare — mii — și mii...

Mi te au suit în zbor de ciocârlii,

Până la cer lângă soare, —

Unde pășteau ciopoare — de mioare

Și mă jucam cu primăvara...!

Ce-albastră era zarea — și cărarea,

Pe unde -n taină, mă plimbam cu seara!

Ș-am petrecut atâtea sărbătoare! —

În sărutul de lumină al florilor,

Cu raza de soare...!

Atunci — eu,

M-am logodit cu țările lui Dumnezeu! —

Horot al țărilor, —

Despicam largul câmpilor.

Suspîn usor,

De nor călător...

Măngăiam des — piscuri de munte...

Mai punemi odată pe frunte,

Cerule...! O! Cerule înalt...!

Seninul ce-am avut altădat —

Pe cărarea cu stele mărunte...

Acum fâlfăie streină,

Mă poartă, mă fură...

Depart de cerurilor poartă, —

Pe unde ingerii isgoniți din lumină,

Osanda — și zăcură...!

La poarta deschisă altădat —

Nărușc și acuma să bat.

Cine mă aude? Cin-lă seamă?

Bat, de când...? Dincolo cine mă cheamă...?

Numai tu ști de unde vin eu...

Hai inimă...!

Căci nu ne părăsește Dumnezeu...!

L'U.R.S.S. et L'OCEAN INDIEN

Par Patrick ARGARICOMENDIA

Depuis des décennies, les démocraties occidentales démontrent leur incapacité. Un Huron aurait pu croire, étant donné que le pétrole est nécessaire à la survie de l'Europe, et que chaque automobiliste est dictateur, que les gouvernements européens protégeraient la «Route du Pétrole».

Or il faut reconnaître qu'il n'en est rien, loin de là. Non seulement la France a offert le pétrole saharien aux fantoches pro-soviétiques d'Algérie alors qu'elle avait gagné sur le terrain, non seulement les Européens rampent devant les Arabes prétendument anti-communistes alors qu'ils ne sont en réalité qu'anti-occidentaux, anti-chrétiens et qu'à la différence de nos contemporains, ils n'ont pas oublié Léopante, mais nos gouvernements, masochistes ou criminels, font tout, et ce depuis le retrait britannique pour raison d'économies (1) à l'ouest d'Aden, afin que l'U.R.S.S. puisse contrôler la «Route du Pétrole» et contraindre ainsi l'Europe à capituler.

Rappelons que près de 60% des réserves mondiales de pétrole connues se trouvent au Golfe Persique et que nous dépendons de ce pétrole: le Japon à 90%, l'Italie à 84%, la R.F.A. à 62%, l'Australie à 60%, la France à 51%, etc.; d'où l'extrême importance du contrôle des pays producteurs et des voies maritimes reliant le Golfe Persique au Pacifique et à l'Europe.

Nous n'avons pas la prétention de jouer les Cassandre, mais que se passerait-il si l'U.R.S.S. s'installait en Afghanistan et en Iran, possédant enfin un débouché terrestre sur les mers chaudes ce qui lui permettrait de surveiller ainsi les détours du Golfe Persique? D'aucuns nous reprocheront peut-être notre pessimisme, mais qu'ils prennent la peine de consulter une carte; ils vérifieront d'eux-mêmes que notre avenir se joue en l'Océan Indien et qu'il est loin de nous être favorable.

La situation en Afghanistan et en Iran est pour le moins confuse, et il est trop tôt pour savoir si les musulmans rebelles aux communistes de Kaboul gagneront, quant à l'Iran! Mais souvenons-nous que les Soviétiques n'ont pas hésité brusquement à avancer deux de leurs pions pour atteindre l'Océan Indien et que si les tyrans rouges du Kremlin n'ont pas encore réussi à contrôler à la source le pétrole destiné aux Occidentaux, ils se sont attachés à s'assurer peu à peu des bases navales le long de la «Route du Pétrole».

On aurait tort de croire que le canal de Suez a perdu toute importance stratégique. Certes, les «super-tankers» ne peuvent l'utiliser à cause de sa modeste profondeur et ils sont d'ailleurs plus rentables que les petits pétroliers de 70.000 tonnes même s'ils retournent à vide au Golfe Persique via le Cap, mais qui peut dire, s'il n'est pas exclu dans quelques années, la crise économique du Monde Libre se développant, que les petits et moyens pétroliers redeviennent compétitifs; les Occidentaux s'étonneront alors de voir le canal de Suez contrôlé par l'U.R.S.S. qui lentement mais sûrement étend sa domination sur l'Ethiopie et sur le Sud-Yémen — où se trouvent 2.000 conseillers cubains, est-allemands et soviétiques — fermant ainsi le détroit de Bab el Mandeb.

En 1978, la Somalie pourtant depuis de nombreuses années pro-soviétique a envahi l'Ethiopie révolutionnaire. Or, à la surprise — la surprise même devrions-nous dire — des Occidentaux, l'U.R.S.S. a abandonné son protégé somalien pour soutenir l'Ethiopie plus peuplée, plus riche, et située à la partie méridionale du canal de Suez.

Pourquoi aurait-elle hésité puisqu'elle, le Monde Libre au lieu d'aider la Somalie, de lui envoyer des armes, est resté sans réagir; résultat, l'Ethiopie a vaincu la Somalie, ce qui nous importe peu, mais désormais l'Ethiopie et la Somalie, qui devant l'inertie occidentale a renoué avec Moscou, sont plus fermement que jamais membres du camp socialistes.

La marine soviétique peut ainsi bénéficier dans cette région en toute tranquillité, de facilités portuaires à Aden et à Mukella au Sud Yémen, à Mogadishu et à Berbera en Somalie, sans oublier Monbaza au Kenya et Dar es Salaam en Tanzanie.

La situation ne nous est pas guère plus favorable dans la zone sud de l'Océan Indien même si les luttes intestines entre les communistes pro-soviétiques, les communistes pro-chinois et les communistes partisans d'un «socialisme africain» sont vives dans le Mozambique de Samora Machel et la Madagascar du colonel Ratsiraka, tous deux farouchement anti-occidentaux.

La encore, la France a failli à sa mission. En effet, les

îles qui forment le Territoire d'Outre Mer (T.O.M.) des Comores se trouvent à l'entrée du canal de Mozambique par où transite 60% de l'approvisionnement en pétrole de l'Europe.

Or Giscard d'Estaing, digne successeur de De Gaulle, a donné l'indépendance aux Comores en 1975; seule ont échappé à cette nouvelle liquidation, l'île de Mayotte qui s'obstine à rester française malgré Paris et les flots qui entourent l'île de Madagascar: les Glorieuses, Tromelin, Juan de Nova, Bassas de India, Europa rattachées — pour combien de temps? — au Département d'Outre Mer (D.O.M.) de la Réunion.

Reste comme dernier bastion occidental l'Afrique du Sud des Boers, seule escale pour les «super-tankers» avant le côté ouest de l'Afrique qui nous est d'ailleurs tout aussi défavorable.

Quant aux îles centrales de l'Océan Indien, nous avons tout fait pour être pendus avec la corde que nous avons nous-même fournie aux Soviétiques.

L'U.R.S.S. dispose de nombreux points de mouillages, dans l'île de Socotra (qui dépend du Sud-Yémen) au débouché du canal de Suez, dans l'île Maurice, dans les Seychelles — dont l'île principale Mahé possède un port en eau profonde et le meilleur aéroport de la région — depuis le coup d'Etat du 5 juin 1977 de France-Albert René aidé par des guerilleros formés dans des camps installés en Tanzanie. Comme le précisait France-Albert René dans une interview au journal français «Le Monde» du 13 septembre 1978: Nous sommes à la pointe du combat pour la démission de l'installation d'aucune base aux Seychelles. Humour dû à la colonisation britannique sans doute?

Grâce à ce coup d'Etat dont les mass media ont peu parlé, l'U.R.S.S. surveille les quatre Routes du Pétrole qui longent l'archipel des Seychelles: la route du Golfe Persique, la route de l'Extrême Orient, la route de la Mer Rouge et la route du Cap.

Si nos lecteurs ont réussi à nous lire jusqu'ici, qu'ils ne désespèrent pas et qu'ils songent à l'évolution depuis quelques années du sous-continent indien.

Au Bengla Desh, Sheikh Mujibur Rahman s'était empressé d'autoriser les Soviétiques à utiliser le port de Chittagong; hélas pour ceux-ci, l'armée a renversé Sheikh Mujibur Rahman en août 1975 et après une tentative de contre-coup d'Etat de militaires pro-soviétiques, le général Ziaur Rahman a pris le pouvoir en novembre 1975 et même depuis — et avec succès — une politique anti-communiste. Il a d'ailleurs été élu Président de la République le 6 juin 1977 à une forte majorité contre le général Osmani, soutenu par le P.C. local.

En Inde également, les Soviétiques sont considérés comme *personae non gratae*. Moraji Desai, successeur de la pro-communiste Indira Gandhi, a certes précisé après sa victoire aux élections législatives de mars 1977 qu'il n'entendait pas remettre en question le traité d'amitié, de paix, de coopération de 1971, mais désormais la marine soviétique se voit privée de ses bases de Visakhapatnam près de Calcutta et de celles des îles Andaman et Nicobar proches des côtes birmanes et thaïlandaises, à l'entrée du détroit de Malacca, lieu d'importance importante, car situé sur la route qui relie le Golfe Persique à l'Extrême Orient.

Quant à la délicateuse île cinghalaise, elle a suivi l'exemple du grand frère indien en renvoyant l'égérie des ennemis, Sirimavo Bandaranaike, lors des élections de juillet 1977 et son successeur Junius Richard Jayawardene est réputé pour ses amitiés pro-occidentales. Notons d'ailleurs que depuis ce renversement d'alliances, de violents incidents ont périodiquement lieu entre les cinghalais et les tamouls; coïncidence sans doute si ceux-ci qui vivent en majorité dans le nord-est de l'île, là où se trouve la base navale de Trincomalee, réclament l'indépendance.

Ne désespérons donc point, même si les navires soviétiques patrouillant dans l'Océan Indien sont au nombre de 25 aujourd'hui — dont le porte-avion *Minsk*, deux croiseurs lance-missiles et le plus gros navire soviétique de débarquement *Ivan Rogov* — contre sept en 1967.

Contre cette force imposante, l'Occident ne peut compter que sur la VIIe Flotte américaine basée aux Philippines, à Subic Bay, dont la zone d'opérations s'est étendue à l'Océan Indien et qui a reçu le renfort du porte-avion *Midway* et de la frégate *Downes*.

A ces navires américains, il convient d'ajouter les 12 bâtiments français: la France a d'ailleurs un rôle important à jouer grâce à ses bases de la Réunion, de Mayotte et de Djibouti. Encore faut-il que le gouvernement français daigne fournir à ses officiers les moyens d'une politique nationale digne de ce nom.

Qui sait, peut-être qu'un jour les gouvernants occidentaux cesseront d'être incapables, mais autant leur demander de cesser d'être démocrates.

MULTUMIM DOMNULUI VALIMAREANU

«Di Sima s'a pozat undeva între câșina tineri, cari ar fi jind noi legionari, la depunerea legământului». Legionarii, naturali, de factură simistă, jurăți să-și urmeze șeful la bine și la rău. Si cum firească năzuință a oricărui novice e să-și întrecă șeful — lucru confirmat și de observația populară, cu capra care sare masa, și lada casa — cine știe la ce ne putem aștepta dela fierbinte entuziasm al noilor «legionari». Afară de cazul că Sima, om dovedit practic, îl poprește din timp, natural gratis, în născuiva echipe...»

(VATRA, n. 150, Apr-Iunie 1979, p. 23.)

N «Iaimoasa» publicație trimestrială «VATRA» (n. 150 din Aprilie-Iunie 1979), nu mai puțin «renumită» Petre Vălmăreanu își permite să facă anumite «afirmații binevoitoare» (nu știu dacă sublinierea mai este necesară, cunoscută fiind reputația autorului) în legătură cu depunerea legământului de credință legionară de către o parte a grupului nostru de tineri din Franța, ce se pregătesc pentru difilul, dar nu mai puțin frumosa, viață de legionar. O mână de oameni ce-au înțeles măreția doctrinei legionare și au venit cu entuziasm să lupte și să sacrifice pentru mărețul ideal al Gărzii de Fier.

Însușirile și aluziile, extrem de vulgare, ale diul Vălmăreanu (care-i sunt de altfel obișnuite), vin azi să isbească sufletele unor tineri, ce-au învățat alte norme de comportament și atitudine umană în ședințele de pregătire la care au luat parte.

Mărturisim că am fost cu toții surprinși, mirați, nedumeriți! Dece atâtă răutate și venin față de niște oameni, pe cari di Vălmăreanu nu-i cunoaște, și cari, veniți din lădru românesc au înțeles să devină legionari! Dece Dia, prin afirmațiile din respectivul paragraf, vrea să fie în același timp «spiritual» și «ironic» la adresa noastră? Cel jeneză pe di Vălmăreanu în atitudinea solemnă a celui grup de noi legionari pentru a-l injuria fără nici cea mai neînsemnată provocare din partea lor?

Constatăm că această atitudine grosolană pare marie bolnăvicioasă în comportamentul Diale, de câte ori e vorba de mebrii Mișcării Legionare. E trist și simptomatic!

Dar să fie convins că legirile Diale batjocoritoare nu ne supără și nu ne ofensează. Dimpotrivă, ne fac chiar plăcere! Venind din partea Diale, le considerăm ca «reale complimente». Se va întreba, de ce? Pentru că, fiecare dintre noi, printre primele lucruri ce-am aflat și am avut ocazia să verificăm, de cum am ajuns în exil, a fost faptul următor: dacă vreți să al certitudinea că te găsești pe drumul cel bun, atât în lupta pentru eliberarea țării și a neamului, cât și în pregătirea legionară pe făgașul trasat de Capitlan, de Moța, de Marin și de alții alți mari înalți-țagi legionari, e să fii «incondelct» de către «moralistii» Vălmăreanu, în nu mai puțin «moralista» «Vatră». Așa că primii, domnule Vălmăreanu, primele noastre mulțumiri!

Faptul că directorul moralist al Vetrei scrie desprejutor, că ne-am «pozat undeva» cu di Comandant Horia Sima, ne-a făcut să ne indignăm la început. Acest «undeva» ni se părea un sacrilegiu. Apoi, reflectând, ne-am zis: Cu atât mai bine. Nu-i putem cere omului mai mult de cât e capabil să simtă. Di Vălmăreanu își dă încă odată în petec...

Nu știu dacă acest domn poartă ochelari sau nu. Nu ne-am întâlnit niciodată și nu-i nicio pagubă. Credem însă că ar trebui să-și schimbe dioptriele, deoarece pe fundalul fotografiei se vede «Monumentul Moța-Marin» dela Madagondia, și așel «UNDEVA» este locul de jertfă supremă al celor doi mari eroi legionari. Ar fi putut avea un cât de mic respect pentru cei doi martiri, în numele cărora dă lecții de morală tuturor.

Pe semne, di Vălmăreanu nu cunoaște acest sfânt loc de pelerinaj, nu numai pentru noi, ci pentru întreaga lume naționalistă. Nu putem decât să mulțumim lui Dumnezeu că un astfel de personaj nu a pângărit încă acest locaș atât de prețios nouă. Așa că, din nou mulțumim domnului Vălmăreanu...

Deasemenea, văzând pe alții înconjuțați de tinere cadre, în timp ce în jurul Diale nu este decât vid, pe semne că

faptul l-a provocat o subită creștere de aciditate gastrică. Nu-i de mirare pentru un vechi invidios înrât.

Totuși, pentru cineva ce se consideră «doctrinar» al învățămintelor Căpitlanului, apariția noilor vîlăstare care să ducă mai departe lupta legionară, ar fi trebuit să-i facă plăcere. Asta-i legea justă a dragostei legionare. Dar nu și pentru di Vălmăreanu! De altfel, nici nu l-ar fi putut. Impotmoltul de mult în mîgălina desmădelei, dacă a avut totuși curajul să se aventureze demă acolo, își așteaptă neputincios jalmnicu-i sfârșit. Și totuși Germania ascunde mult tineret român, ce-așteaptă învățătura cea bună. Dar ce folos când nimic nu ai a spune... Și poate e mai bine așa, pentru binele Mișcării. Deci, și pentru ei, care-au scăpat nefastel înrăuriri vălmărene, încă odată, mulțumiri!

În continuare, acelaș domn Vălmăreanu se referă înal-dios la «născuiva echipe»... Subtil și perfid, crezând că nu știm la ce se referă. Am fi curioși să știm care a fost atitudinea Diale la «Circulara» din 28 Oct. 1953 (Formarea Grupului 13) și mai ales CAT din atitudinea de azi se datorește atitudinii de atunci... Așa cum se comportă, nu ne-ar mira ca învitor, di Vălmăreanu să-i reproșeze și Căpitlanului faptul că a permis plecarea în Spania lui Moța și Marin...

Cum «spiritul» Diale a trecut prin doctrina legionară ca «găscă prin apă», ne putem aștepta la orice.

Dacă prin aceste «născuiva echipe» se gîndește, simțindu-se vizat, la «neprețuitele» rămășițe pămîntesti (deocarece sufletește ne îndolm că mai reprezintă ceva), îl putem liniști și asigura că va depăși suta de ani. Avem o seamă de alte lucruri mult mai importante și urgente de făcut decât să ne ocupăm de cazul incurabil al unui individ deja definitiv descalificat în ochii noștri.

Deși noi nu zădărim decât la început de drum, avem impresia că «v-am depășit» domnule Vălmăreanu și nu avem intenția să facem cale întoarsă pentru a vă contempla. Lășăm călini să urle, în timp ce caravana noastră trece! Am învățat, de când ne-am așruit Mișcării Legionare, să fim alții decât vă arătați DV față de noi.

Când intri în pădurea cu flare sălbatice, trebuie să intri cu curaj. E ceea ce încercăm noi, acești tineri pe cari-i tratați cu atăta ironie. Ne vom abate s'o străbătem cu pleptul înalște și cu fruntea noastră ca anumiți... În orice caz, acum vă cunoaștem și mai bine în adevărata DV «lumină». Deaceia, niște ultime mulțumiri, domnule Vălmăreanu!

Cătălin Nișescu

MOTUL LA NAVACERRADA ROMANILOR DIN SPANIA

Mai frate Ciura, știi unde-am ajuns?
La capătul pământului european.
Aici, la Navacerrada, șezi-l de-ajuns
Să-mi dau seama c'avem și sânge din sângele hispan.

Mă uit în jur, același munți
Și-acelaș cer ne-a fost aleni;
Purtăm o stea și un destin surăzător pe frunți.
Cu frații din Hispania, în care s-a născut Traian.

Eu frate Ciura, nu mă simt străin,
Nici când colind prin pîrîi Pirenei;
Ci, când văd un spaniol mă-nchin
Și zic, mai Ciura, uite că
Și aici, sunt tot ortaci de-al mei.

V. COPILU CHEATRA

par Yvonne **GOUEMAND**

24 —

l'Argentine, du Chili, du Brésil, régimes militaires, qui son une pâture idéale pour nos *intellectuels de gauche*. Mais, il a fallu que l'horreur arrive à son point d'explosion pour que soient ENFIN amplement révélés au monde ce que tout observateur lucide et de bonne foi ne pouvait manquer de savoir: les GOULAGS d'URSS, ses ASILES psychiatriques, sa BRUTALE SUPPRESSION DE TOUTE LIBERTE INDIVIDUELLE.

Et nous assistons maintenant atterrés au martyre des peuples d'Extrême-Orient: les camps de travail et de *redéducat*ions de Chine et du Vietnam — le génocide cambodgien — la guerre féroce, acharnée, impitoyable, que se livrent des peuples que LE CANCER MARXISTE A RENDUS FOUS, des peuples dont la gentillesse avait su continuer à s'épanouir sous le régime colonial lui-même, malgré ses excès ou ses erreurs. Aucun Tamerlan, aucun Gengis-Khan, malgré ses exaltations de grandeur, n'a été capable de hausser son délire à ce point de cruauté et de sauvagerie.

Sous nos yeux, des violences inouïes se déroulent aussi en Afrique, où des puerils d'une cruauté dantesque se déchaînent sans arrêt, où de véritables génocides ont lieu entre ethnies (les guerres raciales étant monnaie courante en Afrique depuis le début de son histoire, ce qu'on évite toujours soigneusement de signaler, en les qualifiant pudiquement de guerre *tribales*).

On n'accorde qu'une attention distraite au drame des réfugiés des pays socialistes de l'EST: Polonais, Roumains, Tchèques... qui fuient le régime inhumain de leurs pays, dans les circonstances les plus dramatiques, abandonnant TOUT, qui vivent entassés dans des camps de réfugiés dans des conditions pitoyables.

C'est-à-dire que nous sommes menacés de toutes parts par un cancer idéologique, par un système impitoyable, appuyé sur un armement puissant et animé d'une féroce ambition de conquête, QUI PARTOUT N'A APORTE QUE SANG ET LARMES: de la Russie à Cuba, de la Chine à l'Indochine, de l'Angola à l'Indonésie, nous voyons partout des régimes marxistes qui sont de CIGANTESQUES CAUCHEMARS et un échec au point de vue politique, économique, culturel et social. Et au lieu de nous dresser contre ce péril mortel, QUE FAISONS-NOUS?

Nous continuons à nous considérer, NOUS, comme les monstres, comme la bête immonde, que les *«médiats»* s'acharment à découvrir en chacun de nous, au nom du respect des libertés et qui sommes responsables de tous les malheurs du monde.

Et à quoi allons nous bientôt assister, à grand renfort d'une propagande largement financée? A la projection du déjà fameux film *«Holocaustes»*, qui va faire refluer *«accusations»* et *«souponnements»*, et présenter au monde — une fois de plus — un Occident *«fasciste»* et *«nazis»*, *«antisémites»* et *«sanguiinaires»*. Et, faisant d'une pierre deux coups, la presse de gauche s'acharne ainsi à compromettre les bonnes relations entre la FRANCE et l'ALLEMAGNE, dont dépend l'AVENIR et disons-le, la SURVIE de l'EUROPE LIBRE.

Et l'on ne manquera pas d'enchaîner sur un autre thème parallèle: *«bourgeois»* dans le passé, nous le sommes encore par la façon INHUMAINE, REVOLTANTE, IGNORABLE dont sont traités, en Occident, les pauvres immigrés: Arabes, Noirs Africains ou Pakistanaï, QUI SE SENTENT EN DANGER PARMI NOUS, comme ne cesse de le clamer la presse communiste qui défend *«la masse de manoeuvres»* d'immigrés, dont les sentiments à l'égard de l'Occident mériteraient bien d'être examinés d'une façon impartiale.

Signifions pour terminer et pour montrer à quel point de subversion totale des valeurs et des situations nous sommes arrivés: les Arabes immigrés ont fondé, à Paris, un club, pour faciliter à ses membres *«la prise de conscience de leur spécificité arabes»*. Ce qui est une pure MANIFESTATION DE RACISME, que personne ne relève pour s'en indigner.

Supposons, un instant, qu'un groupe d'Occidentaux fonde un «CLUB» déclarant vouloir défendre la «SPECIFICITE EUROPEENNE»! Point n'est besoin d'être prophète pour imaginer l'énorme scandale qui en résulterait!

Ivonne GOUDEMAND

POEME

SEARA

Seara peste gând imi pune,
Vâl ușor de cer senin...
Liniste de rugăciune...!
Când prin ani de cântec plini,
Pleacă dorul să m-adune.

Iată acum m-ai adus...
In celula fără soare, —
In acest vejnîc apus, —
Pentru suflet sârbătoare...!
Prieten vechiu, un Cărbuş.

A intrat printre zăbrele, —
Cătă — parcă — să mă vadă, —
Pe sub bolta fără stele...
Il potesc pe pat să seada,
Ici — cu dorurile mele...!

Hel...! De mult!... când câte-un dor,
Punea in pieptul meu zăpor, —
Ştiţi! Când gândurile dor...!

Când eram şi eu odată,
Un flăcău la noi în sat.
Frunză verde matostată...!

Lăsam fete la fântână —
Şi cu seara mână -n mână,
Porneam pe cărări de lună

Imi zâmbeau aglicele,
Pe toate colinele.
Cu ochi dulci ca de lumină, —
Usor plânşi de luna plină.
Sânziene, prin poene, —
Işi dau coate — Imi făceau semne...
Eu in şea — cu mândra mea...
Şi pistolul la oblăne...
Mă-infundam in noapte-adânc!

Mamă...! mamă...! — poate vine,
Acum seara pe la tine...!
Stiu ca te-o întreba de mine...!
N-ai ce-i spune,
Stiu ca n-ai!

— Mi-am facut temnița rai —
— Și-acum sunt in rugăciune!

CIOBANI..

Sui — primăveri — cu oile la munte,
Sub cerul de obidă și necaz...
Parcă — mi căzu zăpada depe frunte —
Și gheața-mi se topi depe obraz.

Marunc din țanc in țanc in fruntea zării...
Cu chiotul, despic văzduhu'n două...
Zbor cânt haiduc — in liniștea inserării —
Și — adorm in larba verde, — bob de rouă!

INSEMINARI DE BORD ALE UNUI NAVIGATOR ORB

Fragment

de Gabriel BALANESCU

Ancheta la Interne. Eugen Cristescu. De două ori aventura siberiană a germanului Schauer. Istoria se repetă. „Au nevoie de mine.” Mareșalul Antonescu și Anglia. Veturia Goga și spionajul englez. Măturșirile unei supraviețuitoare a familiei Iariste.

FITERUL se caută in buzunare, scoate o oglindă și mi-o pune in față: — „Priveste! Poate pentru ultima dată! Ceeace am și crezut. Dar crezând cu convingere in „ultimul moment” mi-am simțit corpul înviorat, câteva clipe, până la prima lor întrebare și până la primul meu răspuns — după care, in scurt timp, n'am mai simțit iarăși nimic.

Mam trezit după un timp deasemenea necunoscut. In aceeași lădă, cu ușa care s'a deschis, cu aceeași luncare a mea. De această dată, însă, gol. Doar lanțurile de la picioare imi dădeau impresia că mi ascund golițuna și apăsându-mă încet spre ele, le-am mângălat. Deveniseră ale mele. Deveniseră una cu mine. Omul de lângă mine, mă asigură cu voce dovedită, de umanitatea lor și că „in urma învățăturilor tovarășului Lenin se cunoaște științific cât poate rezista omul.”

— „Să n'ai nici-o grije!” — Imi spune cu o voce aproape părintească. Asta este situația. Partidul ție ce face. Toată țara trebuie să treacă prin mâinile noastre. Pușcăriile este școala de educație a partidului. Peste 10-15 ani, republica România va avea o altă față. Dă tu și ție ce se petrece afară. De când ești arestat?”

— „De ce nu vorbești? El lasă nu mai fi supărat. Trece și asta. Trece toate. Ai mâncat?”

— „Nu știu!”

— „Dar apă ți-ai dat?”

— „Nici asta nu știu!”

— „Dar ce s'a întâmplat aici?” — mă întrebă, arătându-mi cu degetul o „pată” mare de urină roșietică, prelină pe sub ușa... „ai făcut pe tine porcele! Aici îți rămân oasele. Sau te hotărâști să nu mai, leșini și să vorbești tot ce te întreaba tovarășul căpitan, sau o să-ți iese sânge și pe nas și pe gură. Ai înțeles? Îți scoatem noi engleji și americani din cap. Să vină engleji să te salveze. Roagă pe Malca Precistă să vină. Hai roaga-te! Impreună mâinile și cântă Fericele!”

Revenind brusc la tonul familiar, mă îndeamnă:

— „Hai vină cu mine...”

Eugen Cristescu.

Folosindu-mi numai derriera-ului și mâinile, in zgomotul aproape familiar al lanțurilor, gol, sunt introdus într-o desigur era o celulă, dar imi părea un salon. De pe un pat se ridică un bărbat înalt. Nu l-am vazut decât picioarele. Omul de lângă mine, dispăruse parcă într'un fel de scame-torie, și intrând, remarcă un colonel foarte cochet, care mă escortase, și păgind spre Cristescu, il spune in soaptă:

— „Ai grijă de el!”

Si iese.

Ridic ochii. Întâlnesc ochii înlăcrămați ai fostului șef al serviciului secret al armatei — Eugen Cristescu, cu care mai conviețuisem in detenția din 1946

— „Tu ești Gaby? Ce e cu tine?”

Întrebarea „ce e cu tine”, semăna aiodoma cu întrebarea omului de lângă mine, și într-o clipă am găsit explicația faptului că m'a adus acolo. Golițuna, însă, imi dădea o stare de inferioritate și ultima și cea mai mare dorință imi era să fiu îmbrăcat. Eugen Cristescu a intuit-o, și mi aruncă pe mine pătura de pe un pat.

Cum într-o împrejurare din timpul detenției din 1946 il făcusem un serviciu, milioinându-l o întrevedere cu soția, a ținut să mi răsplătescă, și mi-a poștește:

— „Eu trebuie să fac o anchetă dublă cu tine... Fii atent! Tot ce vorbim se aude!”

Apoi cu o voce mai tare:

— „Prin câte trece omul...”

Toamal in acest moment se deschide ușa și i se înmănează o tavă cu mâncare. Tăgări și o farfurie cu prăjituri — și toată celula se umple de parfumul lor.

— „Astăzi ce dată avem?” — il întreb. Am deci o săptămână de când sunt arestat. Nu mi amintesc când am mâncat și când am baut apă in timpul acesta.”

Imi relasem firul pierdut al timpului. După câteva minute, din nou se deschide ușa, și un milițian îmbrăcat in halat alb, imi dă pe tavă, o gamela cu arpacas. Ușa se inchide, pentruca îndată sa se deschidă și să adauge:

— „Și Truman, președintele Americii va ajunge la castrolul nostru de arpacas!”

— „Prin câte trece omul!” — repetă Cristescu, oftând. Dar nu trebuie să disper. Nici nu bănuieți cât poți rezista, și pentruca să te consolez am să îți povestesc viața lui Schauer!”

Curiozitatea imi revine brusc, și revin subit la condiția intelectualului.

— „Schauer... Schauer! N'am mai auzit de numele acesta!”

— „N'ai avut de unde să auzi. A fost radiotelegrafistul armatei lui von Manstein, staționat la Rostov, și căzut prizonier la Stalingrad cu armata lui von Paulus. Am stat cu el in celula la Liubianca. Am fost unul din cei șapte duși la Moscova, pentru anchetă, odată cu Mareșalul Antonescu. In celula in care am stat mai erau: Ianașghita, fostul comandant al Port Arthurului, fostul șef al tătarilor din Crimeea și Schauer. Măturam celula prin rotație. De câte ori era de serviciu Ianașghita, ofta și spunea: „Ianașghita, Ianașghita, comandant de Port Arthur! Apa-ți trebuie. Mătură podelele la țări pentruca nu ți-ai făcut hara-kiri!”

Fostul șef al tătarilor din Crimeea, îmbrăcat cu un pullover foarte jerpelit și vechi a ținut să ne dea o explicație: „Aceasta este flanela cu care am mai făcut inchisoare, după revoluția din 1917. Am păstrat-o in dulap, pentruca s'o văd in fiecare zi, să mi amintesc de suferințele de atunci și să nu mai repet figura. Când m'au arestat după recucerirea teritoriului de la nemți, am îmbrăcat-o! Aceasta e!”

Cu Schauer este o poveste mai lungă. Era pentru a doua oară prizonier la ruși. Stația de radio o armatei lui von Paulus, care cucerise Stalingradul, se defectase și l-a cerut lui Manstein pe Schauer, cunoscut ca unul din cei mai buni tehnicieni radio. Era ofiter Schauer, care cunoștea condiția subredă a armatelor deasemenea volumul ajutoarelor substantiale pe care America la livra rușilor pentru reanunțarea trupelor lor — a reparat stația într'un timp record — raportând îndeplinirea misiunii. Von Paulus, stăruindu-se cu sâci de șocolată, cafea, zahăr și țigări. Toamal in decursul acestei zile, Stalingradul, asaltat de trupele sovietice, cade și Schauer cade și el prizonier.

In timpul primului război mondial a fost deasemenea prizonier, inchis într'un lagăr din Siberia, unde s'a hotărât, împreună cu un prieten, să evadeze. Aceasta este povestea care vreau s'o ții, ca să te fortific.

In privinta intenției, zis și făcut. Pentru aceasta un plan. O galerie subterană din curtea lagărului, pe sub prepelea-cul cearșofului (paza exterioră), care să pătrundă la suprafața la o distanță suficientă, pentru a nu fi observată. Pentru această acțiune risecantă, s'au înțeles doi germani. Odată cu începerea lucrărilor de săpare a galeriei, au întreprins și măsurile necesare pentru a face provizie de apă, hrană și desigur și ceva ruble. Apa se distribuia, in lagăr, in cantități atât de mici, încât prezenta o mare problemă.

Transportul pământului rezultat din săpături — cu instrumente rudimentare — il făceau cu buzunarele, pen-tru truca să nu fie observați. Săpăturile nu puteau fi făcute nici toată ziua, nici toată noaptea. Intre timp, se informau pe o hartă militară, de poziția lagărului și aliterarii de pe o hartă de parcurs. Luând luni de zile la galerie, au obținut rezultate mai bune decât pentru proviziile de apă absolut necesare. Indispensabile. Totuși, au reușit să eco-nomisească fiecare câte ½ de bidon, cu 2-3 zile înainte, de pătunderea spre suprafață. Mai dispuneau de câte cinci ruble fiecare și hrană pentru două zile.

Drumul de urmat: spre sud, cale de câteva ore până la linia transiberianului, apoi de-a-lungul liniei ferate până la un pichet unde trebuia să ajungă in aceeași zi. Pentru pichet aveau recomandările necesare. Aventura — conform planului — urma să înceapă într-o dimineață, înainte de ivirea zorilor, când paza era oboșită. Cu o seară înainte, ivirea zorilor, când paza era oboșită. Cu o seară înainte, însă, perchea lui Schauer il anunță că nu are curajul, și-l părește, dar il daruia rezerva de apă, hrană și ruble.

Schauer se hotărâse să evadeze singur în dimineața respectivă, zădărește cu capul crusta de pământ de la suprafață și ascultă cu atenție. Nu se aude nimic deosebit, în afară unui anumit murmur, unul anumit vânt, unul anumite miresme — care, toate, nu erau altceva decât senzațiile libertății. Ridică puțin capul, privește atent în împrejur și cu un salt ușor de piscă, lăță! deasupra. Mai ascultă un moment, mai privește în următori și treptat își dealea-gă pașii spre ținta indicată pe hartă: linia transiberianului. Până la ivirea zorilor, a fost mai reținut și din prelunga unei infinite game de strigate ale animalelor cari populusa taigaua siberiană și din pricina absemiei câmpului vizual în care ar fi putut recunoaște câteva repere, deja stabilite teoretic. Dar odată revărsata dimineții, vrednicia și a amplificat. Cât cuprindea cu ochii peste tot, tufisuri, arbuști și pământ. Pământ fără nici-o undulație, fără nicio varietate, pământ întins, pământ nemărginit. O clipă are sentimentul că a părăsit lumea, oamenilor, și se îndreaptă ca un somnambul spre haos, spre nimic. Și cu cât trecea timpul, o ușoară teamă se înfrupta în mintea lui. Dar nu numai în mintea lui. Parcă și inima o simțea chircindu-se. După calculul sositurilor de apă și a rezervelor rămase în bidon, ar fi trebuit să se afie deja la pichet. Sau cel puțin să observe fumul coșurilor pichetului. Dar nimic. Linia transiberianului care urma să o întâlnească după 3-4 ore de mers, nu se arăta și a din clipa în care a evadat au trecut peste 7 ore. Lumina era deja mai plândă, iar coloritul tufisurilor a imprumutat o nuanță stranie.

— „Am obosit! — spune Cristescu — plimbându-se puțin agitat, prin celula, numită garsonieră în limbajul pamicilor, și care lă permitea doi pași în lung și doi pași în lat. „Vezi prin câte trece omul?” — zice în continuare Cristescu — dar ce vor de la tine? Care sunt problemele rămase în suspensie?”

— „Gazdele, îl răspund cu timiditate, și 600.000 dolari care l-au lăsat pe Cristescu.”

— „Gazdele dăle îl interesează, probabil, tot pentru dolari. Presupun că la una din ele al ascuns banii. Într-un fel fie vorba, poți conta pe mine: al primit sau n'al primit?”

— „N'am văzut nicodată un dolar. Știu doar atâtă, că sunt făcuti din hârtie pânzată.”

Cristescu iubescă într-un rădă homeic, asigurându-mă că este convins că n'am văzut nicodată moneda americană.

— „Ce hârtie pânzată? Valoarea dolarului nu constă în modul în care sunt tipăriți, ci în comerțul lor sănătos și în bogățiile lor. În afară de asta, America este o țară care — exceptând războiul de secesiune — n'a cunoscut războaiele. Americanul este un om de afaceri, care se mândrește — spre deosebire de european care pune banul la cârmă — se mândrește cu banii deși la bancă, pentru sunt rodul muncii lui. Când americanul spune am bani spune prin aceasta am muncă. Europeanul îi pune la cârmă și îl ascunde. Alta mentalitate! Alte obiceiuri. Alt mod de a privi și a trăi viața...”

După câteva clipe de tăcere, timp în care Cristescu părea că este plecat de nostalgia, usa se deschide discret și sunt aruncate pe podea hainele mele. Cristescu bate, spontan, la ușă: „Domnule plutonier... domnule plutonier, nu se poate îmbracă cu lanțurile la pichet...”

Apoi apare un colonel, aducând cu el aceeași duhoare de parfum prost — dar bine îmbrăcat, și privindu — mă cocoșoș, cu părta în jurul gâtului, mă întreabă:

— „Ce stai așa? Ești gol?”

Tentat pentru un ușor humor, răspund:

— „Gol nu sunt, dar sunt desbrăcat!”

— „Cum este posibil? Și ai lanțuri la pichet? Vai, vai ce barbarie. Dar ține minte ce îți spun: acum sau peste 20 de ani, tot îți voi afla gazdele și oamenii cu care ai lucrat. Este mai inteligent din partea dăle să nu te mai chinuieți. Spune-le și ai terminat. Fii om inteligent și realist. Crezi că ai partidul se va împiedeca de dă? Partidul sfârșit tot ce i se opune. Cu dă, cât ești de pipiriu, terminam repede. Ai mamă?”

— „Dă!”

— „Gândește-te la ea și la suferințele ei. Atăta îți spun!”

Si adresându-se lui Cristescu:

— „Al grije de ei. Spune-i că și Truman va ajunge la castronul de arpacas. Veți fi coleg de celulă cu Truman, să îți povestească și cum l-am salvat pe americanii să nu plădă războiul. Să îți lase din cap gârăunții!”

Si pleacă

Cristescu după un minut de tăcere:

— „Prin câte trece omul! Să îți spun mai departe povestea lui Schauer, cu toate că sunt cam obosit. Îți povestesc cât pot și pe urmă ne culcam. Dă îmbracă-te!”

Si în clipa în care mi-am tras pantalonii, a și apărut omul cu lanțurile. După ce mi le-a pus și omul a plecat, îl întreb:

— „Crezi că mă mai cheamă la anchetă?”

— „Asta seara nu cred, dar mâine. Trebuie să mă cheme întâi pe mine, să vadă ce rezultate am obținut. Ceva-eva trebuie să-mi spun. Cel puțin o gardă. Povestea cu dolarii n'o prea cred. Dar o gardă trebuie să-mi dai, să se convingă el... și cum îți spuneam, începuse să se însereze. Rezerva de apă era pe sfârșite. Obosela — obosela! Frig. Linia transiberianului — loc! Inapoi nu se mai putea duce. De altfel cred că nici n'ar mai fi nimerit. Urletul fiarelor care își căutau hrana, se auzea de peste tot. Picioarele nu l' mai țineau. Începuse să gândească la patul din lagăr și la siguranța de acolo, și să își pună întrebări: am făcut bine? N'am făcut bine? În fine, se oprește și privește în jur să găsească un arbust mai stufoș, ceva care l' să l' apere, unde să se odihnească. Dar strigătele animalelor, din ce în ce mai cludate și mai numeroase și parcă mai apropiate... Se simțea asaltat de umbrele unui destin pe care nu l-a prevăzut și nu l' putea, nu l' mai putea evita. Se întreba: „destinul poate fi evitat? Nu! Nu poate fi evitat. Prin urmare, acesta este inevitabilul meu, aceasta este soarta mea!”

Îi vine să strige, se oprește, râde și iubescă:

— „Stihii, veniți, grăbiți-vă să mă devorati!”

Deodată parca vede, parca simte, pași, fâsături, sărituri, apropiinduse, depărțându-se... și cade lângă boschetul de lângă el, și adoarme. Și noaptea aceea a trăit-o cât un an. Nu și mai amintea dacă s'a sculat odată sau de o sută de ori, și dacă visele n'au fost realitatea însăși, dacă a dormit sau dacă a fost treaz tot timpul. Dar pusta îl devenise familiară. Când s'a ridicat în picioare, a smula o crenguță și a băgat-o în sân.

— „Ce curioș — zic eu — cum ne legăm chiar de obiectele, de lucrurile lângă care suferim!”

— „Și cum îți spuneam, s'a ridicat și a privit jur-împrejur. A refăcut traseul de până atunci, s'a mai uitat spre boltă și cu pașii aproape târșiți, pleacă... într-o continuă teamă de jălgănele care l' tot tălau calea, este adevărat, la mare distanță, obosit, începe să se readucă în memorie toate poveștile copilăriei, și l'ă părea îngustă fantezia povestitorilor. Nimic nu semăna cu ceea ce trăia el acum. Schimbarea decorului, jocul umbrelor, luminile strănii care se suprapuneau în imense planuri, rapiditatea cu care dispăreau și apăreau nuanțele... și așa-l mi spunea el-am început să-mi explic instabilitatea și labilitatea rusului. Dar este cam târziu — l' mi spune Cristescu — ar trebui să ne culcăm. Cred că este 12 și după regulament, la orele 10 treblua să fim sub pătură.”

— „Să stîngem lumina?” — întreb eu.

— „Nu! La el „stîngerea” însemnă să aprinderea luminilor. Trebuie să vadă tot timpul ce faci. Să fii mereu sub colimator, sau să te simți mereu sub colimator.

Dar tocmai când l' mi trăgeam pătura sub bărbie, usa se deschide și cu un deget făcând cărlig, un ofiter l' mi face semn să ies.”

— „Ti-ai făcut rugăciunea? — zice. Dacă nu ti-ai făcut-o, ti-o faci când te întorci... dacă te mai întorci. Ei! Ce faci? Dă-te jos mai repede. Ai lanțuri? Ai lanțuri! Iei, las'o mai încoace!”

Picioarele, însă, nu ma țineau, și cad. Mă ridică el cu o înjurătură scrânlită printre dinți și cu greu ajungem dincolo de ușă. Se apleacă l' mi desfăce lanțurile și l' mi sopteste, cu un deget la gură:

— „Sa nu te pună dracul să n'ceri să fugi, că te cură. Ai înțeles?”

Am tăcut.

După un timp care mi-a părut că nu se mai sfârșește, intrăm în biroul elegant de anchetă al unui ofiter superior. În jurul cărula se aflau încă 10-15 ofițeri, din care unul mi-a părut a fi sovietic. Bănuiala mi s'a întărit, prin faptul că toți au vorbit, toți mi-au pus întrebări, sau au avut conciliabile — cu excepția acestuia care a tăcut tot timpul. Dar tot timpul m'a observat cu o atenție suspectă.

Ancheta terminată, se ordonă plutonierului care ma escorta:

— „Du-l!”

Apoi sunt reținut!

— „Dar ce l' cu dă? Ce s'a întâmplat? Parcă al sânge pe cămășe? Și mergi cam greu. E, lasă nu l' supără. Cei care au recura la aceste metode, despre care am fost informați, au fost sancționați. În nici-un caz nici unul nu mai lucrează în cadrul ministerului de Interne. Au crescut că ești muncitor. Cu intelectualii avem alte metode. Poți pleca.

Am iesit, tot în fund și n'în mâini... ajungem la ascensor. Ascensorul coboară și începusem să gândească deja la pat... Dar odată ajuns, intrăm în camera pe care o cunoașteam, cu aceeași dispoziție a biourilor, cu aceeași unele, cu același arhitect!

Se a urmat, bănuții din paginile precedente.

În garsoniera lui Eugen Cristescu am reintrat, cred, a

doua zi. Și, după ce a fost închisă ușa, Cristescu a exclamat, de aceasta dată ca pentru sine:

— „Prin câte trece omul!”

Și am dormit.

M'am trezit către seară. Rațiile mele de arpacas fier, în două gamele, mă așteptau. Am luat câteva linguri și le-am abandonat.

— „Și ce s'a mai întâmplat cu Schauer? — îl întreb pe Cristescu.”

— „Unde am ajuns? A, dai! După o noapte dormită în taiga, într-un boschet... Apoi a plecat. N'avea nici-o siguranță că merge bine, pentru că linia transiberianului pe care treblua s'o întâlnească — după cum îți amintea — la câteva ore după ce a iesit din lagăr — încă n'o zărise. Dar mergea spre sud. Și lată, atunci când își pierduse complet speranța unei salvări, vede ceva lucind straniu: calea ferată. S'a așezat jos ca după o victorie, și-a frecat mâinile și a băut ultima cantitate de apă. Am neglijat să îi spun că uitase un bidon în lagăr, la plecare. A măncat ce mai avea, și nu se mai sătura privind lacul liniilor. Dar deodată îl picșă din nou îndolala: dacă nu este calea ferată? Se scoală și pleacă. Ajuns la șine, le măsoră în sus și-n jos, și le mănșe. S'a aplecat, și-a pus obrazul pe una. După numai două ore de mers, spre sud, de-a lungul liniei ferate, linia îl sfăvânește puternic. Fum! Probabil fumul hornurilor de la pichet. Dar și acum încep îndoilele: dacă nu e pichet ci un post de jandarmi? Cu cât se apropia, îndolala creștea. După „victoriile” de până acum, nu treblua — l' mi spunea — să facă nici-o greșală. Și mergea ca un hipnotic. Parcă și obosela trecuse. Se apropia circumspect, din ce în ce mai încet și mai atent. În clipa în care și-a amintit că nu mai avea nici apă, nici hrană, se hotărâse și purescu cu un pas mai volnic. La 30-40 m. observă o femeie și puțin după aceea și un bărbat zdrențăros.

Era salvat!

Se apropie, dă binețe și trecând peste consenmul din lagăr, de a vorbi puțin, pențruca să nu se trădeze că este german, la spune de la început batrânul că este soldat german și că a fugit din lagăr pențruca își iubeste logodnica, la care vrea neapărat să ajungă la Viena. Batrânul ascultă așloș, au dat din cap și l-au promis sprințului. L'au hrănit apoi, l-au dat în haine cu care s'ar fi putut mai bine camufla, și l-au invitat în camera de alături, să se culce. Noi — l' mi spune bătrâna — ne culcăm aici în cuhnie. Camera, o camera mică dar curată, cu o fereastră foarte mică. Dă pătura la o parte și — mai bine să mă culc îmbrăcat — l' mi spune Schauer — aruncă pătura peste el. Afară senin și luna lumina prin ferăstruică un colț al încăperii. Când simte că îl cuprinde somnul, aude usa deschizându-se încet și parca a auzit un ușor fâșăit. Se scoală într-un cot, privește fereastră și ascultă l' s'a părut că vede o umbră pe perete. Așteaptă, privind din când în când fereastra, care nu părea să l' cuprindă. Din nou se vede umbră, apoi usa deschizându-se, închizându-se. Mai așteaptă câteva clipe înfrigurat și se scoală, deschide fereastra...

— „Ce faci acolo omule?” — îl întreabă bătrâna care tocmai intra.

— „Ai anunțat jandarmii? A fost cineva în cameră?”

— „Fii liniștit — și înalțănd spre el l' mănșe umerii. A fost bătrânul meu. În noaptea asta pleacă să fure cal și a îngenuchiat să se roage lui Dumnezeu să l' ajute. Îți aduce și tie apă și merinde și haine. Dormi liniștit. Nu se întâmplă nimic. Jandarmii sunt departe, departe... Îți aduce și un cal bun, cu care să te duci până la pichetul în care poți să te urci într-un tren.”

Și a dormit.

Câteva zile s'a odihnit, și bătrâna semăna în gesturile ei, cu o sălbătească. Ziua, tot timpul lucrând — te miri ce — n'o recunoscă în mănșările umerilor din seara aceea.

După câteva zile, bătrânul s'a înapoiat cu o herghelie de cal, călărind pe cel mai arătos.

— „Ei, acum — l' spune lui Schauer — mănșe ceva și plece la țarg să l' vând. Îți vezi păla roib? Acela l' l' aduce țile. Și a plecat.

După cele câteva zile, bătrânul se înapoiară — în plus cu o sticlă de vodcă. Îl dă toate indicațiile... dar de acum este ușor:

— „Mergi numai lângă linie — călare, cale de-o zi. Pleacă mâine dimineață, când se ivesc zorile, și pe seară ești acolo. Uite, să l' dau un semn că vi de la mine. Dar să nu l' spui că ești neamț. Mai bine să nu l' spui că ești neamț!”

Și, a doua zi, Schauer pleacă.

Ajuns cu mult mai devreme decât prevăzuse bătrânul — nu l' găsește pe picher. Obosit, alobosete calul și l' face loc de dormit într-una din cele două cășpe de fân, pe care le-a sărit la oarecare distanță de picher. Parcă ațipise când aude lângă cășpă n care intrase, lătratul unor câini. N'avea ce face. Iese afară și ridicându-se în

picioare aude tipetele unor femei. Se duce către ele și le liniștește. Impotriva tuturor sfaturilor, le spune:

— „Sunt soldat german, iubesc o fată: am evadat să merg la ea la Viena!”

Cele două femei sunt înduioșate. Erau două surori cam de 28-30 de ani — și amândouă aveau bărbați pe front. Îl privesc cu simpatie și pențruca să nu fie vâzite de nimeni, îl așează în cărță și peste el, pun fânul după care veniseră, și l' duc acasă.

Acasă, îl urcă în pod, unde după un timp îl aduc mâncare și vodcă. Dar pe la 12 din noaptea, una din ele a venit să l' ceară drepturile Schauer își amintea perfect scena și duhoarele care le emana corpul el neîngrijit.

Femeia s'a așezat lângă el, vorbindu l' în șoaptă, și l'a sărutat pe gât.

.....

Apoi s'a sculat și a plecat. După 2-3 ore — adormise — vine și cealaltă, care, cu aceeași gesturi, se întinde lângă ea.

.....

Transiberianul nu trecea decât după 24 ore, și cu cât gândea la timpul care l' mai are de stat în pod, cu atât duhoarele femeilor îl stăruiau, parcă amplificându-se. Pențruca în timpul nopții și zilei următoare, solicitările s'au repetat.

— „Să ne culcăm — spune Cristescu —, și continuăm dimineață!”

A doua zi de dimineață, cafeaua cu lapte și cornuri de cofetarie pentru Cristescu. Pentru mine: ceva care semăna la cafea, într-o gamelă, pe fund, circa 150 grame. Plutonierul la cele două gamele cu arpacas, iar eu sorb nesățios, dintr-o înghitură, „cafeaua”. Era caldă. Parcă era și dulce.

Cristescu își face toaleta cu grije, și alături de regimul care mi se aplica — părea că are „un aer” de om liber. Precându l' spatele cu prosoap, mângându l' genunchii, l' mi dă și explicații, ca un fel de scuză:

— „Au nevoie de mine! Am fost șef spionajului și contrasplonajului și vor să cunoască bine toți oamenii de care m'am folosit. Și eu le dau cu lingurița, pențruca să mă bucur cât mai mult de regimul acesta. Știi că am fost condamnat la moarte și m'au grațiat! Am fost în totu Maresalului Antonescu și am stat cu el în celulă, la Jilava, până în clipa când l-au dus în fața plutonului de execuție. Cu o oră înainte, respingându-l se cererea de grațiere, a venit mama lui cu un buchet de trandafiri roșii, și dându l' făcându l' a spus: „Ești nedemn de numele meu. De ce ai făcut cut cerere de grațiere? Dumnezeu să fie cu tine”. Și bătrâna cut cerere de grațiere? Dumnezeu să fie cu tine!”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

— „Măresalul a venit decât de execuția care ăia că urmează...”

stune — nemții aveau aparate perfecționate — și cu harta Bucureștiului înainte, îmi indică exact casa în care era un aparat englez, invitându-mă să facem o descenderă. L'am amânât până după amiază și îndată l'am înștiințat pe Stirbey, iar acesta pe Maniu. Turcanu a fost mutat neînțarziat într-o casă de pe Vasile Lascăr.

După amiază când ne-am deplasat la Stirbey cu poliția germană — de sigur n'am mai găsit nimic. Nemții, însă, le-a părut suspectă toată treaba și ne-au spus că s-a pierdut nedumerirea lor, au revenit la mine după o săptămână — de această dată anunțându-mă că au detectat un aparat sovietic, fără să mi spună unde.

Am plecat imediat cu toții și în Vasile Lascăr. Într-o cameră la mansardă, l'am găsit pe Turcanu. Bineînțeles, l'am arestat. Nemții l-au cerut ei, dar mareșalul s'a opus, și l'am găndit într-o garsonieră a Direcției generale a Siguranței Statului, cu aparat cu tot, de unde putea să emita în continuare, cu informațiile culese în timpul nopții când avea învoiere să iasă în oraș. Aceste era antienglezismul nostru.

— „Dar ce s'a întâmplat cu Turcanu, după stabilirea misiunilor militare aliate la București?” — îl întreb.

— „L-au luat englezii, l-au dus la Cairo, l-au judecat și l-au executat, pentru că ucidese pe col. Schmidt. Englezii știu tot! Nu numai atât! Prezența Veturiei Goga în prealma imediată a mareșalului nu spunea ceva? Adică, pentru mine să fi fost o simplă întâmplare prietenia apontană a dnei Goga pentru soția mareșalului? Știam și tole-ram, socotindu-mi pe englezi interesați în distrugerea forțelor care reprezintă realitate o primejdie nu numai pentru imperiul englez, dar pentru Anglia însăși, ca entitate geografică și istorică. Eu și mareșalul, chiar Ică Antonescu, am fost cei care am tolerat pe Veturia și prin ea un ochi al Angliei, în tot ceea ce făcea mareșalul, chiar în conducerea războiului. Poate am greșit!”

De acum, serile cu Cristescu îmi deveniseră o necesitate. Cu amintirile și povestirile lui, evadam din realitatea pe care o trăiam. Doar temerea unor noi anchete mă tulbura. S'au scurs, însă, câteva zile în care numai Cristescu era chemat și numai dimineața. De câte ori se reînforța în celula, mă îndemna să-l spun povești din viața mea:

— „Un amor, ceva! Pe unde ai stat acum, domnule, de nu știu astăzi nimic? Să-ți spun eu... Astora le este teamă că nu reușii la bătaie și te omoară! Ei n'au nevoie, deocamdată, să te omoare. Au nevoie de tot ce stii... Mi bine spune-mi mie o gazdă, numai una, și n'ai idee cât îți ușurezi situația. În definitiv de ce să suferi numai dta?”

La toate aceste invitații rămăneam mut, dar încercam să țin o amintire — care să nu alba nici-o legătură cu viața mea, ceva julesvernia și nu reușeam. O totală detașare de viața mea, tocmai în momentele acestea, era o imposibilitate. Pentru că tocmai atunci îmi reveneau în minte cu acuitate, momente din copilărie, momente din adolescență, și cu atâtă prospețime, încât totul îmi părea petrecut într-un trecut foarte apropiat, și parcă totuși, chiar momente din cele mai diferite, trăite la distanțe mari, îmi păreau că se leagă unele de altele, într-o atitudine încă o singură verigă dacă defăcăm, s'ar fi dorit totuși. O singură soluție înțelegem: renunțarea totală, în conștiința mea, la viață. Să a consider nefolositoare de aici înainte, să o consider imposibilă, să o consider chiar primejdioasă. Și acest gând îmi părea înțelept, și mângăitor.

Îmi revenea cu stăruință, în memorie, o scena din copilărie. Un frate al meu spărsese un geam. M'am grăbit să-l denunț mamei. Bătăia am încașat-o eu, iar fratele care spărsese geamul a fost admonestat părintește, cu recomandarea care mi-a fost făcută, poate de zece ori într-un minut: „să nu părăști!” Dar imediat începeam judecățile: dacă nu se petrecea această scenă în copilăria mea, și dacă nu mi-o aminteam, ce am fi făcut astăzi? În ce măsură educația era înfrâurire asupra structurilor noastre? Este omul făcut să fie bun sau rău? Detasările pe care le încercam, mă nelăstăuie, dar numai în măsura în care făceam judecăți cu privire la atitudinea mea în clipa de față. Trebuia să le depășesc îmi spuneam, și reușeam dar numai pentru scurt timp. Pentru că în fracțiuni de secundă se aglomerau atâtea probleme, atâtea regrete, atâtea remuscări. Parcă mai ales remuscări. Cele mai insignifiante greșeli din viața liberă, îmi păreau catastrofe. Îmi aminteam, de ex — că aveam o căte, pe când eram de 7-9 ani, pe care toți frații o îndrăgisem, și pentru care neagră o boleză a Negruța. Negruța făcuse o rană la ureche, care supura. În mintea mea de copil, s'a născut o bănuială, văzând-o că suferă: „Dacă turbează?”. Când tata s'a întors de la bancă acasă, l'am înștiințat că Negruța a turbat. Imediat o închis-o într-un cotet de pasari și a împușcat-o. În viața mea de după aceea, mi-a revenit de multe ori în memorie zgomotul armei de foc și nedreptatea care am făcut-o Negruței. Dar niciodată n'a stăruit cu atâtă pregnantă, ca în clipele pe care le trăiam după arestare. Negruța mă însoțea în batăi, în foamă, în chinuri. Saptesprezece ani

cât am parcurs închisorile comuniste, Negruța a fost unul din cei mai apropiați prieteni. N'au fost prea multe zile în care Negruța să nu fi fost prezentă în amintirea mea, în remuscările mele, în afecțiunea mea.

În toată istoria acestor frământări, ipoteze, concluzii, Cristescu este chemat „eu”. Se întoarce după ½ oră și-mi spune:

— „Nu cred că mai stai mult aici. Te iau de lângă mine. Sau te duc la altă închisoare, sau în altă celulă. Trebuie să-ți termin povestea lui Schauer. As mai avea multe să-ți istorisesc, pentru că până la urmă tot mă vor curăța. Când nu vor mai avea nimic de afiat” s'a terminat! De teamă mai țin măcar o săptămână. Așa că trebuie să-ți continui cu Schauer, singurul mod de a te încuraja.”

Ajunsesem la cele două rușoaice tinere. În fine, în seara următoare, se duce la pichet, trenul se oprește și intră într'un fel de ladă de unelte, pe care fiecare vagon o avea între roți. Rușoaicele, în amintirea satisfacțiilor pe care de mult nu le mai avuseseră, toți bărbășii tineri fiind în război, l-au dat mănecă și apă suficientă, pentru o săptămână. În ladă nu putea sta decât chircit, să nu i se vadă picioarele. A rămas acolo vreo 3-4 zile, acolo a mănecat, a băut, a dormit, acolo a făcut tot. La una din opriri s'a hotărât să coboare — după 4 zile — și să-și desmoștească mădulele, să-și curețe locul și să se aprovizioneze. Vagonul sub care călătoreau era primul după locomotivă. Teama de a nu fi identificat continua să stăruiască, așa că îndată ce a coborât, pune mâna pe o găleată cu apă, își măneste hainele și fața, și cu galeata în mână, se duce pe peron și intră în restaurantul gărilor. Dar cum deschide ușa, observă patrula de jandarmi. Soluția: să nu vorbească. S'o facă pe mutul. Și, cum bani avea, cei cu care a plecat din lagăr, la care s'au mai adăugat banii moșului și banii femeilor, a comandat, prin semne, o găscă și alte bunătăți, inclusiv o sticlă de votcă. Jandarmii amuzați de înfrimărea lui, au făcut glume și încercându-l cu mănecă, au plătit ei tot... Schauer, cu o victorie atât de neașteptată, se întoarce la locul suplicului, și pândind momentul când nu putea fi observat, s'a prelină în ladă. Și a stat așa în ladă, aproape înghețat, 24 ore. Dar mereu cu grija să nu fie cercetată ladă, pentru adevăratele ei scopuri. Povestea a lungă, dar trebuie s'o scurtez. Trenul a plecat și după o săptămână a ajuns la Kiev. În fine, de acolo cu alte peripeții, la Odessa, apoi la Chișinău. Peste tot, la toate gările, a spus adevărul, considerând că este cel mai convingător. La Chișinău, însă, după ce s'a culcat gazda denunțându-l între timp, a venit poliția și l-a arestat. Desigur poliția rusească, pentru că pe atunci Basarabia românească era imbroglu rusesc. Evadările din lagăre erau frecvente și metoda, la rearestare era simplă: călădă era expediat de unde plecase. Schauer știa prea bine aceasta și la întrebarea jandarmului, răspunde scurt: Kiev, cu intenția de a evada din nou. În ziua următoare este expediat la închisoarea centrală din Kiev, înțesată de revoluționari, arestat de poliția țaristă, sau de suspecti care simpatizau cu revoluționarii. Febra și demența revoluționară nu cuprinseseră încă Kievul. În închisoarea țaristă de oameni de toate categoriile, de toate rasele și de toate nuanțele sociale, un evreu părea cel mai nefericit, mărțurisindu-și necazul:

— „Pentru prima dată în viața mea, vine Craciunul și Anul nou, și nu am vodcă!”

Schauer îl urmărește cu atenție, se convinge de intensitatea dramei lui și îi face o propunere:

— „Dacă mi dai două căldări de apălat rufe, un butoi de 100, litri 20 kg. de păine albă și 20 kg. de zahăr, cu ce se găsește pe aici, fac vodcă!”

Evreul se angajează, plătește prin garda închisorii, și achiziționează și binevotării, și după două zile, Schauer așezând în butoi un strat de păine un strat de zahăr, le lasă la macerat, și între timp a improvizat un alambic. În timpul prevăzut, picăturile cădeau liniștite în bobolocii lui Schauer. Pentru Schauer afacerea era excelentă și comenziile erau date de mari, încât nu le putea face față.

Dar într-o zi se deschide ușa și un funcționar al închisorii întreabă dacă există cineva care se pricepe la condus o moară mecanică. Pe atunci închisorile aveau libertatea să dea deținutii pentru lucru, pe răspunderea celor la care lucrau. Schauer, lase îndată în fața și Romanov, moșierul care avea nevoie, îl acceptă, târgul este făcut și la scurt timp iată-l în caleașcă spre fermă. Ajunși, îl dă în primire mecanicul care urma să plece. Îndată după plecarea lui Romanov, Schauer îl mărțurisește mecanicul că nu știe să conducă moara, dar dacă îl învață îl dă bani și o sticlă de vodcă pe zi.

— „Tată prima sticlă!”

Mecanicul acceptă târgul, iar neamțul a învățat repede. În ziua următoare, era stăpân pe mașină, iar Romanov mulțumit cu un tânăr plăcut la înfățișare și isteț la minte. După o săptămână Schauer este invitat la masă la conac, unde cunoaște fata moșierului, Svetlana, de 18-19 ani și

unde a avut prilejul să-și povestească tragedia: student la politehnică la Viena, războiul, prizonieratul și fuga din lagăr cu toate tribulațiile. În timpul mesei, însă, spre seară, alarmă. Revoluționarii au ajuns la periferia Kievului. Casa lui Romanov din Kiev era deci compromisă, dacă nu pierdută, și toate calculele erau făcute pentru părăsirea regiunii — spre Odessa.

— „Dacă așa avea — spune Romanov — banii pe care li am zidit în fridolele pivniței — noi trei am trăi fericiți la Paris 20 de ani.”

Schauer se încumetă să plece imediat și cu toate indicațiile lui Romanov, să spargă fridolele și să aducă toate valorile zidite. La cel mai bun cal și pleacă. Dar tocmai în momentul în care operația era pe sfârșite, revoluționarii au intrat și au ocupat casa, făcându-l prizonier.

Schauer, cunoscând psihologia, rusul și teama care o aveau rușii de armata germană, îl amenință:

— „Sunt soldat german, și dacă nu mi dai drumul veți avea de a face cu armata germană.”

Pertractările au durat aproape 24 ore, timp în care Romanov și Svetlana se temeau mai mult de viața lui Schauer.

Romanov, la cererea repetată a Svetlanei, pleacă la Kiev — cale de o ora cu caleașcă — să cerceteze la fața locului. Între timp, Schauer a fost eliberat de revoluționari, iar Romanov ajuns acasă, este prins și literalmente clopărit, nemulțumindu-se să-l ucidă, ci să-l spintecă și să-l arunce în șanțuri.

Miopie politică.

— „Iată — spune Cristescu, oftând — ce ne-ar fi așteptat și pe noi, dacă intrarea trupelor rușilor în țara s'ar fi petrecut într-o altă conjunctură!”

— „Dar — întreb eu — nu putea fi evitată intrarea trupelor sovietice în țară? De ce trebuia să ne invadeze trupele sovietice?”

— „Desigur interesele marilor puteri. Dacă debarcarea englezilor se făcea cum a fost planul inițial, în Balcani. Europa ar fi fost salvată. Miopie politică!”

— „Miopie politică, sau un destin implacabil. Pentru că românii n'au fost filogermani decât în măsura în care erau antirugi și mai ales anticomuniști. România trebuia conservată în valorile ei morale, deci în condiția ei, tocmai pentru că Europa să fie apărată, pentru că nimeni nu'l cunoștea mai bine decât românul, și nimeni nu putea asigura Europei o pază mai reală și mai puternică decât România.”

— „A trebuit să plătim scump politica alături de Hitler, și mai ales războiul alături de armatele germane. În fond, dacă ar fi fost Bismarck Hindenburg sau Ludendorff, situația ar fi fost exact aceeași. Germanii au rămas tot germani, în toate acțiunile lor, fie că au fost sau nu hitleristi, iar rușii, indiferent dacă au fost țariști sau sunt comuniști, nimic nu le-a schimbat nici structura, nici tentația acestor de cucerire. Și într-un caz și în celălalt, s'a schimbat numai tactica!”

— „Al spus structura — zic eu — dar cum îți explici că pe o structură cu totul diferită, structura noastră a românilor, care le suntem prin totul deosebiți, au putut fi grefate într-un tot și întocmai, practicile lor?”

Cristescu privește spre ușă și duce degetul la gură, spunându-mi în șoaptă:

— „Ascultă cineva!”

Ușa se deschide și capul unuia din plutonierii de serviciu apare:

— „Puteti vorbi liniștit. Toți sunt la sedință și pe sală nu sunt decât eu!”

— „Al văzut — spune Cristescu, după ce s'a închis ușa — pentru că toți sunt la sedință, călăul este conștient și omenesc. Așa nu înseamnă că pe structura românească s'a grefat a rusului, ci înseamnă că românul a devenit călău din cauza fricii, care este foarte bine organizată. Nici rusul, cu toate ale lui, nu este un călău, ci totul trebuie atribuit sistemului politic intolerant, dogmatic și agresiv. Vezi că ti-a aruncat ceva pe pat.”

Într-adevăr pe patul meu erau aruncate două țigări, învelite într-o hârtie.

— „Ce crezi, îl întreb, cum se explică amorul acesta al lor pentru colectivitate?”

— „Socialismul — răspunde Cristescu — este o formulă care s'a născut din cauza îmbătănirilor soluțiilor politice și economice burgheze, și a înmulțirii populației. Pentru că nici socialismul nu poate fi așa cum este proiectat sub bagheta rusească, o formula viabilă, traie cu toții ororașă și teroarea. Și utopia! Singura speranță a lumii, este lumea nouă americană. Dacă nu vor ajunge ei — cum ti-a spus plutonierul și colonelul — la castronul de arpacă al lui Marx-Engels-Lenin-Stalin. Occidentul a ignorat faptul că România constituia o problema europeană, considerând-o

numai un târg balcanic și atâtă tot! Al spus „dragostea lor pentru colectivitate”. Problema asta este o șarlatanie. Cum să ai dragoste pentru colectivitate, atata timp cât disprețuiești individul? Doar individul trăiește colectivitate. La ruși, ca și la noi după 23 August 1944, orice individ manifestând o altă idee decât cea marxistă, este „dusmanul de clasă” și „dusmanul poporului”. Dar nici „clasa”, nici „poporul”, nu sunt cele autentice, cele veritabile, ci acleia din închipuirile unor demenți, un fel de paparădu care aduce ploaia, și cu ploaia, rodul...”

— „Cred, într-adevăr — li spun eu încurajându-l într-o opinie pe care nu ținam în ce măsură o îmbrăbișam eu convingere — cred, într-adevăr despre comunism că este o boală a societății burgheze. Dar în același timp, un instrument al imperialismului rusec de totdeauna. Așa cum în numele pravoaiavnicilor, Rusia țaristă a jefuit Principatele române odinoară — în numele doctrinei marxiste, de această dată — deci sub o altă firmă, au supus România celei mai nemiloase și mai sălbatice exploatare. Așa cum în 1877, la intrarea trupelor țariste în România, marele Duce Nicolae, fratele împăratului, lansa un manifest prin care asigura populația de binefacerile și umanitatea rușilor — în 1944, Molotov, fratele într-aceeași și clocan al lui Stalin, a asigurat românii de binefacerile și umanitatea comunistilor ruși. Și... iată ce trăim.”

Și în 1877, rușii ne-au asigurat inviolabilitatea frontierelor, după ce ne ceruseră disperați ajutorul la Plevna. Pentru că în 1877, cum poate îți amintești, ne anunțau că vor menține ocupația celor trei departamente basarabene — precum și astăzi, după solemnă declarație prin care guvernul sovietic ne asigura că nu intenționează nici să ne răpască teritoriul, nici să ne schimbe ordinea socială — știi bine că eu nu m'am suntem decât o republică sovietică cu firmă de stat independent.

Numarul membrilor partidului comunist român.

Dar dta trebuie să știi: care era numărul membrilor partidului comunist la 23 August 1944?

— „Cum să nu știu? Era datorita mea să știu! Dar datorita mea era și să nu trag o concluzie falsă. Au fost 1150, și mai mult de jumătate erau agenții noștri informatori. Generalul Vinogradov, în ancheta de la Moscova, mi-a pus aceeași întrebare, cu privire la numărul comunistilor, și când l-am indicat cifra, mi-a confirmat: *Exact!* „Gândeste-te, ce înseamnă 1150 de comuniști, la o populație de douăzeci de milioane de oameni. Mai puțin de unul la 20.000 de locuitori. Și din acest mai puțin de unul la 20.000, jumătate erau agenții comisarului Sava Dumitrescu, care era tehnicianul nostru în problemele comuniste. Ca să ne dăm seama câtă putresciciune era în acest grup de... cum îți zic eu... „revoluționari”: unul din informatorii principali al lui Sava Dumitrescu, ajunsese subsecretar de stat la Interne, însărcinat tocmai cu Siguranța și cu Poliția, după 23 August 1944: Schraier. Deci, acest procent infim de 1 la 20.000, a înăbușit voința unei țări cu 20.000.000 locuitori. Asta e specialitatea Moscovei! Oamenii noștri politici credeau că numărul lor prea mic le va interzice vreedată să ajungă la putere. S'au îngelat! Mai ziceau că noi suntem un popor de țărani și că țărânii sunt agricultori și naționaliști, și cu credința în Dumnezeu, că sunt creștini și înțelepciunea țărânului român este proverbiale. Calculu greșite și necunoașterea dusmanului. Dusmanul nostru nu era vreunul din cei 1150, care nu reprezentau absolut nimic, ci Moscova de ieri și Moscova de astăzi. Cu atât mai mult Moscova de astăzi.”

— „Dar este o experiență — dacă o putem numi astfel — a sufletului lor chinul, și de aceea poate, ilegal și labil. Greu poți pune degetul, întocmai pe țărani. Dar poate și peisajul, poate și imenitatea lor teritorială, poate și condiția primitivă, adică o anumiție, au dat ce vedem. În condiția, toate la un loc alambicate, au dat ce vedem. I-am urmărit câtă pasune au în dragostea lor pentru copii. I-am urmărit pentru educația lor, pentru ce vor fi ei mâine — ei grija pentru ce sunt, pentru progenitura lor. O grija sălbatcă, asemănătoare cu aceea a lupilor... sufletul rusului este, să-l spunem complex, ca un vast teritoriu în care se petrece în același timp și jocurile inocente ale copiilor și dramele oamenilor desabusați. Mi-amintesc o scenă din îndrăgostit de seara lui Raaskonikov, o ademențe în îndrăgostit de seara lui Raaskonikov, o ademențe în camera lui și în momentul în care orice om ar fi procedat altfel, o lăgonete atunci când și-a dat seama că li era indiferent fetei!”

— „Dacă ar avea și sovieticii conștiința lui Zvidrigalov cu privire la conștienta noastră, ce bine ar fi să ne izgonească din atenția lor, îmi spune Cristescu. Dar cum li s'a părut pătura lor intelectuală?”

— „Pătura lor intelectuală este uniformizată, adusă la un numitor comun, și numai oamenii doțai! În mod deo-

— 32 —

CRUCEA DIN STEPA de Radu GYR

Strâmbă, croită din şindriile ciunge,
Între vânturi aspre şi sirepe,
Zarea într-o coastă o împunge
Colbâind-o cu tristeţele din stepe.

Din înalturi, pasări cad năuce
— Zdrete negre — pe schiloada sită.
Numai casca arde, sus pe cruce,
Ca o frunte jupuită de arşiţă.

Fierul ei, julit de vânt, de ploaie,
Şi de schije şi de moarte, parcă plânge.
Dimineţa răbufneşte din dudale,
Pe metal punând un cheag de sânge.

Şi pe groapă soarele aprinde
Bălării amare şi uscate...
Dar, trudit, cu sacul de merinde
Spânzurând la sold, cu arma'n spate,

Ars de lunga veghe'n vizuină,
Năclăit de humă şi nămoale,
El ostaş, pe zarea de rugină,
Lângă cruce pasul şi-l domoale.

Vine din tăceri ucraniene
Şi din pândă nopţi veninoase.
Cu bocancii spârţi, cu mâini oase,
Cu tăciuni tremurători sub gene.

În sfinţenia de foc a dimineţii,
Istoviţi, genunchii lui se pleacă,
Pe ţărâna gropniţii săracă
Unde, sterpi au năpădit scaeţii.

Stă, priveşte crucea aplecată,
Împietrit în lănceda lumină...
Măinile, de sgură şi de piatră,
Frământate dărz pe carabină.

I se frâng văpale'n rugăciune,
Pălăind ciudat ca o betală,
În amara stepei uscăciune,
Sub un cer de mare oboseală.

Spune şoapte moii ca o mătase
Pentru camaradul din ţărână.
Mângâie cu grele mâini sfioase,
Scândura bateagă într-o rână.

Lung sărută casca de pe cruce
Se ridică, şterge-o lacrimă din geană.
Şi cu linişte de sfânt şi de iconă,
Către zări care ucid, se duce...

(Reprodusă din revista «Cetatea luminii»,
Nr. 1, 23 August 1954.)

INSEMNARI DE BORD...

N'ar fi fost problema recuceririi Basarabiei, mareaşul n'ar fi fost niciodată în tabăra germană. Ştiu că legionarii n'au pot lerta niciodată din cauza evenimentelor de la 21 Ianuarie 1941 — dar nici atunci n'avea ce face! În primul rând pentru că era un om ambiţios şi n'accepta să fie sub ascultarea nimănui. În al doilea rând, pentru că evenimentele de atunci n'au fost conduse numai de el. Legionarii votau să facă revoluţie, iar nemţii, care se pregăteau de răzoi, aveau nevoie de producţie şi de armata care îi avea, la ora aceea, zeu pe generalul Antonescu. Legionarii erau o mişcare de masă, dar armata era carlistă şi generalul era... general! După abdicarea lui Carol II, Antonescu era intrucăva o personalitate consolatoare, pentru că abdicarea regelui îl atingea direct. Nu ma refer, desigur, la trupă — ci la ofiţerii, în special superiori, care determinau şi atmosfera psihologică a trupelor Hitler a dat mişcării legionare două lovitură capitale: una când l-a dat mână liberă lui Carol II să-l cureţe pe Codreanu, şi a doua când l-a dat mână liberă lui Antonescu să vă cureţe, în 1941. Este curios că au coincis interesele a două forţe opuse. În 1941, ca să vă lichezieze. Una din aceste două forţe a fost naţional-socialismul. Poate nu chiar naţional-

A MURIT ION de Lt. Col. Mircea MARCOIU

A murit Ion, săracul
Şi-a rămas acolo'n drum.
Înflorit de fulgii iernii,
Peste faţa neagră, scrum.

Duhul i-a umblat pe buze,
Doar o clipă şi s'a dus.
Împietrind în gât suspinul
Şi'n ochi gând de Iisus.

Lângă coasta sfărtecată,
Ce-a'tâlnit un plumb hain,
A crescut un sloi de sânge
Şi-un părau vânat-venin.

Vânt iabraz, sburlind nămeţii
L'a'nvilit la un picior,
Şi un braţ, culcat alături,
L'a'n nădit cu albul lor.

A murit Ion săracul,
Din sătucul de sub munte.
Unde iarna intră'n casă,
Şi se nasc copii cărunţi;

Unde'se casele uitate,
Cu urcuşuri, căpătâi.
Că nu poate ca s'ajungă,
Nici chiar popa cu zi'năi.

Unde'n nopţile de gânduri,
Se înalţă rugi fierbinţi,
Şi-unde toţi aşteaptă suflul,
Vestea marel biruinţi.

A murit Ion departe,
Într-o iarnă fără sat.
Fără clopot, fără toacă,
Fără lacrimi de vărsat.

Peste glozii tari ai căii,
Trec picioare tot mereu.
Ocolind arare trupul,
Sau călcând, pe el, din greu.

Câte-o cruce spuşă'n semne,
Pune mersul monoton:
Alt Ion ce va să moară,
I se'nchină lui Ion.

(Reprodusă din «Cetatea luminii», Nr. 2,
Iunie-Deceembrie 1957.)

IMAGINI ITALIENE

de Ovidiu VUIA

IGURIA. Într-o aproape de amiază la Sta. Margarita Ligure cerul, marea şi soarele s'au transformat într'un gheizâr de argint, contopindu-se. Şi parcă se făcea atunci că se deschide un drum de magnă celestă erupţie din craterele nădirului. În acel peisaj luminos, apoteotic, mi s'a dus vestea că papa Giovanni Paolo I s'a stins din viaţă. Liniştit cu zămbetul pe buze, citind o Imitatio Christi din 1500. Şi dacă domnia unui papă nu s'ar socoti în zile ci în caratul puterii sale spirituale, atunci Giovanni Paolo I a avut sigur una din cele mai lungi domnii din istoria papalităţii. Tot atunci am înţeles că de fapt argintul acela ridicat spre cer erau stolurile de îngeri, heruvi şi serafi, cu candelabre în loc de aripi, suind cântând trepti de cleştar din pădurile de pin, de oleandri şi de chiparoşi.

Aleea din Portofino era strălucită de rânduri de palmieri, ce-şi împrăştiu coronele prelungi ca pe nişte pene de ştrub, violete. Portul însuşi apărea adunat într'un golf strâmt ale cărui ape, oglinzi albastre, purtau ca pe nişte fluturi albi, bărcile cu pânze: sau erau albatroşi lipiţi pe tăbăile de peruze ale înfinitului.

Şi miroase erau aici de ape şi flori, ca al sănilor proaspeţi înecaţi între orhidee din pânza lui Gauguin. Culori de oleandri, robe roz transparente, păduri verzi, covoare groase de damasc şi lumină tăgănd ca fântâni arteziene din sânul grădinilor aruncate pe culmi: Marea lovind rocile cenuşii cu stofele ei de sare, pregătea ritmul în care se cânta această necuprinsă simfonie a naturii.

Aşa, trebuie să credem că'm intrat în pronaosul raiului.

Genova, capitala Liguriei, oraşul lui Cristofor Columb, a fost stăpânit de oameni avuţi ca cei din familia Doria de pildă, care ca şi regii Angliei preferau artiştii italieni pe cei flamanzii. De aceea în vestitele palate, roşu şi alb, din oraşul vechi al Genovei, se pot găsi mai mulţi pictori flamanzii decât autohtoni.

Oraşul se ridică de lângă mare, până pe vârfurile dealurilor, care-l închid ca-ntr-o enormă căldare, asezarea fiind pitorească şi strălucitoare. Şi multicoloră ca evantaiul deschis al unui mers de pân.

La Pisa pentru a înţelege miracolul Domului, al Băptiserului şi al turnului înclinat, trebuie să începi cu San Michele în Borgo şi cu toţi acei care au pregătit capodopera. Citind în cartea Pisai, vei înţelege cătă trudă de generaţii duce la ridicarea pe vârfuri de zenit a unei mari realizări. Camposanto al Pisai este cel mai artistic cimitir, requiem cântat în piatră, fresce care laudă triumful morţii.

Florenţa invadată de lume şi magini, murdă şi încărcată de colb, pare o mireasă a cărei nuntă e tulburată de neofiti curioşi şi gălăgioşi. De ce nu respectaţi liniştea şi viaţa marilor voştri morţi, zarafi ai prezentului, nicicând ostentiv de strălucirea banului?

Un colţ unde se proiectează pe cer turnurile de poezie ale Bargelloului şi a Badii florentine, amintesc de clopotele care băteau în Florenţa medievală a lui Dante. O piatră pe care trebuie să ai grija să nu calci pomnecşte de arderea pe rug în acel loc al priotelui Savonarola şi a încă doi fraţi de-al lui. Asta s'a întâmplat la picioarele Signoriel, în piatră, pe atunci nefiind la locul lor de azi nici David al lui Michelangelo, nici Perseu al lui Cellini şi nici răpirea Sabinei de la Giambologna. Florenţa, cetatea exilului Dante, caută în van să-şi ascundă crima, ca fetele răginate obrazul.

Filippo Lippi, Mantegna, Leonardo da Vinci, Rafael au coborât Absolutul lângă noi oameni, dăruindu-ne posibilitatea să-l pipăim cu ochii. Iar titanul Michelangelo l-a dat acestui Absolut forme sculpturale. Luca del la Robbia, Donatello şi Verrocchio fiind părinţii lui de inimă.

Botticelli demonstrează prin arta sa că pictura poate fi în acelaşi timp şi poezie şi muzică şi dans.

Frescele lui Domenico Ghirlandaio din Sta Trinita şi Sta Maria Novella — valori sinelui cu pacea imaculată a fetelelor adunate în horă — ne vorbesc ca-ntr'un cotidian al vremii despre moravurile florentinilor lui Lorenzo Magnifico, contemporani cu adolescenţa lui Michelangelo.

Ghilberti a creat porţi pentru Templul perfecţiunii iar Brunelleschi a fost maestrul pietrelor serene însuflând viaţă nouă artei clasice. Filcele sale Santo Spirito, San Lorenzo şi Capela dei Pazzi sunt Biblii, Testament nou al Arhitecturii.

În cele două cantorii, Luca della Robbia reprezentând cântecul, Donatello danţul, artiştii s'au definit pe ei înşişi.

În biblioteca laurentiană, suiş ridicat de acelaşi Michelangelo şi însemnele heraldice, procesiune pregătită pentru sărbătorirea unor stăfii ale trecutului ce şi-au lăsat palmele şi ochii împręgnaţi în piatră. Sub crengurile înalte, la picioarele unor scări senioreale în jurul unei fântâni octogonale, au venit în zale şi colfuri metalice, toţi cavalerii de odinioară, la un turnir al unei epoci în care anii au început să curgă de-a-îndărăteala. La acest praznic nu e primit decât acela ce ştie să coboare în labirintul visului, fără să aibe nevoie de firul de mătase a Ariadnei.

În cabinetul lui Niccolò Machiavelli din palatul Signoriel — învârtat cu buze subţiri şi priviri sfredelitoare — intri pe o poartă de lemn, pe fetele cărora sunt gravate în intrările siluetele a doi mari poeţi, părinţi ai Renaşterii: Dante şi Petrarca.

Pe un fond de azur închis crinii Florenţei, par stele de mare, alinate pe suprafaţa apei ca o cohortă de lăncieri, pornite la luptă.

Daţă-ţi pul urechea pe zidurile Loggiei Signoriel auzi un murmur discret — asemenea celui închis în trupul unei scolii — de fapt ecoul plânsului tuturor aceluia care au fost şi numai sunt al acestei cetăţi.

În capela Brancacci, Masaccio a deschis drumurile picturii Renasterii, alături de Brunelleschi în arhitectură şi Donatello în sculptură.

San Marco, chilii îngrate în jurul unui cedru de Liban, cu ramurile larg deschise parcă pentru a le strânge la pieptul său de patriarh bătrân, înalţând deasupra creştelui lor svetlii turn al bisericii, turn ce era unul din iubii viselor lui Buonarroti.

Sus pe deal, San Miniato, tron de marmură şi mosaici policrome, apare între poezi de cipreşi (aceşti cipreşi, adăverat ielmitiv al peisajului florentin) şi morminte de beton. (Într-unul din aceştia este închiş G. Papini.)

Înşiruită în jurul Arnoului şi a Pontelui Vecchio, cetatea Florenţei rămâne ca un drum pământesc, pentru acei care vor să se apropie de bunul Dumnezeu.

Căci turnurile şi bolile ei, sunt umbra răsfântă pe pământ al marelui Creator.

Florenţa, este o măriturie neîrămutată a existenţei ordinii Universale.

La Tarquinia şi Cerveteri — ca şi la Altamira — mormintele etrusce arată că arta pentru om departe de a fi loc, reprezintă un limbaj cu care el încearcă să-şi apropie din necunoscut marea Taină.

Roma. Oraşul cu biserici ce nu se pot număra, cu Forul roman şi Columna lui Traian, cu piaţa Capitolului şi cu

- 39

NICOLAE NOVAC

N. S. GOVORA

UTINI trebuie să fie Românii din exil care să nu fi citit ceva ori, cel puțin să nu fi auzit de Nicolae Novac. Novac a luptat cu arma în mână contra celor fără Dumnezeu, până în ziua caderii în abis. În acea zi se găsea pe undeva prin Germania, învinșă și prăbușită, îndurând toate miseriile acelor triste timpuri: foamete, frig și teribila teamă de a nu cădea în mâinile celor ce ne căutau.

A reușit să ajungă în Statele Unite, unde a trebuit să treacă prin durerile celei de a doua nașteri, adică greutățile începutului. A început prin a spăla gemurile Bisericii din orașul unde poposise. Dar Novac era un om de condei. Începu să scrie și să publice încă din adolescență în unul din orașele Banatului, pe care nu-l uită niciodată. Dar bătrânii noștri ardeleni nu aveau habar de scrisul românesc în Țara, iar limba pe care o utilizau, fie în vorbit, fie în foile ce apăreau și continuă să apară în Statele Unite, era o limbă pe care, recurgând la un eufemism, am putea-o numi pitorească.

Novac deci, ca și alți oameni ai condelului ajunși peste ocean, nu și-a pus în gând să se înboacăască, ci să scrie românește și să propage acest scris, al lui și al altora, printre cei care ajunseser pe acele meleaguri cu câteva decenii înainte. Și de atunci nu a încetat o clipă. A scris în toate sau aproape în toate publicațiile românești ce apăreau și apar în exilul românesc și a scos mulți ani o publicație proprie, intitulată simplu: VERS.

Continuă și astăzi să scrie în mai toate publicațiile exilului și este unul din stâlpii publicației din Canada, "Cuvântul românesc". Să-mi fie iertată o mică paranteză: până acum mi-am ajuns la ureche numele altor Români s'ar părea că ne găsim în fața unei adevărate galerii de stâlpi. Părerea mea este că totuși, în această galerie printre care unul sunt presupuși stâlpi, Novac a fost și este unul dintre cei adevărați, care au contribuit de la început și contribuie la strălucirea acestei publicații.

În scris, Nicolae Novac este un condei aparte. A fost și a rămas un romantic în scris și în viață. Scrisul lui e ancorat undeva departe. În trecut, pe meleagurile târgului sau satului bănățean în care a văzut lumina zilei. Când ieșea din acest cadru, căuta înțelepciune veche și perle pe care să le găsească cu mîgăla și să le dea lucrui inimii lui. Astfel a tradus cu adevărată dragoste buclă din lirica americană iar recent, maximele și cugetările unui înțelept persan.

Novac trăiește parcă într-o lume a lui, departe de sgomotul cetății. Pentru el tot ce-l privea se scria în limba românească, merită laude și aprecieri. Pentru el toți sunt oameni buni, nimeni nu este rău. Din pana lui nu a ieșit o literă de condamnare sau cel puțin de desăpăcirea la adresa unei cărți sau a unui autor român. Și procedând astfel, este natural să săvârșesc erori. Astfel, acum douăzeci și mai bine de ani, a lăudat până și cărțile unui țigăn, ajuns de altfel, mai târziu, chiar voevod al țigănilor.

Într-o notă, ca de obicei acidulată, l-am arătat eroarea comisă. Și atunci el mi-a scris: Bine, fratere Govora — așa ne scriem noi "frate", deși nu facem parte din grupul 81 — de ce nu mi-ai atras atenția asupra acestei erori, într-o scrisoare personală? La care l-am răspuns: Frate Novace, am procedat așa, ca să te înveți minte. După cum spuneam, acestea s'au întâmplat acum mai bine de douăzeci de ani, dar Novac tot nu s'a învinsat minte. Continuă să vadă în tot ce se face sau se scrie în exil, numai bine, fiind, natural, supus greseliilor. Dar acesta este Nicolae Novac și nu altul.

Dar cauzele ce au motivat rânduile de față, sunt altele. Cum spuneam, Novac e bănățean, de origine rurală originile ce care se mîndrește. În lumea nouă a găsit bănățeni de al lui și frați apropiați ardeleni, necunosătorii sau pe punctul de a uita Țara de departe. Și a început o operă titanică, operă de durată, operă care a împlinit anul acesta un sfert de veac. E vorba de înfrățirea și apoi continuarea timp de 25 de ani a unei ore românești de radio, numită "Vocea românească a Mîdiei Westului". Aceasta oră a luat ființă în anul 1954, cu ocazia Convenției Uniunii și Ligii societăților române fraternele din Statele Unite. Deci nu el a înfrățit această oră românească de radio, dar Nicolae Novac este desigur cel ce a inițiat-o și cel ce apoi i-a dat

viață un sfert de veac. Această oră de radio este desigur scumpă inimii lui Nicolae Novac, prin ea a voit și continuă să voiască oprirea sfărâmării sufletului românesc de peste ocean, atîta timp cât va mai fi cu putință.

Aceasta e desigur principala lui operă, opera vieții lui: o operă profund românească.

Și a avut fericirea ca cel puțin formal, bănățenii și ardelenii lui, să-l-o recunoască și să-l sărbătorească. La 6 Mai din acest an, programul de radio "Vocea românească a Mîdiei Westului" și-a sărbătorit jubileul de 25 de ani de existență neîntreruptă, printr-un banchet ce a avut loc la hala Bisericii "Pogorirea Sfântului Duh" din Merrillville, Indiana, la care au participat peste 200 de persoane. La această sărbătorire au vorbit: dr. Fred Maravilla, președintele Clubului Rays, Pr. Protopop — Vicar — Ion Bugariu, parohul Bisericii ortodoxe-române "Sf. George nou" din Lansing, Illinois, Pr. George Mureșan, parohul Bisericii române-unite din Indiana Harbor-Indiana, Pr. Theodor Gotla, parohul Bisericii ortodoxe-române din Merrillville, Indiana, dr. G. Bălașu, directorul ziarului "Cuvântul românesc" din Hamilton-Ontario-Canada, dr. Eli Baldea și dr. C. Ardeleanu, președintele Societății "Tricolorul român", care a fost vorbitorul principal. Tutozori le-a răspuns profund emoțional, prietenul nostru, Nicolae Novac.

O primă observație care îmi umple inima de bucurie și constatarea că au participat Bisericele românești ortodoxe și unită, mîna în mîna, așa cum e frumos și bine și cum așa a fost de secole.

Și, și mai important, e faptul că s'a hotărît prelungirea existenței acestei ore de radio: Tot ce-l românesc, nu pieri!

TRIBUNA LIBERA

SCRISOARE DESCHISA D. LUI HORIA STAMATU

Gliesen. 20 Iulie. 1979

Mult stimat domnule Stamatule,

Vă mulțumesc pentru volumul Kairos și celălalt material pe care l-am citit cu interes.

Cu mare regret și după multă judecată, trebuie să vă scriu că în ce privește eseuul voastră — Timp și literatură — și mai ales articolul ultim din Cuvântul românesc, nu pot să împărtășesc părerea voastră. Rebreanu nu este nici naturalist, nici mistic, iar scriitorul D. R. Popescu membru al comitetului central al partidului comunist român, nu se apropie nici de poalele muntelui de creație numit Liviu Rebreanu.

Aruncați punți între Joyce și Homer, între Beckett și Dante, între Kafka și scrierile biblice, omiteți faptul că ele nu ar fi putut fi nici metaforic susținute fără existența în prealabil a «realistilor-naționalistilor» Balzac, Flaubert și Maupassant, ca să citez numai câțiva dintre ei. De altfel, personal, cred că Flaubert (acest amestec de Chateaubriand și Balzac cum îl definea un exeget al lui) este mai modern și mai artist decât Joyce, Beckett sau Kafka la un loc.

Titu Maiorescu în celebrul său articol — Poezii și Critici — provocat de discursul la Academia română al lui Duiliu Zamfirescu, în care respectivul în numele unui «modernism» al vremii sale desflințează pur și simplu valoarea poeziei populare, așa cum faceți d'voastră azi, cu romanul nostru interbelic — afirmă cu multă dreptate că poezii să-și vada de arta lor, analiza fenomenului literar și

(Urmează pag. 41.)

ALEXANDRU MARGHILOMAN

de Dr. C. I. UNTARU

ÎN generația noastră mai în vîrstă, ne mai vorbind de tineret, câți își mai amintesc astăzi, sau au auzit vreodată, de Alexandru Marghioman: unul din aristocrații pămîntului românesc, un creșcător, cu renume internațional, al căilor de rasă, și un distins bărbat politic.

Născut la Buzău în 1854, el a fost ales Deputat al Partidului Conservator încă din 1884, și a funcționat de mai multe ori ca Ministru, în special la Externe, apoi la Finanțe, devenind în cele din urmă și Președinte de Consiliu, în ultima fază a primului Război Mondial, atât de tragică pentru Țara Noastră.

Încă de la începutul războiului din 1914, Alexandru Marghioman, împreună cu Petre Carp au susținut cu tărie intrarea României alături de Germania și Austro-Ungaria. El erau convingi că participarea noastră într-un război alături de Rusia, care ne era vecină pe când ceilalți Aliați erau departe — nu se va termina cu bine. În cele din urmă aproape că au avut dreptate, încă pe acele timpuri, astăzi temerile lor fiind împărțite de toți Românii.

Armata noastră, lipsită de armament modern, ne mai vorbind de aviație, care era inexistentă, neînstruită pentru noile tactice de luptă, a trebuit să accepte un armistit în cele din urmă, în Decembrie 1917, cu toată vitejia arătată și sacrificiile enorme făcute pe câmpurile de luptă.

Una din principalele cauze, care au dus la acest dezastru, a fost trădarea trupelor rusești, dezertând în masă la inamic, sau retrăgându-se, pe furie, în timpul nopții, de pe linia lor de luptă, fără a anunța Comandamentul Armatei Române, pentru a lua la timp măsuri de acoperire. Bolșevizându-se în cele din urmă și intrând în debandadă, Rușii au început să jefuiească ce mai rămăsese din Micul Regal, în jurul Iașului, amenințând cu arestarea și împuscarea Familiei Regale și a Guvernului Brătianu.

Armata Română, decimată de marile pierderi suferite pe front, cât și de pe urma unei grozave epidemii de tifos, avea acum să lupte nu numai pe o linie de apărare mai lungă contra asaltului masiv al trupelor Imperiilor Centrale, dar și contra bandelor sovietice în Basarabia și în Interiorul Țării. Pe un teritoriu restrâns în jurul Capitalei Moldovei, denumit atât de sugestiv "Triunghiul Morții", suprapopulat și de mulțimea refugiaților din teritoriile ocupate de inamic, în zădărie, fără adăposturi și înfămânzi, pe o larnă grozavă cum nu se mai pomenise, în care epidemia de tifos făcea ravagi catastrofele, secerând zeci de mii de oameni, cu bandele rusești devastând totul pe calea lor pe unde treceau: fără niciun ajutor din partea Aliaților, ofensiva Generalului Francez Sarrail eșuând în Balcani, în timp ce armatele Germane din fața Iașului făceau un efort enorm de a lichida frontul românesc pentru a se putea reintoarce în Vest — era de așteptat ca Țara Noastră să ceară un armistit.

Primul Ministru, Ionel Brătianu, pentru a nu-și compromite prestigiul la o viitoare Conferință de Pace, în care victoriile Aliaților, a refuzat condițiile aspre de încetare a luptei, impuse de Imperiile Centrale, demisionând în Februarie 1918. Noul Președinte de Consiliu, cu sediul la București, d'vine Alexandru Marghioman, care a și semnat așa zisul Tratat de la București, în Mai 1918.

Fără îndoială că nimeni altul decât unul ca el ar fi putut să fie acceptat de Germani pentru a trata cu ei din partea României. Vederile sale de caracter și o ireproșabilă conduită în viața politică. Un cuvânt dat sau un angajament luat de el, erau ireversibile.

Condițiile de pace impuse de dușman erau dure: Sudul Dobrogei la Bulgari, iar restul Țării sub directă administrație a Imperiilor Centrale, care au obținut și controlul surselor petrolifere și al căilor de comunicație.

Deși nu se găsește mărturie scrisă, se crede că Alexandru Marghioman a acceptat postul deja pierdut de pace, la cererea și a semnat umiltoarele condiții de pace, la cere confidențială și în deplin acord cu Ionel Brătianu, pentru a se putea da un mic răgaz Țării Noastre, și a se salva în speranța unei victorii internaționale, al unui Stat Român existent, în dreptul internațional, al unui Stat Român existent, în speranța unei victorii finale a Aliaților. Aceasta speranță nu a împlinit de a se împlini, în Decembrie 1918, prin capitularea Germaniei.

După victorie, Aliații au anulat Tratatul de Pace de la

București, Ionel Brătianu se reîntorce în Capitală și devine Prim Ministru, fiind sărbătorit ca înfrăptorul al României Mari, împreună cu Regele Ferdinand, Mareșalii Averescu și Prezan și alți mulți luptători naționaliști ca Julius Maniu și Valda Voievod.

În schimb, Alexandru Marghioman este nevoit să se retragă din viața politică, hult de toți și acuzat de trădare, și moare în deplină obscuritate la București în 1925, ducând cu el în mormînt o concepție de politică mondială, acceptată astăzi de toată lumea vestică.

Au trecut mulți ani dela acele evenimente tragice, și în perspectiva unei jumătăți de veac, orice observator nepărtinitor al istoriei va trebui să recunoască că și Marghioman a contribuit la înfrăptirea României Mari, alături de ceilalți bărbați politici în frunte cu Brătianu, singura deosebire fiind, că în timp ce aceia din urmă erau sărbătorii ca eroi, el era stigmatizat ca trădător de Țară. S'ar putea chiar susține, că din punct de vedere personal, Marghioman a sacrificat mai mult decât ceilalți, el fiind singurul, care a acceptat de bună voie, să-și îngroape cariera politică și demnitatea de Patriot Român, la temelia pe care s'a putut ridica apoi edificiul României Mari.

Reamintim toate aceste evenimente pentru a învăța din ele.

În primul rând, după cum vedem, întregirea Neamului Românesc nu ne-a căutat cu un ploc din cer, n'a fost o operație clară dela început până la sfârșit, iar enormele sacrificii ale acelor, cari au făcut România Mare, simțim cum apasă greu pe umerii și conștiința noastră.

În al doilea rând, mai este de remarcat faptul, că deși pe acele vremuri Guvernul și Opoziția se războiau cu o pasională înverșunare, atât în Parlament cât și prin presă ori întruniri publice, pe chestia intrării noastre în război de partea Aliaților sau de partea Imperiilor Centrale — cu Tache Ionescu și Nicolae Iorga de o parte a baricadei și cu Alexandru Marghioman și Petre Carp de cealaltă parte — totuși când interesele mari ale Neamului au cerut-o, cu toții s'au unit să lucreze împreună. Odată ce o decizie a fost luată, prin voiața Națiunii, Petre Carp n'a existat un moment de a-și trimite fiul pe front, unul din ei a și murit curând, lovit de un glonț german.

Ca încheiere mai constatăm, că întregirea și salvarea unei Țări nu depind numai de un joc prielnic de evenimente istorice, dar mai este și rezultatul, în primul rând, al unui efort comun, inteligent și de durată, al tuturor forțelor politice, lucrând împreună și cu entuziasm, în același direcție. Lipsa de Unitate poate rata cele mai favorabile conjuncturi istorice, în timp ce existența acestei Unități poate scoate Țara la liman chiar și din cele mai adverse evenimente politice internaționale.

Dovada: colaborarea Brătianu — Marghioman, fiecare la timpul său, jertfind, fără ezitare, Totul pentru Țară.

TRIBUNA LIBERA

cultural lăsându-l pe seama altora, și asta bineînțeles nu în ultimul rând, a criticilor.

Obiectiv fără să vreau să jignesc pe nimeni, sunt de părere că vorbele lui Titu Maiorescu sunt azi valabile și pentru poetul Horia Stamatu, care își transformă preferințele sale spirituale în jaloane de judecată generală.

Mulțumindu-va încăodată pentru volum român cu regretul de a constata că până la urmă ne despart lucruri fundamentale de concepție și viață.

Cu stimă
al d'voastră

Ovidio VUIA

BIBLIOTECA SATUL

de N. S. GOVORA

E Dumitru Paulescu l-am cunoscut în toamna anului 1945. Ne câștigam pâinea cum puteam, el — cu alții —, cârând bombe americane, eu, ceva mai norocos — cu alții —, fiind gardian al unui lagăr de prizonieri nemți!!! Într'adevăr, destul de înăscărează uneori să producă lucruri nefericite!

Și la un lucru și la altul, cel mai mulți erau legionari. Și legionarii, Duminielle, se adunau să țină sedințe în niște catacombe care, din întâmplare, se găseau prin apropiere. Fără să fiu legionar, venii m'au adoptat și participam și eu la aceste sedințe. Or fi avut și ei motivele lor ca să mă adopteze. Și în afară de aceasta, din contribuția tuturor, deci și a mea, în acea larnă a anului 1945, legionarii au scos o gazetă: DACIA. Numai două numere. Gazeta apărea clandestin, articolele toate semnate cu nume false. Eu eram... colonelul Velcescu, de exemplu. Două numere numai, totuși ale au produs zarvă. Oficiul partidului comunist francez, a publicat un editorial semnat de redactorul șef, Pierre Hervé, cu titlul "Ariergărzile hitleriste". Și noi nu eram ariergărzii ale lui Hitler, ci ariergărzii ale lui Christ!

Bieți oameni, majoritatea intelectualii care munciau cu brațele și din produsul muncii lor își rupeau o parte pentru a ridica un strigăt contra antichristilor! Să se noteze: e vorba de toamna anului 1945! Ce făceau oare pe acea vreme? Bieți anticomuniști de astăzi? Ce făcea și ce scria la "Fapta", di René Theodosiadis? De ce nu reproduce un articol scris de el în acele timpuri, la gazeta lui Mircea Damian, când făcea cunoscut prin scrisul lui, E. A. M-ul? Sau ce scria di Virgil Ierunca, la "Scântea Tineretului", unde era director?

Deci acolo, la Margeval, în 1945, l-am cunoscut pe Dumitru Paulescu. Era băiat de țărani de undeva din Bucovina. Dăru, cu o privire blajină, în dosul căreia se bănuia totuși, o stăncă.

Să terminat "afacerea" cu americanii și apoi ne-am vârat aruncați pe pavalaj orașului lumină: Parisul. Pe atunci și Franța și celelalte țări erau la pământ, fără-mată de tăvălugul războiului. Ne oțetam brațele pentru muncă, dar ele nu aveau nici o căutare. Ne plimbam foamea pe străzile orașului lumină. Și atunci, o parte dintre noi, a plecat în Brazilia. Printre ei și Dumitru Paulescu. Când am stat ultima dată de vorbă cu el, mi-a spus: Măi frate, mă duc în Brazilia. Sunt un intelectual, dar nu mă voi da în lături de la nici o muncă. De va fi nevoie, voi vinde chiar portocale, pe stradă. Bietul prieten Paulescu, deși era bucovinean, și nchipuia că și în Brazilia se vând fructele cu... cobilită oltenescă. Se gândea că dacă nu există pe acolo cobilife, își va întocmi el din lemne cunoscutul instrument oltenesc. Am zâmbit gândindu-mă că ducă va ajunge așa de infometat în Brazilia, își va mânca el toate portocalele destinate negoțului.

ECOURI

● În corpul revistei, cititorul va găsi reprodușă o poezie de Radu Gyr. Nu cred că mă înșel afirmând că această poezie face parte din cartea de versuri scrisă în timpul războiului, de gigantul poeziei românești. Căci Radu Gyr a fost pe front. Pentru reabilitare. Și încă a avut noroc: a fost trimis pe front cu gradul lui de capitan de rezervă și nu cu acela de simplu soldat. Nu vreau să răscolesc într-o rană care doare. Dealtfel îmi vine și greu. Am fost ofițer activ și

deci l-am iubit pe mareșal, dar eram cu simpatii legionare, deoarece-l cunoscusem pe Corneliu Codreanu din 1927, adică atunci când aveam 15 ani. Și nu a fost o cunoștință trecătoare. Dar să vorbim de Radu Gyr. În timpul războiului s'au scris mai multe cărți de versuri, inspirate de Cruciada noastră, de Sfântul nostru războiu, dar cartea cea mai bună de versuri de războiu purta semnătura Radu Gyr. Și tu că se poate scrie o carte bună despre războiu, în proză — năvule sau ro-

man —, fără ca autorul să fi participat la înțelegere. O dovadă în plus ne-o furnizează Cezar Petrescu, care fără să fi făcut războiu, a scris cel mai bun roman — Intunecare —, având ca subiect ceaialtă dramă a noastră: Războiul de întregire. Nu cred însă că mă înșel, afirmând că nu pot fi scrise poezi cu subiect războinic, fără să fi fost acolo, în ploi și vânturi, să nu fi auzit gherul gloanțelor și spărturile obuzelor.

Radu Gyr a fost, incontestabil, un

mare poet. După umila mea părere, cel mai mare. Dar nu ar fi putut scrie cea mai bună carte de versuri războinic, fără să-l fi trecut pe la ureche, gloanțele uclage. Știu deci că a fost pe front, cu gradul de căpitan de rezervă, trimis pentru reabilitare. Și că s'a întors fără un ochi. Și că a fost băgat din nou la închisoare, pentru că nu a avut norocul să moară pe front. Repet, scriu fără ură contra mareșalului căci, ca militar, l-am iubit. Și nu l-am iubit numai pentru că a fost ofițer activ ci pentru că el, cu toate erorile comise, a ridicat Neamul să spele cu sânge rușinea suferită cu un an înainte, când din cauza lui Carol II, armata a trebuit să se retraga din BASARABIA NOASTRĂ, fără să tragă un foc de pușcă, ba încă lovită și sculptată de adunările de derbedei — o scriu tot fără ură, dar adevărul istoric e adevăr istoric —, printre care 90 % aveau nasul corolai.

Suneam deci că Radu Gyr a fost din nou băgat la închisoare, așa că devenind ministru de interne, di Nicolae Penescu, pentru a face plăcere "aliaților", nu a mai fost nevoit să-l caute. L-a avut la îndemână.

Într'un număr anterior suneam că Radu Gyr a scris poezii remarcabile chiar de la început, dar poezia lui a urcat pe culmi cu versurile de războiu, pentru a ajunge la incandescența arcuilor voltice cu poezia din închisori. Mai suneam un lucru banal: poezia se naște din rană, din durere, ca perla din durerea și rana scoicel. Dar, ar putea cineva să ne indice un poet care să fi suferit mai mult decât Radu Gyr? Și nu numai în Țara noastră, ci în lumea întreagă?

Di Zaharia Pană strânge într'un volum poeziile din închisori în care, incontestabil, primul plan îl va ocupa poezia lui Gyr. Gred însă că e nevoie de un volum în care să intre numai poezia lui Gyr, toată poezia lui dacă e posibil, sau cel puțin poezia de războiu și cea din închisori. Cine s'o facă? Fără discuție că în primul rând, di Zaharia Pană. Și în al doilea rând di Nicolae Roșca care-și câștigă viața ca inginer într'un oraș din Spania și care ne-a dat nouă și Istoriei de mâine monumentalul volum al poeziilor celiulite poet-profet, Aron Cotruș. Știu că această operă l-a costat nu numai bani, ci și vreo zece ani de muncă, pentru a strânge poeziile titanului. Di Roșca are părul cărunț, dar față de noi ăștialalți, e tânăr. Încă zece ani de muncă și sacrificii, pentru a publica și poezia lui Gyr-dacă e posibil, toată-l va încorona viața pământeană. *Finis coronat opus*. Probabil că atunci când eu nu voi mai fi în viață, dar nu pentru mine îl cer să pornească la această titanică muncă, ci pentru Istorie și, mai ales, pentru a dovedi tuturor, celor și eu ca nelegionar am învățat: Legionarii nu uită!

● Tot în acest număr am reproduș poezia "A murit Ion". Autorul? Lt. Colonelul Mircea Mărcuș!!! Pentru mine, e un mister. Eram în Țară și am citit volumul "Cu Ion vânător de munte", de Lt. Colonelul Mircea Mărcuș. Poezii extraordinare, după cum cititorul poate să vadă din cea reproducă de noi. Mi-amintesc de una, după mine e cea mai emoționantă, în care nu era vorba de Ion, ci de *Murgul*, călăul vânătorilor de munte, care, a mers alături de Ion mii de kilometri, căzând și el tot atât de des, cum a căzut și Ion. Cine a fost militar sau a făcut războiu, și-a dat seama că acești "cai militari", aveau o psihologie specială, parcă ar fi înțeles că ei "sunt cai

speciali". Cred că ei înțelegeau clipele de bucurie sau de tristețe ale soldatului. Cred că înțelegeau când colonelul săpunea pe drept sau pe nedrept pe stăpânii lui, soldații, și era mândru când aceleași colonelul aducea laude. După cum, atunci când lezeau la zece Mai la paradă, înțelegeau veselia și aplauzele multimi de pe trotuare și "scoțeau pieptul și mergeau în pas de defilare", când azeau gorniglii sau muzica militară. La războiu au mers nu numai ca "activi", adică cei al regimentelor ci și "cei de rezervă", adică cei rechiționați. Și acești cai "de rezervă" — o știu cei ce au făcut războiu —, intrau "în cadentă", adică în viața militară, de multe ori cu mai mare repeziune și mai mare credință decât o făcea stăpânul lui, omul. Mergeau tăcuți, suferind foamea și setea stepelor, înțelegând parca de ce era vorba, bucurându-se de victorii și suferind în înfrângere, privind cum alături îi cade un cal tovarăș și, mai ales, când îl cădea stăpânul lui omul, soldatul care îl îngrijea și îl mângăia. Această psihologie a calului "militar" a înțeles-o Mircea Mărcuș, când a scris așa teribilă poezie la care mă refeream.

Toate sau aproape toate poeziile din "Cu Ion vânător de munte", au fost recitate la radio, pe acele vremuri, de marele artist Vraca. Din nefericire, Vraca a recitat cu același mare talent, mai târziu, poezii în care se preamăra înamicul. Dar nu venim să aruncăm cu piatră. Nu știm dacă a făcut-o numai pentru trebuia "să traiscă" sau a făcut exces de zel ca procurorul de la radio Târgul Cucului.

Dar a existat Lt. Colonelul Mircea Mărcuș? Iată o problemă care m'a frământat și mă frământă. Ca ofițer își avea motiv să mă mândresc că un alt ofițer a putut să scrie versuri atât de frumoase. Căci cartea lui "Cu Ion vânător de munte", treburile situația ca valoare, imediat după a lui Gyr. În plus, ar da peste cap dicționarul strămoșilor noștri romani care spuneau că "inter arma silent musae", celace, ca "fost" "tător de sabie", își avea o mare satisfacție. Dar? Dar?

Cum e posibil ca un tător de sabie, necunoscut, care cel mult a strecurat câteva poezie în cine știe ce obscură revistă de provincie, să se transfigureze grație înaltei tensiuni produse de marea încetare a Neamului și să atingă incandescența arcuilor voltice?

Mai teribilă devine problema atunci când un cecetător mai atent își dă seama că poezia lui Mărcuș este deosebită o poezie gryană. Deci întrebarea care se pune este aceasta: Lt. Colonelul Mircea Mărcuș este Radu Gyr? A existat Mărcușul și a fost atât de influențat de maestrul, încât a scris o poezie foarte bună, dar atât de influențată de maestrul încât ea devine aproape o pastă? Sau Gyr, înălturat de forțele vrăjmege de atunci, a voit să-l bată joc de ele și să le păcălească, făcând ca poezia lui, sub un nume fals să fie recitată la radio de marele artist Vraca? Noi, aici la "Carpații", fără nici o pretenție, dorim ca printre altele, să contribuim la lămurirea Istoriei literare de mâine. Am lansat doar o ipoteză, total lipsită de pretenții. Poate mă înșel în multe din afirmațiile de mai sus, dar nu voiesc decât să se facă lumină. Voiesc să procurăm însoare istoricului literar de mâine, căci un istoric, fără însoare, bălăie.

Cine știe dacă se mai găsește vreun exemplar din poeziile de războiu ale lui Radu Gyr sau din "Cu Ion, vânător

de munte" al Lt. Colonelului Mircea Mărcuș? Poate există cineva în exil care să aibă unul sau amândouă volumele? Și cine știe, poate există cineva în exil care să dea date precise, poate să existe cineva în exil care să fi cunoscut pe Mircea Mărcuș. De ce nu. Iată eu, am avut ocazia să cunosc pe enigmaticul Locotenent Ragalic din Rușoala lui Gib Mihăescu. Când l-am cunoscut eu, era un maior necălit, un învins al vieții care, totuși, inspirase marea roman al lui Gib. Se numea Ragalic și nu Ragalic, Gib recurând la o anagramă.

Pe cât putem deci, încercăm să furnizăm date Istoriei de mâine, Istoriei literare și celelalte. Și, mai ales, Istoriei prigonite. Di Zaharia Pană, care incontestabil este un specialist al poeziei gryanne, ar putea veni cu prețioase date în această problemă. La noi, sau în altă parte, aceasta e secundar. Căci repet, nu este exclus ca Mărcuș să fi fost Gyr. Știe toată lumea că Gyr, a recurs și la trucuri. În închisoare a scris niște versuri care suneau:

"Din pumnul tău tu fă ciocane,
Și sparge zidurile țării!"

Aceste versuri au fost puse pe muzică-cred că tot în închisoare-de Nelu Manzatti dar, după leșirea din închisoare, nu puteau circula asemenea "blasfemii". Și Gyr a făcut alte cuvinte:

"Du tristețea mea amară,
Vânt de seară, vânt hoinar!"

Versuri și muzică ce ne-au umedit ochii atunci, și care ne umplu ochii de lacrimi astăzi. "Carpații" ar primi cu bucurie orice date ce ar putea duce la lămurirea acestor probleme. Inclusiv și poezie, în special, date mai precise și mai emoționante ar putea da di Manzatti. "Du-ți!" Gyr-Manzatti a produs multe lucruri în afară de serie, atunci. Desigur că dintre toți exilații, cel care l-a cunoscut mai bine pe Gyr, e di Manzatti. De ce nu scrie o bucată cu amintiri despre această colaborare Gyr-Manzatti și, mai ales, despre omul Gyr? Aceste amintiri, cred eu, ar interesa și pe exilații de astăzi dar, mai ales, Istoria de mâine. Cu talentul daale de povestitor pe care ne-a învățat să-l cunoaștem, scriindu-și amintirile despre Gyr, ar face să ni se umzească ochii ca atunci când ascultam "Frumoasa mea cu ochii verzi" sau "Vânt de seară".

● În exil s'a vorbit de Andrei Oțetea. În Mai sau Iunie 1930 a avut loc un concurs pentru ocuparea unei catedre rămășă liberă, la Universitatea di Iași. Candidații Andrei Oțetea și Ion Hudă. Amândoi erau membri al partidului național - țărănesc, Hudă centrist, Oțetea membru al aripel slăngi.

În Istoria ocupării unei catedre universitare, socotesc că a fost cazul care a dat cel mai mult de vorbit, care a pasionat opinia publică. Cât timp a durat concursul, Iașul a fost în fierbere. Nu numai profesorii Universității și ai școlilor secundare, nu numai ziarile Iașului și cititorii lor, dar chiar și așa zisul om de pe stradă, a fost pasionat de peripețiile concursului.

Ziarele scriau în fiecare număr, în special distoria faptului că numele celor doi candidați se pretau la anecdote și calambururi. Mi-amintesc două: Profesorul Hudă bă gânditor, într-o călătorie, un pahar de vin și scutura des din cap, nemulțumit. Un gazetar îl vede și-l întreabă:

— Nu-i bun die profesor?
— E cam ojefti, a răspuns Hudită.
Și acum, contrapartida:
Oțetea, care nu era leșan, s'a pierdut
într'un cartier necunoscut, Tătărași
sau Târgul Cucului, și întâlnind un
cetățean, l-a întrebat: Die, cum pot
ajunge la Universitate? Și cetățeanul
l-a răspuns: Ia-o pe hudită cea.

Profesorul Hudilăb avea multe și valoroase lucrări de specialitate. Citez două, pe care le-am găsit în biblioteca lui Traian Popescu: „Les négociations diplomatiques entre la France et la Transylvanie au XVIIe-ème siècle”, 970 pagini. Librairie universitaire J. Gamber, Paris 1926 și „Histoire des relations diplomatiques entre la France et la Transylvanie au XVIIe-ème siècle”, Paris, 1927, 432 pagini, același editură.

Ion Hudăță era profesorul nostru de istorie. Am trecut și pe la liceul Codreanu, din Bârlad, și pe la liceul militar și pe la facultate. Am cunoscut deci mulți profesori. Pe Ion Hudăță îl consider profesorul perfect. În timpul lecțiilor ne ținea o oră întreagă sub vrala verbului lui. Noi îl ascultam fermecăți, nefiind nevoie de amenințări și nici măcar de ridicarea tonului. Nu m'am putut remarca la cursul lui, cum nu s'a putut remarca nimeni: toți elevii erau foarte buni. Hudăță era nu numai respectat ci și iubit de elevii lui. Promoția mea, 1930, poartă numele lui. Ocuparea catredrei de către — învinșese aripa stângă —, Oțetea, a fost o mare lovitură pentru noi, elevii lui Hudăță.

În 1930 a venit Carol II. Toți elevii din ultima clasă, natural, erau carliști. Fremătau. În timpul nopții săream pe ferestre și prin țiguri ne strecuram până la gardul de fier. Pe strada Carol, treceau manifestații. În fruntea lor erau Corneliu Codreanu și generalul Constantinov. Profesorul Hudită se prefăcea a nu vedea fremățul nostru și-și continua liniist cursurile, dar, într-o zi, un coleg l-a întrebat ce crede despre întoarcerea lui Carol II. Hudită ne-a privit lung pe toți, apoi foarte calm a răspuns: Dragii mei elevi, imi pare rău că vă voi dezamăgi. S'a creiat un precedent grav. S'a amestecat armata în politică și aceasta nu e bine. Dumnezeu să ne ajute!

Nu mai târziu și, mai ales, în
 exil, mi-am dat seama de inteligen-
 ția cunvintelor lui. Hudică a rămas
 profesor de liceu, modest, și jubit de
 toate generațiile de elevi. Cred că nu
 mă înșel, afirmând că a fost ministru
 — din partea național-târșitorilor —
 în guvernul Rădescu. Apoi n'am mai
 auzit de el. Poate a trecut prin [adel]
 închinător, poate a scris
 încă pe vremea noastră "câmpul de
 onoare". Unuia, rămas undeva prin
 Rusia, Liviu Dorobanțu, l-am văzut
 fotografia în ultimul număr al redue-
 ței ce se cheamă "Stindardul", a că-
 pitanului de călărași Ion V. Emilian.
 Puțin rămas, bolnav și hărțuit, a
 vor întalnit în 1980, președinti de șe
 bătrânul profesor Ion Hudică. O jumă-
 tate de secol! Pare că a fost ieri!

Oțetea a făcut carieră. În urma zimei rebelli din 1941, Școarpan, directorul Teatrului Național din Iași, a fost înlocuit cu... Oțetea. Prima lui măsură ca director, a fost aceea de a scoate din cabinetul directorial, iocana de pe

NOTE CU LEXIC P

● În "Satra", no. 150, citim: "Citec într-o publicație a Exilului din Paris, etc.". Semnează L. Cromide, probabil înalt un pseudonim al diul Ieremia Flacăra. Decl. "Buletinul Ieremiului. Dar de ce, o gazetă a 'Exilului'". Răspunde că vorba de exilul românesc, di Theodosiadis n'a fost arhicunoscută roman. Atunei, a exilului ere-

pot fi în acea zi în mijlocul celor scăpați din potopul ce a trecut peste generația noastră sacrificată, dar "în regimul de libertate" din Țara noastră, o asemenea prezentă ar fi mai mult decât riscantă.

● Cartea "Istoria politică și militară a războiului Românii contra Rusiei Sovietice" de general Platon Chirnoagă, ediția obișnuită s'a epuizat. Se mai găsește un număr redus

de exemplare din ediția de lux. Cei care doresc să aibă această ediție editată, nelegată, o pot cere la editura "Cartapoli", prețul fiind tot 10 dolari.

Înainte de moartea sa, la generalul Platon Chirnoaga ne-a lăsat manuscrisul acestei lucrări revizuite și completate cu datele furnizate de lucrările autorilor străini, apărute între timp.

Redactarea acestei cărți revizuite și completate s'ar putea face numai dacă ar exista un număr suficient de înscriseri anticipate pentru cumpărarea ei.

- Din creșală, în toate listele de publicitate ale Editurii "Carpații", a fost omisă cartea "Amintiri din Copilarie" de Ion Creangă. Această carte poate fi cerută la editură, costul e fiind 5 dolari.
- La revizuirea depozitului nostru de cărți s'au mai găsit 5 exemplare din cartea "Istoria literaturii române de D. Murășag, vol. I și II în ediție de lux, nelegată. Costul ambelor volume este 20 dolari.

● Deasemeni, se mai găsesc în depozit 5 exemplare din cartea "Po-vesti" de Ion Creangă, ediție de lu-nelegată, costul unui exemplar fiind 10 dolari. Ediția obișnuită a aceste-cărți e epuizată demult.

• Ne-a fost cerută de mulți com-patrioți cartea "Cazul Iorga-Mac-gearu" de Horia Sima. Editura "Că-pații" nu mai are această carte, da-ea poate fi cerută la Editura "Dacia" Gheorghe Costea, Av. Alberto Alco- cer 47, 11. Madrid-16.

● Din partea dlui Dominik Nico primim o elegantă carte de proză scrisă în limba engleză. Titlul e "Sea Encounter" (întâlnire cu mine însuși). Regretăm că cel puțin deocamdată, nu putem face o recenzie acestor cărți, deoarece nici unul dintre colaboratorii noștri din Spania, nu cunoaște suficient limba engleză, pentru a putea recenza o carte scrisă în această limbă. Și nu putem utiliza metoda condamnată de noi în atâtea rânduri, adică aceia de a recenza o carte scrisă într-o limbă pe care "recenzentul" n-o cunoaște. Credem însă că ne găsim în fața unei cărți bune, dacă ne gândim la articolele publicate de dl Nico în confratele "Stindardul", articole pe care le-am citit.

Cartea (74 de pagini), poate fi comandată la adresa: Dominik Nico P. O. Box 411, Times Square Station, New York, N. Y. 10036, U. S. A., costul fiind 5 dolari. N. S. G.

OTOLIT

găsesse o explicație, a schimbării de atitudine, și am găsit-o. Șeful Grupului 81 a dat dispoziție ca să nu se mai întreprindă publicațiile "surori" și, după cum se vede, ordinul a fost executat.

• Tot în "Sătra", acelaș număr citim: "La fel chestia și cu alte calorii ale diu (?) Spălătelu. Deci zis Spălătelu e un calomniator. Pentru

Găzdar, în "Pământul strămoșesc" și (7) Spălateau este un *intellectual comunist*, care e departe de a fi un *calomniator*. El a scris o carte plină de adevăruri, bazate pe documente găsite în arhivele de la București (comuniste). Dar cu di Găzdar nu s'au debarat de acord Părintele Boeldanu, di Măloaie, avocatul V. V. Stanciu și *Justiția franceză*, care nu a acordat nici un credit afirmațiilor lui Spălateau. Și acum, di S. G. Bănăneanu, în "*Sătra*", se declară contra Spălateului, și-l numește ceiace este în realitate: un *calomniator*. S. G. Bănăneanu nu mai este un pseudonim al diui Ieremia Flăgnetă, ci e di Sava Gărlău, până pentru care avem toată atima.

● "Consiliul este încă în fază de organizare ce va lua curând sfârșit". Aceasta o spunea di Nicolae Penescu, nefeierit tată al Comitetului Național, care, ca și confratele său Consiliul Național, întâmpină dificultăți pentru a lăsa la lumină, în "Cuvântul românesc" din Ianuarie 1979, că s-a apără în Ianuarie, însemnarea că, după regulile redacției ziarului citat, di Penescu și-a trimis articolul în Decembrie. Și au trecut de atunci 7 luni. Probabil că pentru di Penescu, curând însemnarea 5-6 ani!!! Să așteptăm deci.

● In vizita ce am făcut în Germania în Aprilie, un compatriot român spus: "In Cuvântul românesc", di Amzăr a expus, in celace priverste Consiliul Național, atâtea părerī contradicțorii, toate doctele bineînțeles, că m s'au incurcat în cap și nu mai pricep nimic. Scrie de o notă și roagă pe di Amzăr să-și spună ultima părere in această spinoasă chestiune. Uite sunt bătrân și n'asī vrea să mor înainte de a cunoaște această ultimă părere a doalei."

● Dl. Dr. Petre Vălimăreanu are mai multe manii. Una e aceea a Priștilor, a doua a gramaticii, acordurilor și virgulelor și acum — după ce pare că l-am desbătut de primele două —, își descopere una nouă: aceea de a-și pune lupa și a căuta de căori îl este pomenit numele în numărul anterior al revistei noastre. Și astfel, stabilește că numele l-a fost citit de 39 de ori. Curiozitatea m-a împins să controlez dacă a numărat bine. Și nu a numărat bine. Se pare că e cert cu matematicile, ca și mine. Numele l-a fost citit numai de 38 ori, de fapt, a greșit la numărările de 38 ori, de carezul că la 38, că la 39, a adăos și pe cel de... Petre Flagnat. Păi bile dr. da, dar continuă să te ocupi de aceste bagatele, n'ai să reușești nici dată să scrii nu numai cele două cărți le ai pe șantier, dar nici broșurile de 6 pagini, ca să te apropii cel puțin de "culturalu" Demostene Vula.

● Ca să-l facem plăcere, în viață când vom mai pomeni de "Vatra", vom spune "Sătra" așa cum îl cheamă să-l spună Printul lui Nicolae Hohenzollern. Iar lui, noi vom spune Petre Vălmăreanu și nici Petre Flăgăreț, ci... Ieremia Flăgăreț. Aceasta, pentru că mareu cu oțel în gard. Astfel, crezând că mi-a deservit călcăiul lui Achile, mă numesc inventator, și anume, afirmă că inventat faptul că un ofițer activ poate să se ducă pe front ca colonel. Îmi pare rău, dar nu am ce face, trebuie să vorbesc despre mine și mă laud.

În toamna anului 1940 și începutul

lui 41, mi găseam în reg. 13 Inf. Iași, ca locotenent și anume, pe zona, la Costulești, pe Prut. În prima lui 21 Ianuarie 1941, am obținut o mică permisiune ca să vin la Iași, unde aveam un proces cu C. F. R.-ul. Căutam apoi să profit de ocazie pentru a ruga pe prefectul Ion Dobresă să intervină la Cenzura Centrală de la București, pentru a obține aprobarea scoaterii unei reviste literare. Pe Ion Dobresă îl cunoseam cu puțin înainte când, în calitate de prefect, îmi scrisese și mă invitase la Tecuci, de unde eram originar. Luasem masa cu el și cu vărul meu Ion Crânganu, cel care a dat numele de "Garda de Fier", intrând astfel în Istoria Mășcării Legionare.

Și la această masă îmi propusesă să fiu numit primar al orașului Tecuci. La refuzul meu de a accepta, mi-propusă să mă numescă comandant al Legiunii de Jandarmi. Am declinat și această ofertă, motivând că am un angajament față de Stat de a servi ca ofițer, timp de 9 ani. Acești 9 ani se terminau la 1 Iulie 1941, dată la care l-am spus că voi demisiona și mă voi pune la dispoziția Mișcării, mai ales că eram pe punctul de a-mi trece ultimele examene la Facultatea de Drept.

Aveam deci destule motive să cred că Ion Dobre va interveni pentru aprobarea revistei ce voiam să scot. M'am dus deci la prefectură, dar am găsit-o ocupată de jandarmi. Ajuns în fața Fundației Carol, mi-am dat seama că se întâmpla ceva, văzând o coloană de legionari, în marș. M'am adreșat geșului acelei coloane, cerându-l să-mi spună unde se găsește prefectul Dobre. M'a întrebat cine sunt. M'am identificat și atunci geșul coloanei m'a salutat și mi-a spus că prefectul se găsește la baricadă la prefectura de poliție. M'am dus și acolo, și, după alte identificări, căci, ajuns la prefect, Se pare că legionarii știau și ei ceva despre "omulețul cu vaporosele pe Mures". Ion Dobre mi-a explicat situația și mi-a cerut unele lucruri pe care nu e cazul să le dezvălui.

A doua zi m'am dus la judecatori unde am câştigat procesul, eu, numărul 10 student în Drept, deşi adversarul avea o avocată get-beget, care mai era şi frumoasă. Ieşind de la judecătoria drumul meu spre casă, ducea prin Piaţa Unirii. Ori Piaţa Unirii era ocupată de o manifestaţie legionară. Am stat şi eu vreo 15 minute şi am privit. S-a vreo 10 m. de mine am văzut pe un Lt. Col. de Stat Major pe care îl cunoşteam. Se numea Palade. L-am salutat şi apoi am plecat. Peste vreo 15 zile, revenind la Iaşi-m-am dus

amintire motivele-mi s-a comunicat că am fost mutat la Cernavodă, în interes de serviciu. Mutarea aceasta era o grea lovitură pentru mine. Îmi plăcea greua examenele la facultate și lectura revistei. Revista a apărut totuși câteva luni mai târziu. Se numea "Crier Ieșan" și a apărut până la ajungerea rușilor la Iași. Au colaborat cu ea mulți dintre profesorii de la Universitatea din Iași, printre care Ștefan Borehete, Bărsănescu și... Rădu Vulpă. Ba mi-a trimis, prin Al. Poniș, — somitate literară atât la București, un articol chiar maaarele G. Călinescu. Nu l-am publicat articolul și l-am comunicat la "Poeta Redacției", motiv pentru care nu-l publică. Da, că e un "omuleț", locotenent și încă... oia!

La Cernavodă eram la Reg. 2 G
niseri pază, unitate neoperativă. A
ceput războiul, am fost trimis pe P
până în Oct., apoi, pe frontiera b
gară. La radio se dădeau comunic

prin care se anunța că fiecare trebuie să rămână unde se găsește, să nu se facă cereri de a merge pe front. Și totuși, eu făcui, și nu una, ci 5 cereri, la care nu mi s'a răspuns. Necălit, m'am dus la poetul G. Tutoveanu cu care eram prieten și care, la rândul lui, era prieten bun cu dl Pamfil Șelăru. Acesta mi-a dat o scrisoare către directorul "Curentului".

Acolo, m' stat de vorba cu frații Alexandru și Polydor Tutoevanu, dar cel care m'a introdus la director, se numea, cred, Vlasilescu. Așa am cunoscut personal pe furtunosul director al ziarului "Curentul". Di Șelaru mi-a promis că va interveni, totuși, nu s'a întâmplat nimic. Intrând în conflict cu șefii mei, dela Mangalia și Constanța, am venit la comisie de anchetă în fațetea căreia se găsea comandantul brigăzii, colonelul Onică. Am pleșit victorios, ca în toate ciocnirile până atunci, și de atunci încoea, și cum victorios voi leși și din cele viitoare. Și multe au fost aceste ciocniri. Pentru a drege busuolul, generalul Negulescu, comandant al corpului de grăniceri, m'a chemat la raport. S'au produs atunci scene savuroase, pe care nu e cazul să le povestesc, din lipsa

de spațiu. Și la sfârșit generalul m'a trimis din nou pe frontieră, unde aș fi putut rămâne liniștit până la sfârșitul războiului. Generalul Negulescu a fost un sabotor al războiului nostru în Răsărit. Mi-a spus: *Eu fac toate eforturile ca să vă scap de front, să vă voi da tînești de fleacuri*. Cu ton ridicat l-am răspuns că în școli am învățat că frontul se numește "câmpul de onoare" și că cer să fiu trimis pe front. S'a înfuriat, a chemat pe șeful de Stat Major, colonelul Teodorescu cred că s'a chema și a dat ordin să mă trimită la Reg. 2 Grăniceri operativ. Acest regiment se găsea la Timișoara. Dar înainte de a pleca la Timișoara, făcuse nimănui, am tras o fugă la Iași unde am dat redactorului revistei a cărei director eram, să publice o notă sângeroasă la adresa generalului Negulescu. Rubrica de note de atunci s'a numea "În vîrf de săbîl". Tot corpul de grăniceri a rîs șiind că era vorba de generalul Negulescu, dar acest lucru fost destul de inteligent. Și-a dat seama că nota ocolea cu grîla orice cîștigire cu articolele codului, și că dacă m'ar fi chemat în justiție, ar fi plecat din procesul și s'ar fi făcut de rău. Tăcut deci chitile, făcându-se că nu înțelege de ce e vorba. E drept că nu s'um avansat căpitan, dar e de presușea să se cere o oarecare doză de curaj unui căpitan, ca să se la de guverna comandantul corpului de grăniceri

M'am dus apoi la Timișoara, dar măritorii nu mă pierdeau din vedere. După două luni m'am pomenit mutându-mă la reg. 1 grăniceri din București. Acolo, comandantul regimentului, știa ce să mă pună să fac. Mi-a găsit însăși un loc: să mă ocup de grădina de flori a regimentului, pentru sunt... poet! Când se făcea adunările ofițerilor regimentului, sălă sa umplu — erau peste 200 — și eu, cu gradul de căpitan, eram pierdut pe undă prin fundul sălii. Toți aceștia erau ofițeri pe care generalul Negulescu voia să-i scape de front. Însăși, regimentele de grăniceri s'au contopit, altele regimente și am fost repartizate la reg. 20 Inf. Turnu Măgurele. Din de la Turnu Măgurele, regimentul, de la toată divizia 4, a fost trimis în sașe zile din jurul Timișoarei. Și acolo, la toamnă anulul 1943, am făcut al 5-lea raport pentru a fi trimis pe front, dar port rămas tot fără răspuns. În p...

NOTE CU LEXIC POTOLIT

44 —

măvara anul 1944 am fost trimis să urmez o școală de fortificații, la Bărlad. Ofițerii ce făceau școala trebuiau apoi să supravegheze construirea unei linii fortificate ce ar fi mers de la P. Neamț, Bacău, Bărlad, etc. Dar cursul școlii a trebuit să fie scurtat cu 3 zile; rușii ajunseseră la Iași. Eram bolnav, a trebuit să mă refăc mai mult timp, dar am plecat, așa bolnav, în aceeași noapte, spre Turnu Măgurele. Și aceasta pentru că trăiam intens tragedia țării mele. E explicabilă deci înverșunarea mea contra celor ce pregăteau deja trădarea.

La T. Măgurele am găsit regimentul pregătindu-se pentru plecarea pe front. Era o pregătire febrilă. Am fost imbarcați pe vapoare, cu direcția Galați. Aceasta, în ziua de 4 Aprilie, la ora 2. Pe la 6, când vapoarele erau plecate, a venit o telegramă de la M. St. M. București, prin care se spunea că s'a apucat cererea mea de a merge pe front și că trebuia să mă prezint imediat la București, unde urma să fiu urcat într-un avion și trimis în Crimeea, unde situația atingea punctul ei tragic. Pe atunci nu existau mijloacele de transmitere de aștezi. Debarcați la Galați, am făcut mai mult o goană decât un marș, spre locul nostru de pe front, care în fața Ruginosiei, moșia lui Cuza Vodă, unde deasfârșit se afla înmormântat marelui domnitor. În același seară, B. B. C. iștii anunțau nu numai imbarcarea și plecarea, ci și scufundarea vaselor de către aviația „aliată”. Spre nenorocul B. B. C. iștii, ultima parte din comunicatul lor era falsă. Dar, nu mai puțin, acest punct a produs groază în sufletele soldaților celor plecați, inclusiv soția mea. Deci încă un motiv de înverșunare contra diului Iancu Raftu.

Dar la două zile după instalarea pe poziție, o nouă telegramă cerea să mă prezint la P. S. a bat. 2 V. M. la Brașov, deoarece Crimeea fusese lichidată și zisul batalion nu mai avea ofițeri. Comandantul brigăzii, generalul Constantin Teneșcu, m'a chemat să-mi comunic telegrama. I-am povestit tot bucuriile, toate rapoartele și intervențiile lămuritoare la diul Șeicaru și la zisul batalion. Generalul Teneșcu, m'a chemat să-mi comunic telegrama. I-am povestit tot bucuriile, toate rapoartele și intervențiile lămuritoare la diul Șeicaru și la zisul batalion. Generalul Teneșcu, m'a chemat să-mi comunic telegrama. I-am povestit tot bucuriile, toate rapoartele și intervențiile lămuritoare la diul Șeicaru și la zisul batalion.

Generalul Teneșcu, om dintr-o bucată, l-a plăcut atitudinea mea, mi-a strâns mâna și mi-a spus: rămi! Dar nu s'a terminat. În luna Iulie a venit o altă telegramă prin care se cerea pedepsirea mea și a celor care au contribuit la neexecutarea ordinului de a pleca la P. S. la Brașov!!! Dar generalul Teneșcu era un om dărz: a obținut anularea acelor absurdități și, înasfârșit aprobarea de a rămâne afectat reg. 20 Inf. Deci eu stăteam din Aprilie până în Iulie în linia I-a și comandam 1000 de oameni... ciandestri!!! Să adaug că în luna Iulie cred, murind șeful de operații al brigăzii, căpitanul, poetul și prietenul Aurel Marin, Teneșcu a dat ordin telefonic să mă prezint să-l iau locul? Era vorba de a deplasa de vreo 8 km. înapoi. Și am răspuns tot telefonic: refuz!

— Pagini de roman ficțiune? Poate. Regretând că am sacrificat atât spațiu pe chestiuni personale, mă gândesc doar cu ideea că din cele expuse, se adăuga date pentru istoricii de mâine. Ie dosarul ce se îngroașe în ficțione și dosarul trădării de la 23 August. Am indicat pe unul din sabotorii răz-

boiului nostru Sfânt, pe generalul Negulescu care, drept răsplăt, a intrat în guvernul gen. Sănătescu. Subsecretar de Stat a avut pe un general care și-a părăsit divizia când mărșăluia spre Vest, locul lui fiind luat de gen. Chirnoaga. Acest general se numea Puiu Petrescu, se găsește pe undeva prin Statele Unite și și mai vară când poate, venim neputându-l, în fața unui prieten al lui, un preot, care se preîntindea legionar. E curios cum acest general nu a fost încă cooptat, membru al Consiliului Național. Dar nu e timpul pierdut: Hai să dăm mâna cu mâna!!!

Dar în fața acestor rânduri, ce mai are de zis directorul „Șătrei”, di Ieremia Flăgăreț?

La celălalt punct al atacului său, va găsi răspunsul în nota ce-l privește direct pe prietenul său Demostene Enescu.

• În articolul meu despre Radu Gyr spuneam — bazat pe logică —, că desigur în închisori, nu numai legionarii au învățat pe de rost poeziile gigantului, ci și nelegionarii și chiar antilegionarii. Iată însă că logica mea a fost depășită: nu numai antilegionarii, ci chiar și comuniștii căzuți în disgrăție le-au învățat pe de rost. Căci iată ce citim la pp. 146/47 din cartea „Gherla” de Paul Goma: „o strofă dintr-o poezie de Gyr, am uitat acum care, în acele timpuri glăm pe de rost câteva zeci din poeziile lui”. Ieșit din închisoare, Paul Goma a reîntors în grațiile partidului și — natural — a uitat acele poezii. Dar nu le-a uitat alții.

• Din partea diului cpt. Ienciu primim o întâmpinare pe care ca și rândul trecut, o publicăm cu plăcere deosebită:

„Eu am trimis articolul cu mărturiile tuturor publicațiilor românești din exil, cu rugămintea de a fi tipărit și transmis cititorilor. Singur Domnul I. Teodorescu-Făget l'a publicat în „România Democrată”. Di Theo mi-a telefonat spunându-mi că-l prea lung pentru buletinul pe care-l scoate, dar s'a propus să-l difuzeze, făcându-mi astfel un mare serviciu. Di Valimareanu (care a venit cu Parintele D. Popa la înmormântarea Mamei), mi-a cerut 150 de exemplare, ca să le difuzeze. Di Emilian mi-a scris și a cerut să suprim anumite pasagi. I-am răspuns și am acceptat o modificare. De-atunci n'am mai avut vești. Dela „Cuvântul Românesc” nici o reacțiune: comitetul de redacție a găsit, probabil, că mărturiile mele nu corespund cu spiritul revistei. În ce mă privește, nu-i nici o supărare. Cam la fel am judecat eu, când nu v'am trimis articolul, dar vi l-am anunțat. După afirmația diului Opt. Beldie, am judecat greșit și accept acest reproș. Dar nu accept că Di Opt. Beldie (care-l jurnalist de meserie), să afirme, sau mai bine zis să insinueze, că „E o chestie de gust” ca și când l-ași fi preferat pe Di Theo, fața de alți gazetari români. Nu-i adevărat și deoculă v'rog să rectificați!”

Cu mulțumiri și deosebită stimă,

ss Doru Ienciu

Di Opt. Ienciu a redactat scrisoarea în ziua de 22 Iunie 1979 și după dată, pune în paranteză: 38 de ani decând am deschis focul, la Prut.

Îl mărturisesc că aceasta notă m'a emoționat, amintindu-mi ziua când întreg Neamul românesc a ingenun-

chiat: în biserici, în case, pe străzi, pe câmp, rugându-se lui Dumnezeu, pentru țară și pentru cei ce deschisera focul la Prut.

Repet, socotesc mărturiile sale prețioase pentru istoricii de mâine, fiind cum le-a publicat și difuzat, rămânând secundar. Mărturiile sale prima parte după a mea parer-constituiesc un document de valoare, conținut și fără replică.

• Într-un articol din numărul trecut, scriam despre excesul de zel pe care l-au depus unii și pe care-l depun astăzi alții, în funcțiile ce dețin în R. S. R. Vol veni cu un exemplu. Să vorbim despre Parchet.

A) Parchetul în România dinainte de 1944, adică din România „burghezo-moșierescă”;

„Parchetul burghezo-moșieresc român, care, a deținut un important rol cu prilejul înscenării crimelor împotriva membrilor Partidului Comunist Român, partid care a luat atitudine împotriva curbelor de sacrificiu, împotriva somajului și a sângeroasei exploatare burghezo-moșieresti. Parchetul a fost acela care, în loc să trimită în judecată pe cei care au organizat măcelăria a peste 30 de mii de greviști în anul 1929 la Lupeni, a trimis în fața Justiției alți 70 de mineri care au luat parte la grevă, demonstrând vinovăția lor cu martori care azi au fost demascați ca dușmani înalți ai poporului muncitor.”

B) Parchetul din Franța: „În Franța Parchetul este una dintre instituțiile cele mai reacționare, fiind organul înscenat cu punerea în mișcare a urmărilor penale, cu supravegherea instrucției prealabile și cu susținerea acuzării în fața instanței împotriva celor care încălca legalitatea și ordinea de drept burgheză. Parchetul francez face parte din sistemul Ministerului de Justiție și este un instrument maleabil de luptă împotriva mișcării revoluționare.”

C) Concluzii: Indiferent de particularitățile fiecărui Parchet din țările capitaliste, indiferent de denumirea ce i se dă de organizarea sa, Parchetul burghez a fost și rămâne un instrument docil al centrelor monopoliste, o armă a acestora de a reprimă mișcarea revoluționară de eliberare a clasei muncitoare.”

Pașagi de mai sus, le-am copiat dintr-o carte „științifică”, ce poartă titlul „Supravegherea generală exercitată de procuratură”. Cartea are doi autori: Felix Schechter, care după nume trebuie să fie român-reant”, și al doilea, Emil Georgescu, care după nume, cred eu, este român-valah.

Dar acest domn român-valah, după cum tot exilul, glie, este la Radio Europa Liberă. Despre celălalt membru al tandemului, nu se știe pe unde ar fi. Se știe doar că ar fi căutat cu febrilitate de di Noel Bercovici, tocmai cu acest scop: refacerea celebrului tandem „științific” dela Bercovici, Schechter-Georgescu, mai ales că după cele ce scrie în „Buletinul Israelitilor de Rit Elen”, no. 699, singur, di Emil Georgescu e în pană de inspirație.

• În gazeta românească „Exilul Solidar”, am găsit o notă din care ar reieși că la Radio Europa Liberă, ar fi prea mulți evrei-români. Citează mai mulți, printre care pe di Noel Bercovici (director), Ioana Măgura, fosta spenkerta la Radio București,

J. Popper, dna Făgărășanu, Cunea, etc. Din Buletinul Israelitilor citat, reiese că recent a mai fost angajat un oarecare Iancu Spiegler, care după nume, pare să fie tot român-neamt. Și tot din zisul buletin am aflat că la Paris, Europa Liberă are drept corespondent pe Alain Paruit, pe care noi îl credem francez, dar di Theo se însărenea să ne lumineze, spunând că adevăratul nume al diului Paruit ar fi Herscovici, deci, probabil, tot un neamt, iar corespondent în Statele Unite e di Liviu Floda. Cu tot Liviu roman, se pare că și acest domn e tot neamt. Se pare că lista noastră nu e completă.

Eu nu sunt antisemit. Dovada cea mai bună e că din numele de mai sus, pentru cele pentru care nu aveam siguranța că ar fi evrei-români, l-am băgat pe toți în lotul nemțesc. Să nu că năci un cititor nu mă crede, dar, cel puțin, eu am încercat.

Un învățat evreu a spus că antisemitismul îl provoacă înșiși evreii. Ar fi interesant de știut care e procentajul de la Europa Liberă, adică câți la sută sunt evrei-români, câți nemți-români, tureli-români, tătari-români, etc., și câți, înasfârșit, român-români sau român-valahi. Cred că nu e vorba de un secret de Stat și Europa Liberă ar putea trimite o lista tuturor, sau numai unei părți la publicațiilor de limba română în exil. Atrag atenția că e vorba de procentaj. Ca să nu mă bine înțeles, voi povesti o anecdotă. Doi evrei din România au părăsit țara noastră și după mulți ani se întâlnesc în alta, să-l zicem Franța. Bucurie, strângeri în brațe, etc. Și înasfârșit vin întreabare.

—Tie, cum îți merge, Itie?
—Prost de tot măi Sloim. Dar tie?
—Mie? Foarte bine.
—Dar ce faci tu?
—Conserve de carne. Se vând ca pâinea caldă.

—Dar ce fel de carne?
—Amestec de carne de cal, cu carne de prepelită. Bine înțeles că pe cutii pomenesc numai carnea de prepelită, nu și pe cea de cal. De asta se vând bine. Si eu pun jumătate din una și jumătate din alta.

—Auziți! Sloim, tu nu ma poți păcăli pe mine, de unde găsești tu 10.000 de prepelite ca să amesteci cu carnea unui cal?

—Dar cine îți-a spus măi Itie că eu pun un cal și 10.000 de prepelite? Nu îți-am spus că pun jumătate carne de cal și jumătate de prepelită? Adică pun un cal și o prepelită, o prepelită și un cal, și așa mai departe!!!

Cred că cititorii mei și chiar di Noel Bercovici au înțeles despre ce este vorba. Pentru că dacă e vorba de o prepelită și un cal!!!

Fără îndoială că noi nu ne-am supăra nici în acest caz, mai ales că supărarea noastră nu ar duce la nici un rezultat. Căminii latră și... caravana trece. Mai ales că în loc de cămille, caravana are boys americani. Dar oricum, în această situație, ași veni cu o propunere: zisului post de radio, să nu l se mai spună Radio Europa Liberă ci... Radio Târgul Cucului.

• Di M. F. Enescu scrie la redacție: „Potrivit Legilor Presei și regulilor de corectitudine gazetărească din toate țările libere, v'rog să binevoiti a publica rândurile următoare”. Și „rândurile următoare” sunt nici mai mult nici mai puțin decât 6 (șase) pagini!!! Un panegiric al tatălui său.

După câte știu, di Demostene Enescu a studiat Dreptul, are deci patalama la mână, nu e ca alți gazetari „profesioniști”, cu patru clase primare. Ori după toate legile de presă din lume și regulile de corectitudine gazetărească, atunci când cineva se consideră lezată de o publicație, poate cere o rectificarea, în următoarele condiții:

— Rândurile incriminate să lezeze onoarea reclamantului sau să se refere la chestiuni familiare.

— Rectificarea să nu depășească numărul de linii ocupat de textul incriminat.

— Rectificarea să se situeze în același loc al publicației și să fie imprimată cu aceeași caracteră ca și textul incriminat.

Eu am vorbit despre ilustrul tată al diului nu mai puțin ilustrul, Demostene Enescu. În cel mult 6 linii, și el e cere să rectificăm în 6 pagini, celace nici legea și nici corectitudinea gazetărească nu ne poate obliga. Nu sunt dealtfel obligat să fac o rectificare, pentru că în cele 6 rânduri nu am alcatat onoarea și nici nu m'am referit la viața lui de familie. Ni se poate reproșa de di Demostene Enescu, și numai de el, că am scris despre tatăl său:

— Că în timpul primului războiu mondial a fost la aprovizionare. Dar unde este și care este culpa subsemnatului? Am copiat din panegiricul scris de di Demostene și publicat sub un pseudonim feminin, în distinsul nostru confrate „Vatra” (Oct-Dec. 1978), rândurile ce urmează: „În războiul din 1916-1918, Fotin Enescu e înscănat cu Vintilă Brătianu cu aprovizionarea în material a armatei”. Păi am scris eu altceva decât că ilustrul tată al diului Demostene a fost la aprovizionare?

— Am scris că Fotin Enescu a fost ministru efemer într-un guvern. Cum din panegiricul scris de di Demostene reiese că a fost ministru în două guverne și nu în unul cum din eroare, credeam eu rectific acum și voi ține seama în viitor și voi spune că di Demostene Enescu este fiul lui Fotin Enescu, fost ministru efemer în două guverne. Voi continua deci să-l spun ori de câte ori voi vorbi în viitor despre ilustrul ministru de azi, di Demostene Enescu, fiul de două ori efemerului ministru, și aceasta pentru că în panegiric dă nu a voit să-mi dea durata celor două guvernări în care a fost ministru ilustrul tată. Dacă dă ne va da durata celor două guvernări și dacă va reieși că ele au fost lungi sau cel puțin normale, voi rectifica și în viitor îl voi spune fiul ilustrului ministru, Fotin Enescu.

— Am scris că Fotin Enescu a fost ministru de umplutură. Și am tras concluzia aceasta — logică — din faptul că dispărut a fost ministru în guverne de scurtă durată, adică de tranziție, inițiate de Ionel Brătianu și nu în celelele, normale, în care punea alții. Dacă di Demostene fmi va arăta că ilustrul tată a fost ministru într-un guvern normal, atunci, când în viitor voi mai avea ocazia (și când va desigur ocazia, la formarea viitorului comitet, la depunerea jurământului, etc.) voi spune „di Demostene Enescu, fiul de două ori ministru de neumplutură, Fotin Enescu”.

În cele 6 pagini, fiul îl pune pe ilustrul tată alături de Spiru Haret, Ionel Brătianu, I. G. Duca, etc. E în dreptul său să o facă. Dar ce putem

face dacă posteritatea, ca și în alte atâtea cazuri, se arată nerecunoștoare cu Fotin Enescu?

Di Demostene Enescu, sub un pseudonim, a scris în „Vatra” un panegiric al tatălui său Rept, era nu numai în dreptul său, dar avea și datarea s'o facă. Mai poate scrie și un altul, în Vatra sau orice altă publicație românească, în „Buletinul Israelitilor de Rit Elen” chiar (de ce nu?) cele două ilustrații fol, ca o ironie a destinului, se găsește astăzi pe aceleași bariade, poate scrie o broșură sau chiar o carte. Din cele ce spune în scrisoarea trimisă, reiese că Fotin Enescu a fost un om așa de mare, încât ar merita ca fiul să scrie o carte despre el.

Dar nu poate obliga revista „Carpații” să sacrifice 6 pagini și, mai ales, „potrivit Legilor Presei și de corectitudine gazetărească”. Am demonstrat că nici legile de presă și nici corectitudinea gazetărească nu pot obliga „Carpații” la aceasta. Dacă îl răspund, o fac pentru a-mi arăta nedumerirea în fața uluitoarei ignoranței a acestor legi și reguli, tocmai din partea unui om care — după câte știu e licențiat în Drept — și, în plus, a fiului directorului unei gazete numite „Fapta” (a lui, nu a lui Damian). În celelalte privește Dreptul, di Demostene mă face să cred că și l-a luat cu ajutorul mămicuței sau a lui unchiuțu.

Am spus că di Demostene poate să scrie o carte despre tatăl său, dar și în acest caz lmi rămâne dreptul de a mă îndoi asupra afirmațiilor din carte și a-mi exprima aceste îndoieli. În virtutea căruia drept ar putea di Demostene să mă implice a avea îndoieli asupra veracității celor scrise în carte și a-mi exprima îndoielile? De exemplu, în cele 6 pagini trimise, di Enescu afirmă că într-un almanah, St. Riemon îl laudă grozav pe Fotin Enescu. Știe oare cineva din exil cine a fost acest St. Riemon? Și dacă ar ști, dacă Riemon ar fi fost o mare personalitate, mi se poate răpi dreptul de a mă îndoi și în localul lui St. Riemon ar aduce în sprijinul afirmațiilor sale pe Nicolae Iorga, ar însemna că dreptul la îndoieli și a-mi le exprima, mi-a fost ridicat? N. Iorga, ca și alți oameni mari, ba chiar mai mult decât alții, s'a înșelat în aprecierile sale asupra oamenilor. Atât de mic cât sunt, li pot și eu cita câțiva: Răcoasa, Cococ, G. Lesnea sau un oarecare Pop. Acest Pop a fost un autor de nuvele, un locotenent sau sublocotenent, pe care Iorga l-a ridicat în slăvi. Ar George Lesnea, emertul post de azi, ar fi luat premiul național de poezie, grație sprijinului lui Iorga. În anul 1940, dacă nu ar fi căzut Carol II, dacă di Pamfil Șeicaru ar fi ar putea da o listă de Români în apreciați de Iorga și în fața acestei liste, exilul nu și-ar putea ține răsu.

Deci chiar dacă în cartea sa di Demostene ar aduce în sprijin pe N. Iorga, dreptul la îndoieli și la exprimarea lor, mi-ar rămâne neștirbit.

Și di Demostene mai vine cu o afirmație uluitoare: spune că cel mort nu pot fi atacați și mă numeste necrofob. De unde a scos data această aberație? Nu știu dacă ca oamenii mari, oamenii politici, istorici, literați, artiști, oameni politici, etc., sunt criticați și după sute de ani? Adică nu poate fi criticat Iuliu Maniu, N. Iorga sau Carol II, pentru că sunt morți și nu are cine-l apăra? Mai mult, în cazul lui Fotin Enescu, acesta are norocul de a avea

